

Nurmijärvi

Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi

5.5. – 23.5.2008

Tapani Rostedt

**Museovirasto
Rakennushistorian osasto**

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kunta: Nurmijärvi

Tutkimuksen laatu: inventointi

Kohteiden ajoitus: historiallinen

Peruskartat: 2041 07, 2041 11, 2041 12, 2042 10, 2043 03, 2043 06, 2044 01, 2044 04

Projekti: Nurmijärvi, historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi

Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto (MV/RHO)

Tutkija: FM Tapani Rostedt

Kenttätyöaika: 5.5. – 23.5.2008

Tutkimuskustannukset: 11 200 €

Tutkimusten kustantaja: Nurmijärven kunta

Löydöt: -

Diapositiivit: -

Mustavalkonegatiivit: 125 937:1–125

Digikuvat: 125 939:1–139

Inventointiraportin sivumäärä: 142 s.

Liitteet: Muinaisjäännösten kohdeluettelo, muinaisjäännöksiin liittyvät gps-pisteet, mustavalkonegatiivien luettelo, digikuvien luettelo, karttaluettelo, kartat

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
Sisällysluettelo.....	3
Tiivistelmä.....	6
1. Johdanto.....	7
2. Ympäristö.....	9
3. Alueen asutushistoriaa.....	9
4. Inventoinnin menetelmät ja esivalmistelut.....	15
5. Kenttätutkimukset.....	20
6. Kohdeluettelo.....	21
6.1 Nurmijärvi Puontila 1.....	22
6.2 Nurmijärvi Puontila 2	23
6.3 Nurmijärvi Puontila 3.....	24
6.4 Nurmijärvi Puontila 4.....	25
6.5 Nurmijärvi Mattila ja Einola.....	26
6.6 Nurmijärvi Pukkila	27
6.7 Nurmijärvi Palojoki 1.....	28
6.8 Nurmijärvi Palojoki 2 (Maisi).....	29
6.9 Nurmijärvi Palojoki 3 (Lalla).....	30
6.10 Nurmijärvi Riitamäki.....	31
6.11 Nurmijärvi Keimomylly.....	32
6.12 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly.....	33
6.13 Nurmijärvi Palojoen mylly.....	36
6.14 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 1.....	37
6.15 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 2.....	38
6.16 Nurmijärvi Raalan kartano.....	39
6.17 Nurmijärvi Nukari 1.....	40
6.18 Nurmijärvi Nukari 2.....	41
6.19 Nurmijärvi Nukari 3.....	43
6.20 Nurmijärvi Nukari 4.....	44
6.21 Nurmijärvi Nukari 5.....	46
6.22 Nurmijärvi Santamäki.....	47
6.23 Nurmijärvi Nummenpää 1 (Myyri).....	48
6.24 Nurmijärvi Nummenpää 2 (Paakka).....	49
6.25 Nurmijärvi Nummenpää 3 (Eskola).....	50
6.26 Nurmijärvi Nummenpää 4 (Hakala).....	51
6.27 Nurmijärvi Nummenpää 5 (Hirvi).....	52
6.28 Nurmijärvi Nummenpää 6.....	53
6.29 Nurmijärvi Nummenpää 7.....	54
6.30 Nurmijärvi Nummenpää 8.....	55
6.31 Nurmijärvi Nummenpää 9 (Viisas).....	56
6.32 Nurmijärvi Nummenpää 10.....	57
6.33 Nurmijärvi Nummenpää 11 (Kaarla).....	59
6.34 Nurmijärvi Satuli 1.....	59
6.35 Nurmijärvi Satuli 2.....	60
6.36 Nurmijärvi Kytö 2.....	61
6.37 Nurmijärvi Sienistö.....	63
6.38 Nurmijärvi Pelto-Hemmola.....	64
6.39 Nurmijärvi Leppäkorpi.....	65
6.40 Nurmijärvi Mattilanmäki.....	65

6.41 Nurmijärvi Poffin mylly.....	66
6.42 Nurmijärvi Sikonummi.....	67
6.43 Nurmijärvi Numlahti 4.....	68
6.44 Nurmijärvi Numlahti 5.....	69
6.45 Nurmijärvi Numlahti 6.....	70
6.46 Nurmijärvi Numlahti 7.....	72
6.47 Nurmijärvi Numlahti 8.....	73
6.48 Nurmijärvi Numlahden kartano 1.....	74
6.49 Nurmijärvi Numlahden kartano 2.....	75
6.50 Nurmijärvi Palomäki.....	76
6.51 Nurmijärvi Petäjaskoski.....	77
6.52 Nurmijärvi Hanhisuonsaari.....	78
6.53 Nurmijärvi Kiljava.....	80
6.54 Nurmijärvi Sääksjärven Röykkä.....	81
6.55 Nurmijärvi Leppälampi.....	83
6.56 Nurmijärvi Kissala (Kisla).....	84
6.57 Nurmijärvi Valkjärvi 1.....	85
6.58 Nurmijärvi Valkjärvi 2.....	86
6.59 Nurmijärvi Lehmälampi.....	87
6.60 Nurmijärvi Suosillansuo.....	88
6.61 Nurmijärvi Ali-Korpi.....	89
6.62 Nurmijärvi Korven mylly.....	91
6.63 Nurmijärvi Perttula (Bertby).....	92
6.64 Nurmijärvi Uotila 1.....	93
6.65 Nurmijärvi Uotila 2.....	94
6.66 Nurmijärvi Uotila 3.....	96
6.67 Nurmijärvi Uotila 4.....	97
6.68 Nurmijärvi Uotila 5.....	98
6.69 Nurmijärvi Uotila 6.....	99
6.70 Nurmijärvi Uotila 7.....	100
6.71 Nurmijärvi Uotila 8.....	101
6.72 Nurmijärvi Uotila 9.....	102
6.73 Nurmijärvi Uotila 10.....	103
6.74 Nurmijärvi Uotila 11.....	104
6.75 Nurmijärvi Uotila 12.....	105
6.76 Nurmijärvi Uotila 13.....	106
6.77 Nurmijärvi Kirkonkylä.....	107
6.78 Nurmijärvi Helkku.....	108
6.79 Nurmijärvi Hyypiönmäki 2.....	110
6.80 Nurmijärvi Metsälampi.....	110
6.81 Nurmijärvi Puontila a.....	111
6.82 Nurmijärvi Puontila b.....	112
6.83 Nurmijärvi Puontila c.....	113
6.84 Nurmijärvi livari a.....	114
6.85 Nurmijärvi Sorva a.....	116
6.86 Nurmijärvi Pukkila a.....	117
6.87 Nurmijärvi Pukkila b.....	118
6.88 Nurmijärvi Pukkila c.....	119
6.89 Nurmijärvi Pukkila d.....	120
6.90 Nurmijärvi Palojoki a.....	121
6.91 Nurmijärvi Palojoki b.....	121

6.92 Nurmijärvi Rajamäki a.....	122
6.93 Nurmijärvi Herusten järvi a.....	124
6.94 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki a.....	125
6.95 Nurmijärvi Nummenpää Helander a.....	125
6.96 Nurmijärvi Nummenpää a.....	126
6.97 Nurmijärvi Ojakkala a.....	126
6.98 Nurmijärvi Ojakkala b.....	127
6.99 Nurmijärvi Nummenpää b.....	129
6.100 Nurmijärvi Nummenpää c.....	130
6.101 Nurmijärvi Satuli a.....	130
6.102 Nurmijärvi Numlahti a.....	131
6.103 Nurmijärvi Numlahden kartano a.....	132
6.104 Nurmijärvi Nummenpää d.....	133
6.105 Nurmijärvi Kaisaniemi a.....	133
6.106 Nurmijärvi Valkjärvi a.....	134
6.107 Nurmijärvi Valkjärvi b.....	135
6.108 Nurmijärvi Valkjärvi c.....	136
6.109 Nurmijärvi Ketunnummi a.....	137
6.110 Nurmijärvi Perttula a.....	139
6.111 Nurmijärvi Uotila a.....	139
7. Yhteenveto.....	140
Lähteet.....	141
Liitteet	

Tiivistelmä

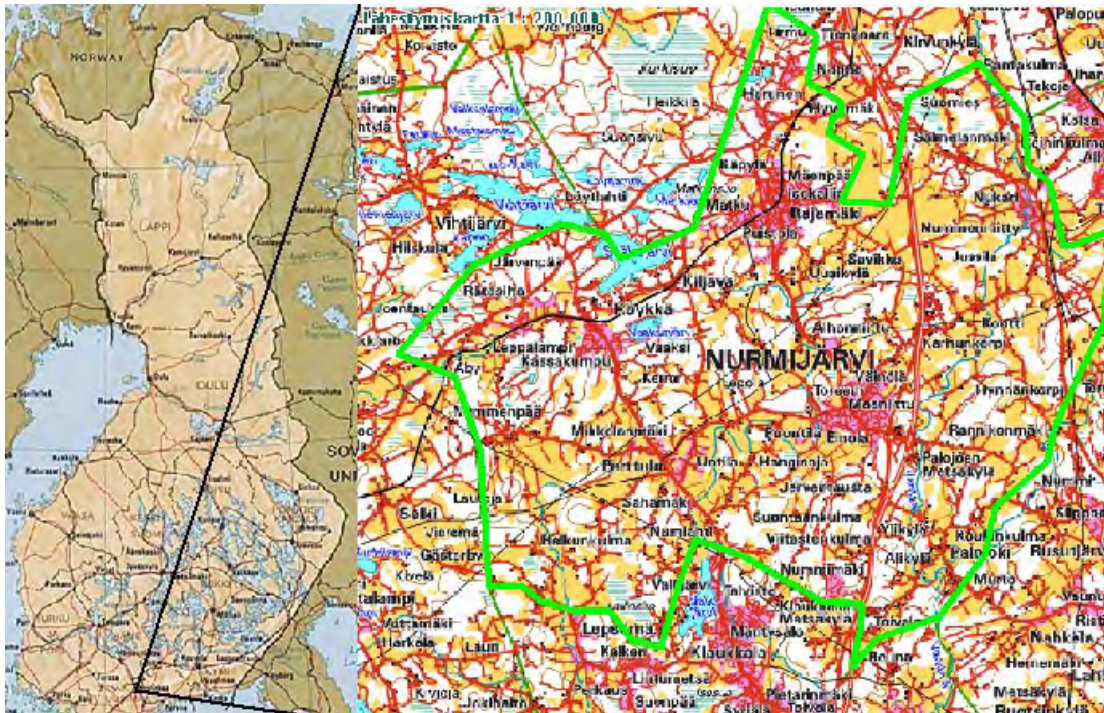
Museoviraston rakennushistorian osasto toteutti 5.5. – 23.5.2008 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin Nurmijärven kunnan alueella kunnan tilauksesta. Historiallisen ajan inventoinnin tutkimuskustannukset olivat 11 200 euroa. Kustannuksista vastasi Nurmijärven kunta. Kenttätutkimuksista esi- ja jälkitöineen vastasi Museoviraston tutkija Tapani Rostedt.

Inventoinnin tarkoituksena oli etsiä ja paikantaa Nurmijärven kunnan alueella olevat historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Kohteiden paikantaminen perustui historiallisen kartta-aineiston analyysiin sekä maastohavaintoihin. Työ oli suoraa jatkoa edellisen vuoden tutkimuksille, joissa FM Katja Vuoristo inventoi Klaukkalan sekä Ylä- ja Ali-Lepsämän kylien vanhoja asutuskerroksia Nurmijärven eteläosassa. Tutkimuksissa keskityttiin erityisesti keskiaikaisten kylätonttien, vanhojen tielinjausten sekä elinkeinohistoriallisten kohteiden (myllyt, sahat yms.) paikantamiseen ja nykykunnan tarkastamiseen.

Nurmijärven kunnan alueelta tunnettiin ennen vuoden 2008 inventointia 25 historiallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä. Kenttätutkimuksissa kunnan alueelta löydettiin 109 entuudestaan tuntematonta kohdetta, joista 78 on historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä ja 31 uuden ajan kohdetta, jotka eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen tunnusmerkkejä.

1. Johdanto

Nurmijärven kunnan kasvu on viime vuosina ollut voimakasta, ja tulee todennäköisesti sellaisena myös jatkumaan tulevina vuosina. Maankäytön suunnittelun kannalta on noussut ajankohtaiseksi esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännösten kattava inventointi koko kunnan alueella. Nurmijärven kunta tilasi inventoinnit Museovirastolta ja niitä on toteutettu vuosina 2006-2008. Esihistoriallisen ajan kohteet inventoi FM Johanna Seppä vuonna 2006, historiallisen ajan kohteita on inventoitu vuosina 2007 ja 2008. Vuonna 2007 FM Katja Vuoristo inventoi kunnan eteläosissa Klaukkalan ja Lepsämän alueilla, loppuosa kunnasta inventoitiin keväällä 2008 5.5.–23.5. välisenä aikana. Historiallisen ajan inventoinnin tutkimuskustannukset olivat 11 200 euroa ja niistä vastasi hankkeen tilaaja Nurmijärven kunta. Kenttätutkimuksista esi- ja jälkitöineen vastasi Museoviraston tutkija FM Tapani Rostedt.

Kuva 1. Yleiskartta inventointialueesta.

Historiallisen ajan inventoinnin tarkoituksena oli etsiä ja paikantaa Nurmijärven kunnan alueella sijaitsevat muinaismuistolain rauhoittamat historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiksi lasketaan keskiaikaiset ja sitä nuoremmat kohteet, joten ne ajoittuvat 1200-luvulta 1900-luvun alkuun. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ovat mm. autoituneet keskiaikaiset kyläpaikat, kaupunkien arkeologiset kerrostumat, tervahaudat, myllynpaikat ja muut maaseudun elinkeinohistorialliset jäännökset sekä käytöstä poistuneet masuunit, tiet, hautausmaat ja käytöstä poistuneet puolustusvarustukset.

Muinaismuistolailla suojeltavat muinaisjäännökset jaetaan kolmeen eri luokkaan niiden säilyneisyysasteen ja merkityvyyden mukaan. Luokkaan 1 kuuluvat valtakunnallisesti

arvokkaat kohteet, joiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Luokkaan 2 kuuluvat kohteet, joiden arvon selvittäminen edellyttää lisätutkimuksia ja jotka voidaan siirtää tutkimusten jälkeen luokkaan 1 tai 3. Luokkaan 3 katsotaan kuuluviksi kokonaan tuhoutuneet tai tutkitut kohteet, jotka eivät ole enää rauhoitettuja. Suurin osa maamme muinaisjäännöksistä kuuluu luokkaan 2.

Esivalmisteluissa ja kenttätutkimusten aikana pyrittiin huomioimaan kaikki mahdolliset historiallisen ajan muinaisjäännöstyytit. Inventoinnin tarkoituksena oli etsiä ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä, sekä tarkastaa kunnan alueelta jo tunnetut kohteet. Nurmijärven kunnan alueelta tunnettiin ennen kenttätöitä 25 historiallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä. Kenttätutkimuksissa kunnan alueelta löydettiin 109 entuudestaan tuntematonta kohdetta, joista 78 on historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä ja 31 uuden ajan kohdetta, jotka eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen tunnusmerkkejä. Vanhastaan tunnetut kohteet mukaan lukien (2 kpl) inventoinnissa tarkastettiin kaikkiaan 111 kohdetta.

Kiinteistä muinaisjäännöksistä 12 on tuhoutunut niin pahoin, että ne on luokiteltu käytännössä täysin tuhoutuneina muinaisjäännösten suojeluluokkaan 3. Lisäksi 7 kohdetta vaatii lisäselvityksiä sille onko kyseessä muinaisjäännös vai ei. Nämä kohteet on merkitty muinaisjäännösluetteloon merkinnällä mahdollinen muinaisjäännös, eikä niiden muinaisjäännösluokitusta ole määritelty. Kohdeluettelon lopussa on käyty läpi myös muut tarkastetut kohteet, jotka eivät ole muinaisjäännöksiä. Osa niistä tuli ilmi paikallisten antamien vihjeiden kautta, osa taas tuli vastaan sattumalta esim. tarkastettavalle kohteelle menevän tien varrelta. Vaikka kohteet eivät olekaan muinaismuistolain suojaamia muinaisjäännöksiä, tulisi ne pääsääntöisesti mahdollisuuksien mukaan huomioida alueen uutta kaavoitusta suunniteltaessa osana Nurmijärven alueen kulttuurihistoriallista kokonaiskuvaa. Luettelo inventoidun alueen uusista muinaisjäännöksistä ja muista tarkastetuista kohteista on liitteenä kertomuksen lopussa (liite 1).

Inventoinnista tiedotettiin paikalliselle lehdistölle, joka tekikin aiheesta artikkelin Nurmijärven uutisiin 11.5.2008. Sen tuloksena paikalliset asukkaat ottivat kiitettävästi yhteyttä ja ilmoittivat havaitsemistaan mahdollisista muinaisjäännöskohteista. Paikallisista informanteista mainittakoon arkeologian harrastaja Pertti Lilja sekä paikalliset asutushistorian tutkijat Juhani Markus ja Martti Saari.

Helsingissä 22.1.2009 _____

Tapani Rostedt

2. Ympäristö

Maisematyypiltään Nurmijärven voidaan katsoa jakaantuvan pohjoisosien mäkimaastoon ja eteläosan kankaremaahan. Mäkimaastolle ovat ominaisia kuperarinteiset kohoumat, jotka yleensä nousevat 20–50 metriä ympäröivää seutua korkeammalle. Kankaremaalle sen sijaan on ominaista loivakaartoiset kohoumat sekä leveät laskelmat ja tasanteet. Vastaavasti myös korkeusvaihtelut kankaremaastossa loivemmat, yleensä 10–20 metriä. (Tommila 1958, 19)

Myös maantieteellisesti Nurmijärvi voidaan jakaa kahteen eri osaan. Sijaintinsa puolesta suurin osa pitäjää kuuluu Etelä-Suomen rannikkoalueeseen, jonka merenpinnasta lasketut ns. absoluuttiset korkeudet eivät ylitä sataa metriä. Ulompi Salpausselkä, joka kulkee lounaasta koilliseen pitäjän läpi, toimii kahden erilaisen alueen rajana. Sen pohjoispuolinen alue on huomattavasti korkeampaa kuin eteläpuolinen. Pitäjän pohjoisosan voidaankin katsoa kuuluvan sisämaan alueeseen. (Tommila 1958, 19–20)

Salpausselkä toimii pitäjän alueella paitis maantieteellisenä jakajana, myös maalajien osalta erottavana tekijänä. Salpausselkä sekä sen pohjoispuolinen osa Nurmijärveä ovat pääosiltaan lajittunutta ainesta eli sora- ja hiekkakerroksia. Pitäjän eteläosat sen sijaan ovat pääosin savimaata, joka osaltaan varmaankin on vaikuttanut alueen asutushistoriaan ja maanviljelyn leviämiseen. (Tommila 1958, 23)

Nurmijärvi kuuluu Helsingin Vanhankaupunginlahteen laskevan Vantaanjoen vesistöalueeseen. Sen ulkopuolelle jää pitäjän alueella vain muutama järvi, joista suurimpina mainittakoon Sääksjärvi, Herusten järvet sekä Valkjärvi. Karkeasti yleistäen voisi todeta, että jälleen on havaittavissa Nurmijärven jakautuminen pohjois- ja eteläosiin; alueen pohjoisosille on ominaista pienet järvet, eteläosalle taas kiemurtelevat joet. (Tommila 1958, 26–27)

Vanhana maanviljelyä harjoittavana kuntana lisämaan saaminen peltoviljelylle on ollut kautta aikain Nurmijärvellä oleellista. Tähän on pyritty paitsi raivaamalla metsiä peltoalueiksi myös kuivaamalla järviä viljavimmilla seuduilla Nurmijärven ja Kuhajärven tienoilla. Kuhajärveä on kuivatettu useampaan otteeseen historian aikana. Numlahden, Perttulan ja Uotilan kylien yhteinen järvenlaskuyhtiö alensi järven pintaa ainakin vuosina 1836 ja 1857. Lopullisesti Kuhajärvi (jota myös Uotilanjärveksi on kutsuttu) hävisi vuosien 1922 ja 1936 kuivatuksissa. Myös Nurmijärveä on yritetty kuivattaa useaan otteeseen, lopulta järvi onnistuttiin kokonaan kuivattamaan 1930-luvulla. (Härö 1985, 34; Tommila 1958, 25-26)

3. Alueen asutushistoriaa

Vaikka Uudenmaan katsotaan historiallisesti olleen suhteellisen myöhään asutettua aluetta, on sen esihistorialla pitkälle menneisyyteen ulottuvat juuret. Vanhimpien tutkittavan alueen asukkaiden katsotaan kuuluneen Suomusjärven mesoliittisen kivikauden kulttuurin piiriin, joka on saanut nimensä Suomusjärveltä tavatun runsaan löytöaineiston mukaan. Suomusjärven kulttuurin katsotaan olleen maassamme vallalla jääkauden lopulta aina keramiikan tulon saakka, aikajaksosta puhutaankin usein myös esikeraamisena kulttuurivaiheena. Sen aikana väestön määrä lisääntyi tasaisesti ja kampakeraamiselle ajalle tultaessa asutusta oli jo koko maassa. Varhaisimman

asutuksen tulosuuntaa ei voida varmuudella sanoa, mutta mitä ilmeisimmin se on saapunut maahamme etelästä ja/tai idästä. (esim. Takala 2004, 164–165 viitteinen)

Nurmijärven alueen vanhimmat asuinpaikkalöydöt on tehty Vantaanjoen vesistöalueelta. Merenpinta oli tuolloin 35–55 metriä nykyistä korkeammalla ja asuinpaikat sijaitsivat kauden loppupuolella pääasiassa vuonomaisten merenlahtien rannoilla kunnan eteläosissa (Esim. Tommila 1958, 7).

Mesoliittista kivikautta seurasi maassamme neoliittinen kivikausi noin 5100 eKr. Sen vanhempaa osaa kutsutaan kampakeraamiseksi kulttuuriksi, jonka tärkein ero edelliseen asutusvaiheeseen oli saviastioitten palasten ilmaantuminen esihistorialliseen aineistoon. Kampakeraamisen kulttuurin katsotaankin olevan suoraa jatkoa Suomusjärven kulttuurille. Sen aikana asutus maassamme vakiintui ja lisääntyi edelleen, tosin ilmeisesti myös uusia ihmisryhmiä tuli alueelle tuoden mukanaan uusia esinetyyppejä ja niiden valmistustapoja. Kiviteknologian piirissä suurin muutos entiseen oli huolellisesti hiottujen kiviesineitten yleistyminen (esim. Tommila 1958, 14). Asutuksen lisääntyessä myös tietomme tuon ajan ihmisistä tarkentuu. Samalla erotellaan yhä useampia eri kulttuureja, jotka ovat ihmisten elämään vaikuttaneet. Varhaista kampakeramiikkaa kutsutaan myös nimellä Sperringsin keramiikka, Nimi juontuu Espoon Peringin ruotsinkielisestä nimestä, asuinpaikasta jolta on ensimmäisen kerran havaittu tämän tyyppistä keramiikkaa. (Äyräpää 1930, 172–174) Kampakeraamiset asuinpaikat sijoittuvat Nurmijärvellä pääosin 25-35 metrin korkeudelle nykyisestä merenpinnasta, keskittyen edelleen erityisesti Vantaanjoen vesistöalueen tienoille.

Kivikauden loppupuolella, noin 3200 eKr. maahamme levisi nuorakeraaminen eli vasarakirveskulttuuri, ilmeisesti uuden väestöryhmän mukana. Myöhemmin se vähitellen sulautui alueella jo aikaisemmin asuneiden väestöryhmien kanssa Kiukaisten kulttuuriksi noin 2300 eKr. Viimeistään näihin aikoihin maanviljely alkoi maassamme yleistyä, eivätkä asuinpaikat enää olleet vain vesistöjen äärelle sijoittuneita. Nyt asuinpaikan valintakriteeriksi tuli vesistön läheisyyden lisäksi, tai ehkä jopa sitä tärkeämmäksi sijainti maanviljelyyn ja/tai karjanhoitoon otollisten alueiden läheisyydessä (esim. Matiskainen & Ruohonen 2004, 20–21)

Ensimmäinen metalli jota ihminen oppi käsittelemään oli kupari, jota hyödynnettiin jo noin 6000 eKr. Lähi-Idässä. Vasta noin 3000 vuotta myöhemmin siellä alettiin tehdä esineitä pronssista, joka on kuparin ja jonkin muun metallin, yleensä tinan, sekoitus. Keski-Euroopassa pronssi johti metallin läpimurtoon noin 2000 eKr. Suomessa kivikausi vaihtui pronssikaudeksi vähitellen noin 1800/1500–1300 eKr.

Pronssin käyttö on vain yksi pronssikautisten kulttuurien piirre, sillä monilla alueilla metallin käytön omaksumiseen liittyi myös muita tärkeitä muutoksia. Keski-Euroopassa ja Venäjällä kaupankäynti vilkastui huomattavasti ja yhteisöt muuttuivat järjestäytyneemmiksi. Suomeen nämä ilmiöt heijastuivat vain vähissä määrin, sillä maamme sijaitsi sekä läntisten että itäisten pronssikautisten keskusten reuna-alueella. Väestöryhmien yhteydet eri suunnille muovasivat Suomen pronssikautista kulttuuria, ja maa olikin jakautunut kahteen eri kulttuuripiiriin. Uudenmaan rannikkovyöhyke suuntautui yhä enemmän länteen, kun taas sisä- ja Pohjois-Suomi ylläpitivät perinteisiä yhteyksiään itään ja kaakkoon. Näistä on käytetty usein termejä pronssikausi, joka tarkoittaa Suomen rannikkoaluetta eli läntistä pronssikulttuuria ja varhaismetallikausi, joka käsittää samanaikaisen kulttuurin sisämaassa eli Pohjois- ja Itä-Suomen pronssikulttuurin (esim. Siiriäinen 1973, 33; Lavento 2001, 143–144). Löytöjen

perusteella Nurmijärven seutukin oli tuolloin asuttua. Sen alueelta tunnetaan useita asuinpaikkoja sekä ajalle tyypillisiä kiviröykkiöhautoja.

Pronssi oli maassamme vielä uusi ja harvinainen materiaali, kun muualla jo opittiin valmistamaan rautaa. Raudan yleistyminen alkoi runsaat 3000 vuotta sitten, mutta kesti yli tuhat vuotta ennen kuin sen käytön voidaan todeta levinneen Suomeen. Suomessa rautakauden katsotaan alkaneen noin 500 eKr., mutta itse asiassa rauta alkoi yleistyä maassamme vasta 500 vuotta myöhemmin.

Rautakaudella, 500 eKr. – 1300 jKr., Nurmijärven alueiden katsotaan pitkälti kuuluneen ns. eränautinnan alueisiin, vaikka viitteitä vakiintuneesta asumisesta alueella jonkin verran onkin. Rautakauden loppuvaiheessa Uudenmaan alueen katsottiin kuuluvan lähes kokonaan hämäläisten nautinta-alueisiin (esim. Luoto 2001, 54–55).

Rautakauden alusta tunnetaan löytöjä maastamme vain vähän, ja aikaisemmin tämän katsottiinkin kuvastaneen asutustyhjiötä ajanlaskun vaihteen tienoilla. Nykyään on kuitenkin vallalla käsitys, jonka mukaan samoihin aikoihin tapahtunut ilmaston viileneminen olisi pakottanut väestön pitkälti luopumaan ”uusista” elintavoistaan ja siirtymään entistä enemmän kalastukseen, metsästykseseen sekä keräilyyn. Tämän käsityksen mukaan suomalaisten esi-isät olisivat asuttaneet maata jo kivikaudelta lähtien. Jos ajatellaan asutuksen levinneisyyttä maassamme esihistoriallisen ajan lopulla, kuuluu arkeologisesti tunnetun rautakautisen kulttuurin piiriin vain yllättävän pieni osa siitä. Porista Tampereen ja Mikkelin kautta Sortavalaan vedetyn linjan pohjoispuolella on vain joitakin harvoja asutuspesäkkeitä, ja linjan eteläpuolellakin on asuttujen alueiden välillä laajoja asumattomiksi tulkittuja erämaita (esim. Meinander 1969, 66–69). Nurmijärveltä ei ainakaan toistaiseksi tunneta yhtään rautakaudelle ajoittuvaa asuinpaikkaa, ja rautakautisia irtolöytökohteitakin tunnetaan vain muutama.

Vanhemmalla rautakaudella, n. 500 eKr. – 500 jKr., Uudenmaan asutus keskittyi Karjaan ja Porvoon seuduille, mutta tämän jälkeen Uudellamaalla seuraa eräänlainen asutustyhjiö, eikä alueelle ole kehittynyt Varsinais-Suomen tai Hämeen jokilaaksoalueiden kaltaisia asutuskeskittymiä. Selityksenä tälle on pidetty Uudenmaan maantieteellistä ja ilmastollista sijaintia (esim. Seppälä 2006, 42). Yksi syy Uudenmaan rannikon vähäiselle asutukselle on mahdollisesti ollut alueen rauhattomuus varsinkin viikinkiaikana 800 -1025, jolloin viikinkien idän reitti kulki Suomenlahden pohjoista rannikkoa pitkin. Viikingit kävivät kauppaa todennäköisesti hämäläisten kanssa, koska esimerkiksi Vantaanjoki tarjosi hyvän yhteyden sisämaahan hämäläisten alueille. Viikinkiajan kuluessa ja sen jälkeen Eurooppaan suuntautuneen turkiskaupan seurauksena Uudenmaan jokien suihin on saattanut syntyä hämäläisiä kauppapaikkoja ja tämän seurauksena myös jonkinlaista asutusta. Intensiivistä metsästystä harjoittava erämaaelämä jatkui todennäköisesti esihistoriallisen ajan loppuun saakka ja vielä sen jälkeenkin, huippukohdan hämäläinen erätoiminta lienee saavuttanut 1100-luvun lopulla ja 1200-luvun alussa (Tommila 1958, 54; ks. myös esim. Salo 2000, 183–184)

Esihistorian katsotaan maassamme loppuvan ristiretkiajalla 1025 – 1300 jKr. kirjallisten lähteiden ilmestymisen myötä. Mitään tarkkaa hetkeä ei voida laskea esihistorian ja historian taitekohdaksi, vaan siirtyminen on tapahtunut vähitellen eri puolilla Suomea. Uudellamaalla historiallisen ajan voidaan katsoa alkavan vuosien 1100 – 1300 kuluessa. Uusimaa alueena on historiallisesti tarkasteltuna Suomen mittakaavassa suhteellisen myöhään asutettua aluetta, tätä kuvastaa myös alueen nimi ”Uusimaa”.

Uusimaa tuli suhteellisen nopeasti ruotsinkielisten uudisasukkaiden asuttamaksi pian ristiretkien jälkeen 1150-luvulta lähtien. Asutus voimistui edelleen varsinkin Pähkinäsaaren rauhan solmimisen jälkeen (1323), kun olot alueella vakiintuivat rauhallisemmiksi. (Ramsay 1942, 10) Vanhimmat Uttamaata koskevat asiakirjat ovat 1300-luvun alusta, ensimmäinen maininta alueesta on kirjallisissa lähteissä vuodelta 1310 (FMU 6572). Yksittäisistä Uudenmaan pitäjistä vanhimmat maininnat ovat 1320-luvulta (esim. Karjaa ja Kirkkonummi). Uudenmaan ranta-alueen uudisasuttamista vauhditti osaltaan myös kuningas Maunu Eerikinpojan julistus Itämaan asukkaille vuonna 1334 (FMU 413), joka antoi uudisasuttajille luvan asettua Uudenmaan metsiin jos niiden omistajat eivät niitä käyttäneet. Vähitellen alue jakautui itäiseen Porvoon lääniin joka myöhemmin sulautui Viipurin lääniin sekä läntiseen Raaseporin lääniin, joka asiakirjoissa mainitaan jo 1392. On epäselvää milloin jako itäiseen ja läntiseen Uuteenmaahan virallisesti on tapahtunut, näin lienee käynyt viimeistään 1400-luvun alussa (Ramsay 1924, 13). Uudenmaan pohjoisosat olivat yhä hämäläisten eräalueina, eikä uudisasutus ilmeisesti myöskään levinnyt Keski-Uudellemaalle, vaan nämä seudut pysyivät suhteellisen harvaan asuttuina aina 1500-luvulle saakka. Asutushistoriaa käsitellessä on kuitenkin aina todettava, että puhuttaessa tyhjiöistä tai asutuksen harvuudesta, saattaa se ainoastaan merkitä historiallisten lähteiden vajavaisuutta tai puuttumista sekä tutkimuksen vähäisyyttä.

Niissä osissa Suomea, joissa keskiajalla oli kiinteää asutusta, oli maatalous eli viljanviljely ja karjanhoito tärkeä elinkeino. Esimerkiksi Hämeessä viljaa kasvatettiin jo rautakauden lopulla pelloissa, mutta peltoviljelyn tuottamaa satoa täydennettiin edelleen myös kaskiviljelyn avulla. Varhaiskeskiaikaista elämänmuotoa Hämeessä onkin luonnehdittu ”pelto-kaskikulttuuriksi”. (Orman 2003:67—68.) Olennainen osa veroista maksettiin kuitenkin turkiksina, joten metsästys oli maanviljelyn ohella edelleen tärkeä elinkeino. Hämeen metsästäjille tärkeitä turkiskaupan jakelukeskuksia ovat olleet Vantaanjoki, Halikonlahti ja erityisesti Turku, jonne matkattiin Hämeen härkätietä pitkin. Kotimatalla kuljetettiin ostotavaroina metallia, suolaa, kankaita ja koruja. (Jutikkala 2000:282—83.)

1500-luvulta eteenpäin Ruotsin vallan alaisuudessa Uudenmaan alueelle syntyi asutusta ja kyliä. Samalla historiallisten lähteiden määrä lisääntyy. Asutuksen määrää ja maanomistusta pystytään jo joissain määrin seuramaan kruunun veroluetteloiden avulla. Kylien ja talojen nimet näkyvät kyseisissä luetteloissa. Kristinuskon vakiintumisen myötä perustettiin kirkkojen ympärille seurakuntia, joita alettiin nimittää kirkonpitäjiksi. Pitäjistä tuli samalla valtionhallinnon alaisia yksiköitä. Kuntien syntyhetkiksi voidaankin katsoa yleensä paikallisen kirkon rakentamisaika. Kirkot rakennettiin yleensä sinne, missä jo oli valmiiksi asutusta, joten seurakuntia tai pitäjiä ei koskaan perustettu tyhjän päälle.

Perustamisvuodeksi lasketaan kaupungeille usein ensimmäinen maininta historiallisissa lähteissä. Maalaiskuntien osalta tilanne on hankalampi, sillä niitä ei yleensä erityisesti ”perustettu”. Ne vain pikkuhiljaa syntyivät ja kasvoivat, kunnes jossakin kohtaa niistä alkoi olla mainintoja myös kirjallisissa lähteissä. Kyseessä saattoi olla varsin monimutkainenkin prosessi, jossa pitäjä voi kuulua yhteen seurakuntaan, toiseen kihlakuntaan ja kolmanteen veropitäjään. (Luoto 2001,70)

Kirkkonummen seurakunnan katsotaan olevan Uudenmaan vanhimpia, sen kirkkoa on todennäköisesti alettu rakentaa jo 1200-luvulla. Vanhimmat Kirkkonummen seurakuntaa koskevat dokumentit ovat vuodelta 1330 (FMU 472), Nurmijärvi sen sijaan mainitaan ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä vasta 1400-luvun lopulla. Varhaisin kirjallinen

asiakirjatieto Nurmijärveltä on vuodelta 1488, jolloin Helsingin pitäjän käräjien lautamiesten joukossa mainitaan Olof i Outby (Olavi Uotilasta). Sen jälkeen hajanaisia mainintoja Nurmijärven eri kylistä mainitaan läpi koko keskiajan niukanlaisesti. Kuitenkin ne vahvistavat, että kyläasutus oli alueella muodostunut viimeistään 1400-luvun jälkipuolella, koska kylännimiä tällöin kerran mainitaan (ks. esim. FMU 4169, 5560, 6348 ja 6403).

Yksi vanhimmista asiakirjalähteistä, joissa Nurmijärven vanhat kylät mainitaan, ovat Kustaa Vaasan tili- ja maakirjasarjat vuosilta 1539–1540. Niiden avulla voidaan seurata silloisen asutuksen laajuutta, alkuperäisten kantatilojen jakaantumista sekä uusien perustamista. 1500-luvun asutustilanteesta voi saada tietoa myös 1560-luvun kyläluettelosta.

Ei ole mitään suoranaista tietoa siitä, milloin ja miltä suunnalta Nurmijärven laajamittaisempi asuttaminen sai alkunsa. Tutkimusta mutkistaa osaltaan myös se, että Nurmijärvi menneinä aikoina oli jakaantuneena neljän kahteen eri maakuntaan kuuluvan pitäjän kesken. Pitäjään muodostunut asutus kuului hallinnollisesti eteläosistaan Uuteenmaahan ja pohjoisosistaan Hämeeseen. Klaukkalan, Korven, Lepsämän, Numlahden, Perttulan, Uotilan ja Valkjärven kylät luettiin Helsingin pitäjään kuuluviksi, kun taas Nurmijärven, Palojoen, Raalan ja Siippoon kylien katsottiin kuuluvan Sipooseen. Hyvinkää ja Kytäjärvi olivat osa Loppea, Nummenpään ja Leppälammmin kylät taas osa Vihtiä. (Tommila 1958, 58)

Sipoon kunta käsitti ainakin 1400-luvulla vielä alueita koko nykyisen Sipoon lisäksi myös Helsingin pitäjämästä, Tuusulasta sekä osia nykyisestä Nurmijärvestä. Nurmijärvi, Siippoo, Nahkela ja Paijala muodostivat vuonna 1558 eräiden muiden kylien kanssa oman kappelin joka toimi Helsingin seurakunnan alaisena. Vielä kauan tämän jälkeenkin yhteistoiminta Sipoon kunnan ja siitä irtaantuneiden alueiden välillä oli tiivistä. (Nyberg 1931, 36–37)

Nurmijärven kunnan perustamisvuodeksi sanotaan vuotta 1605, jolloin sen seurakunna katsotaan itsenäistyneen (Tommila 1958, 175). Kirkkopitäjät lakkautettiin 1865, minkä jälkeen pitäjät muuttuivat kunniksi (mm. Manninen 1993:430). Nykyiset kunnat edustavat siis hyvin pitkälle vanhoja kirkonpitäjiä ja kuntien keskustaajamana toimii yhä alue, jossa vanhin kirkko sijaitsee. Historiallisen ajan vanhin kyläasutus on yleensä keskittynyt kirkon läheisyyteen ja vanhimmat kirkonpaikat ovat yleensä lähellä vesistöä, jossa asutusta on ollut todennäköisesti jo aikaisemminkin.

Nurmijärven alueella oli siis runsaampaa uudisasutusta viimeistään 1500-luvulla, ja se oli pääsääntöisesti keskittynyt ryhmäkyliin. Ryhmäkylä asumismuotona määräytyi hyvin pitkälle sarkajakojärjestelmän perusteella. Sarkajaossa kylän ympärillä olevat viljeltävät maat ja niityt oli jaettu jokaisen talon kesken siten, että joka talolla oli pellossa tai niityssä oma sarka, jota se viljeli ja josta se sai toimeentulonsa. Sarkoja oli usein monia ja ne sijaitsivat kylän ympäristössä. Sarkajako määritteli siis hyvin pitkälle miten kylät rakentuivat. 1700-luvulla asutukseen vaikutti suuren Pohjan sodan aikana tapahtunut venäläismiehitys, Isoviha 1714–1721, jonka aikana Suomessa ja Uudellamaalla tapahtui sotatoimista johtuvaa kylien autioitumista. Kylät autioituivat ihmisten paetessa metsissä sijaitseviin piilopirtteihin, mutta tämä ei johtanut useinkaan kylien täydelliseen autioitumiseen, vaan kylille palattiin sotatoimien rauhoituttua (mm. Soikkeli 1932:58–59).

Toinen vielä suurempi muutos asutuksen kannalta tapahtui 1700-luvun puolivälin jälkeen toteutetussa Isossajaossa, jossa kylien yhteisomistuksessa olevat maat jaettiin talokohtaisesti. Tämä aiheutti sen että ryhmäkylät hajosivat ja taloja siirrettiin uusille maille lähemmäksi näiden omia maita. Muita kylien autioitumiseen vaikuttaneita tekijöitä saattoivat olla köyhyys ja maiden pakkolunastukset. Isojaon toteuttaminen kesti Suomessa käytännössä yli 200 vuotta ja eri puolilla maata sen seuraukset olivat erilaisia. Esimerkiksi Siuntiossa aikaisemmin kylänä olleista tiloista muodostettiin yleensä yksi tila, joka usein kantaa yhä nykypäivänäkin entisen kylän nimeä (Favorin 1986:177–120, ks. myös esim. Nikander 1985, 30–31).

1600- ja 1700- luvut olivat Nurmijärvellä kuten koko Suomessakin raskasta aikaa. Sodat ja katovuodet koettelivat talonpoikaisväestöä, samoin aateliston kasvava valta ja siitä seuraavat rasisitit. Rannikolla tilanne oli sisämaata hieman parempi, sillä talonpoikaispurjehdukset esim. Tallinnaan jatkuivat edelleen, jolloin sieltä voitiin tarvittaessa ostaa kylvösiemeniä mm. puutavaratuotteita vastaan (esim. Luoto 2001, 110–111, 122).

Isonjaon seurauksena syntyi myös lisäasutusta torpparilaitoksen myötä. Nyt kun talojen omistuksessa oli maata, sitä vuokraamalla torppareille saatiin lisää työvoimaa tilalle ja lisää maata raivattua viljelykseen. Tämä 1700-luvun puolivälissä tapahtunut muutos talonpoikien oikeuksissa vuokrata maata muille synnytti torpparilaitoksen. 1800-luvun alussa torppien määrän on maassamme arvioitu olleen lähes 25 000 ja Nurmijärvelläkin yli 140 kappaletta. Torppien määrä lisääntyi edelleen myös Uudellamaalla, ja tämä edesauttoi rakennuskannan sekä viljelymaan lisääntymistä. Torppien ja torppareiden määrä kääntyi laskuun Uudellamaalla 1800-luvun loppuvaiheessa (esim. Kaukiainen 1980:225). Nurmijärvellä oli torppia vuosisadan vaihteessa 225 kappaletta (Tommila 1958, 203).

1800-luvun alussa Suomen sodan seurauksena päättyi maan lähes 600-vuotinen valtiollinen yhteys Ruotsiin ja Suomesta tuli autonominen osa keisarillista Venäjää. Vaikka Suomen sodan taistelut käytiinkin pääosin muualla kuin Nurmijärven alueella, oli sillä luonnollisesti vaikutuksensa myös tämän alueen oloihin. Vuosisadan kuluessa pitäjän väkiluku kasvoi tasaisesti vaikka viljelmien lukumäärää tarkastellen 1800-luvun loppupuoli olikin suhteellisen vakaata ja paikallaan pysyvää aikaa. Asutustoiminta ei enää keskittynyt raivaamattomiin metsiin viljelytarkoituksessa, vaan tehdas- ja rautatiekeskukset kuten Hyvinkää ja Rajamäki alkoivat houkutella lisäasutusta alueilleen. 1900-luvulla yhteiskunnalliset muutokset sotineen, parantuneet liikenneyhteydet sekä voimistuva teollisuuden kasvu ovatkin osaltaan vaikuttaneet nykyisen Nurmijärven muotoutumiseen.

4. Inventoinnin menetelmät ja esivalmistelut

Nurmijärven alueen esihistoriallisia muinaisjäänöksiä on inventoitu useaan otteeseen, kattavasti alueen on esihistorian osalta viimeksi inventoinut Johanna Seppä vuonna 2006. Katja Vuoristo suoritti lisäksi Nurmijärven eteläosissa Klaukkalan ja Lepsämän alueella historiallisen ajan muinaisjäänösten inventoinnin vuonna 2007. Myös Esa Mikkola työryhmineen sivusi osittain tutkittavaa aluetta Gasumin maakaasuputkilinjan (Mäntsälä-Siuntio) inventoinnin yhteydessä. Esihistorialliseen aikaan sijoittuvia kohteita tunnetaan Nurmijärveltä yli sata kappaletta, historiallisen ajan kohteita tunnetaan alueelta ennen vuoden 2008 maastotöitä vain 25 kappaletta. Historiallisen ajan kohteista suurin osa (20kpl) sijaitsee Katja Vuoriston inventoimalla alueella Nurmijärven eteläosassa.

Ennen varsinaista kenttätöosuutta käytettiin inventointialueella ja sen välittömässä läheisyydessä olevien historiallisen ajan muinaisjäänösten etsimisessä tutkimusmetodinä kartta-analyysia. Tämä tarkoittaa sitä, että suunnittelualueelta pyrittiin etsimään kaikki historiallinen karttamateriaali ja verrattiin sitä nykyiseen materiaaliin. Nykyisen ja historiallisen karttamateriaalin vertailulla voidaan havainnoida asutuksen kehitystä ja liikkeitä tutkittavalla alueella. Kartta-analyysin alkuvaiheessa primäärilähteinä käytettiin Kuninkaan kartastoa, jonka on laatinut Ruotsin armeija vuosina 1776 – 1805 sotilaallisiin tarkoituksiin. Vuonna 1989 Timo Alanen ja Saulo Kepsu toimittivat kartat kirjana, jonka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura julkaisi. Karttamateriaalissa on esitetty sen aikaiset kylät ja niiden nimistö, talot, tiet, polut sekä pellot, niityt, metsät ja muut erilaiset ympäristöt.

Kartta-analyysin alkuvaiheessa pyrittiin hahmottamaan tutkittava alue Kuninkaan kartastoon ja tämän avulla kohdentaa sitä lähellä olevat kyläpaikat ja muut mahdolliset inventoinnin kannalta tärkeät kohteet. Muuta historiallista karttamateriaalia lähdeettiin etsimään Kuninkaan kartastosta kohdennettujen kylien nimistön ja pitäjänhistorian pohjalta mm. Kansallisarkistosta. Tämä lähestymistapa perustuu käsitykseen siitä, että Kuninkaan kartastossa kuvatun kyläasutuksen voidaan parhaassa tapauksessa tulkita osin vastaavan 1500-luvun tai jopa sitä vanhempaa asutusta. Muulla historiallisella karttamateriaalilla viitataan lähinnä suurimittakaavaisiin (< 1:20 000) maakirjakarttoihin ja isojakokarttoihin 1600–1800-luvuilta. Inventointialueelle sijoittuvia historiallisia kartoja etsittiin tekemällä tietokantahakuja pitäjien ja kylien nimillä. Tietokantahaut suoritettiin internetissä osoitteessa <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/maakirjakartat/> joka sisältää tiedot 1600-luvun maakirjakartoista sekä kansallisarkiston sivuilta <http://www.narc.fi/> joka sisältää muun historiallisen karttamateriaalin. Tämän jälkeen inventointialueelle sijoittuvaan karttamateriaaliin tutustuttiin Kansallisarkistossa. Tarvittaessa kartoista otettiin digitaaliset valokuvat tarkempaa tutkimista ja kenttätöskentelyä varten.

Historiallisen karttamateriaalin kokoamisen jälkeen verrattiin hankittua materiaalia 1900-luvun maastokarttoihin. Kartoja vertailemalla pyrittiin etsimään vanhoissa kartoissa näkyviä talonpaikkoja, valmistuspaikkoja, myllynpaikkoja ja muita mahdollisia historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäänöksiä laskettavia kohteita joita ei ollut enää merkittävänä nykyisiin karttoihin mutta jotka kuitenkin edustavat historiallisella ajalla tapahtunutta ihmistoimintaa. Jos edellä mainittuja toimintapaikkoja saatiin kartoja vertailemalla kohtuullisesti paikallistettua, merkittiin tarkistettavat alueet peruskarttaotteisiin kenttätöövaihetta varten.

Seuraavassa käydään läpi esivalmistelussa saatuja tuloksia kylittäin. Jokaisen kylän kohdalle on merkitty historiallisen ajan inventointia varten vanhimmat kohteet sekä vanhin saatavilla ollut karttamateriaali.

Korpi. Korven kantatalo oli jakaantuneena kahteen osaan jo ennen vuotta 1540. Talot yhdistettiin 1636, ja esim. vuoden 1749 kartassa kylämäellä on vain Korven ratsutila sekä rakuunatorppa. Korpi jaettiin 1784 uudelleen Yli- ja Ali-Korveksi. (Härö 1985,59) Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1763, 1783, 1832 ja 1910.

Kirkonkylä. Kirkonkylä oli vuonna 1540 pitäjän suurin kylä, siellä tiedetään olleen tuolloin jo 20 taloa. Kirkonkylän voi katsoa jakaantuneen 3 osaan jo ennen vuotta 1540. Kylän itäosassa omana kokonaisuutenaan oli Pukkila jossa oli erotettavissa 8 taloa. Kirstapakalla kirkonkylän keskivaiheilla oli myös omana kokonaisuutenaan erotettavissa 4 taloa (Grannila, Heikkari, Sorva sekä Kirkkari) ja livarissa kylän länsipuolella vastaavasti 8 taloa. Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1692, 1724-7 ja Kierstbackan karttaa vuodelta 1745.

Kuva 2. Osa Kirkonkylää kuvaavasta kartasta vuodelta 1724. Taloista ovat lähes samoilla paikoilla livari ja Mäkelä (kartan vasemmassa yläreunassa), Grannila (ylhäällä keskellä) sekä Pukkila (ylöstalo, kartassa alhaalla oikealla).

Leppälampi erosi omaksi kyläkseen vuonna 1544, sitä ennen sen verotustiedot merkittiin Nummenpään kylätietoihin. Kylään on tuolloin merkitty 3 taloa; Leppälampi, Huja sekä Kisa. (Tommila 1958, 82) Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1784 ja 1800–05.

Numlahti (Numlax, Paijala). Vuonna 1540 vanhassa Paijalan kylässä oli taloja 9 kappaletta. Kun ratsumestari Mårten Hästesko sai niistä 5 läänitykseen vuonna 1594, syntyi Numlahden kartano. Myös kylän muut talot joutuivat pian tämän jälkeen Hästeskon omistukseen. Vanhan Paijalan kylän taloista ennen Numlahden kartanoaikaa tunnetaan nimeltä Plock, Packas ja Luran. Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1707 ja 1724–25.

Kuva 3. Osa Numlahden karttaa vuodelta 1724.

Nummenpää. Myös Nummenpään kylä on syntynyt osana Uudellamaalla tapahtunutta 1500-luvun uudisasutusta. Vanhimpien 1530-luvulta olevien maakirjojen mukaan alueella oli 3 taloa (Pyörlä, Eskola ja Hirvi) sekä Leppälammin yksittäistalo. Runsaan uudisasutuksen myötä oli Nummenpäässä 1540-luvulla jo 12 taloa. Kylän kantatilojen nimet ovat Myyri, Paakka, Eskola, Hirvi, Viisas, Kaarla, Satuli sekä Pyörlä. Nummenpää kuului ennen Nurmijärven perustamista Vihtiin. (Tommila 1958, 69–70, 81–82) Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1764, 1780–84 ja 1894–96.

Kuva 4. Nummenpään kylä vuoden 1764 kartassa.

Palojoki. Palojoen kylässä oli 10 taloa jo 1540-luvulla, joten se oli tuolloin yksi Nurmijärven suurimpia yhdyskuntia. Kantatalojen nimet olivat Mattila, Hemmola, Lalla, Heikkilä, Granni, Troski sekä Maisi. 1700-luvulla talot sijaitsivat säilyneitten karttojen perusteella tiiviinä ryhmäkylänä, joka kuitenkin oli jakaantunut kahteen osaan. Talot sijaitsivat tuolloin kalliokukkulalla nykyisen Troskin talon lähetyvillä sekä Taaborinvuoren etelärinteellä. (Tommila 1958, 93–95) Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1693, 1770 ja 1780–83.

Kuva 5. Palojoen kylää kartalla vuodelta 1693.

Perttula (Bertby) ja Uotila (Othby). Entisen Kuhajärven pohjoisrannalla sijaitsevat lähellä toisiaan Perttulan ja Uotilan kylät, jotka yhdessä muodostavat yhden Nurmijärven vanhimmista asutuskeskuksista. Perttulan kylässä oli 1540 kuusi taloa; Jussila, Perttula, Tapola, Pitkälä, Frantsila ja Mikkola. Uotilassa oli samoihin aikoihin seitsemän kantataloa; Penttilä, Tryytti, Palsi, Airikkala, Juhola, Olla ja Seppälä. Myöhemmin kylien taloluku vielä kasvoi, esim. Uotilassa oli 1600-luvulle siirryttäessä 10 taloa. Kylät olivat ainakin 1700-luvulla karttojen perusteella yhtenäisiä ryhmäkylä, jotka sijaitsivat kylämäkien etelärinteillä lähellä viljelysmaita. Ennen Kuhajärven kuivaamista molemmat kylät olivat lähes järven rannalla. Matalaa Kuhajärveä on lisäviljelysmaan saamiseksi kuivatettu useampaan kertaan ainakin 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella (Härö 1985, 34). Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1701 ja 1724.

Kuva6. Osa Perttulan kylämäkeä esittävästä kartasta vuodelta 1724. Kartan alaosassa pilkkottaa nykyään kuivattu Kuhajärvi, jota ennen kutsuttiin myös nimellä Othby träsk.

Raala (Radila, Råskog). Raalan kylässä oli 1540 taloja 7 kappaletta. Myöhemmin talomäärä nousi edelleen, kunnes majuri Georg von Berg sai vuonna 1643 lahjoituksena kuningatar Kristiinalta 6 Raalan kylän kahdeksasta talosta. Samana vuonna majuri osti myös kylän kaksi muuta taloa ja perusti alueen suurtilan joka sai säterivapauden vuonna 1647. Raalasta kehittyi 1800-luvulla yksi Uudenmaan huomattavimmista torpparikartanoista. Torppia oli vuosisadan alussa 13, mutta vuonna 1900 jo 49 kappaletta. (Härö 1985, 81) Inventointia varten tarkasteltiin kylää kuvaavia vanhoja karttoja mm. vuosilta 1738 ja 1755.

Kuva 7. Osa Raalaa kuvaavaa karttaa vuodelta 1756, jossa näkyvät mm. Raalan kartano, Adlerhofin saha sekä mylly.

Valkjärvi. Jo 1540-luvulla Valkjärvellä oli 4 jokseenkin yhtä vaurasta taloa. Kylän talojen lukumäärä pysyi alueella samana aina 1800-luvulle saakka, kauemmas kylämäestä on vuoden 1749 pitäjänkarttaan lisäksi merkitty kaksi sotilastorppaa. Kantatilojen nimet olivat Soltti, Pöyhä, Puokka ja Heikkilä. (Tommila 1958, 61–62) Inventointia varten tarkasteltiin mm. kylää kuvaavaa vanhaa karttaa vuodelta 1724.

Kuva 8. Osa Valkjärven kartasta vuodelta 1724.

5. Kenttätutkimukset

Inventoinnissa oli mukana GPS-paikannin, jolla löydettyjen kohteitten koordinaatit oli suhteellisen luotettavasti mahdollista saada muistiin. Paikan luonteesta riippuen kohteilla suoritettiin yleistä maaston tarkkailua ja tarpeen niin vaatiessa koepistojen tekemistä lapiolla. Havaituissa kohteissa pyrittiin selvittämään muinaisjännöksen laajuus ja säilyneisyysaste. Jos paikalla todettiin historialliseen aikaan sijoittuva muinaisjännös, kohde valokuvattiin ja sille otettiin GPS-paikantimella vähintään keskikoordinaatit. Muinaisjännösten laajuus arvioitiin havaittujen kiinteitten rakenteitten ja alueen topografian perusteella, jonka jälkeen muinaisjännösten arvioidut rajat merkittiin maastokarttoihin ja otettiin tarvittaessa ylös myös GPS-paikantimella. GPS-laite oli merkiltään Magellan GPS 320, ja sen paikannustarkkuus oli (laitteen oman ilmoituksen mukaan) kenttäoloissa yleensä +/- 5-6 metriä.

6. Kohdeluettelo

Inventoinnissa käytiin läpi Nurmijärven kunnan alue lukuun ottamatta Klaukkalan ja Lepsämän kyliä, jotka Katja Vuoristo tarkasti vuonna 2007. Esivalmistelujen ja maastossa suoritettujen tarkastusten jälkeen kunnan alueelta löytyi vuonna 2008 yhteensä 78 uutta historialliseen aikaan ajoittuvaa muinaisjäänkökohdetta. Lisäksi 31 kohdetta todettiin uuteen aikaan liittyviksi tai muuten sellaisiksi, että ne eivät täytä kiinteän muinaisjäänköksen tuntomerkkejä. Keskiaikaisia kylätontteja käsitellään tässä raportissa joko pääosin tuhoutuneina kokonaisuuksina tai tarpeen niin vaatiessa (esim. Nummenpäässä ja Uotilassa) erillisinä kohteina. Lista kaikista inventoinnin aikana kerätyistä gps-pisteistä on liitteessä 1.

Tutkittavalla alueella paikannettiin mahdollisuuksien mukaan tarkemmin myös vanhaa tiestöä. Osittain yhä käytössä olevia vanhoja teitä ja tielinjauksia ei sinällään lasketa muinaisjäänköiksi, mutta osana alueen toiminta- ja asutushistoriaa ne olisi silti syytä ottaa kaavoituksessa huomioon. Tärkein vanhoista maanteista Nurmijärven alueella lienee Helsinki-Hämeenlinna maantie, joka osittain viistää Nurmijärvenkin aluetta kunnan koillisosassa. Kulkureittinä se ajoittunee jo pakanuuden aikaan, joskin tien merkitys varmaankin kasvoi keskiajalla Hämeenlinnan hallintokeskuksen perustamisen jälkeen.

Muut Nurmijärven tiet olivat 1700-luvulla vielä enemmän polkuja kuin maanteitä. Vasta 1700-luvun lopulla ja seuraavalla sataluvulla tieolot rupesivat merkittävästi paranemaan. 1780-luvulla parannettiin itä-länsi – suuntaista maantietä Tuusulasta Vihtiin, joka Nurmijärvellä kulki Palojoen, Kirkonkylän, Perttulan ja Nummenpään kautta. Samoihin aikoihin valmistui myös maantie Perttulasta Numlahden ja Klaukkalan kautta Helsinkiin. (Härö 1985, 100; Tommila 1959, 185-186) Molemmat vanhat tielinjaukset ovat edelleen maastossa havaittavissa ja pääosin vielä entisen linjauksensa säilyttäneinä. Muista vanhoista tielinjauksista mainittakoon vanha maantie Nukarista Raalan kautta Nurmijärvelle sekä Nummenpäästä Leppälammille vievä vanha hiekkatie.

Historiallisen ajan kiinteiksi muinaisjäänköiksi laskettavat kohteet jakautuivat seuraavasti:

Tyyppi	Määrä
Kyläntontit	6
Talonpohjat	35
Työ- ja valmistuspaikat	15
Kivirakenteet	9
Muut	13

6.1 Nurmijärvi Puontila 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013219

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707802, i=3377787, z= 62 m mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 1.8 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 320 m livarin talosta länteen, mänty- ja lehtometsää kasvavalla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella. Kyseessä on maan ja kivien sekainen talon perustus sekä siihen liittyvä kivistä rakennettu tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 10x5m, pitkä sivu on vanhan kylätien suuntainen. Maan ja kiven sekainen perustus sijaitsee 12m vanhan kylätien pohjoispuolella. Kivistä tehty tulisija on talon eteläseinällä ja on kooltaan 1,5x1,5m. Kyseessä on ilmeisesti ollut talo jossa oli 2 huonetta.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:3 digitaalinen kuva 125 939:3

Kuva 9 (df.125939:3). Nurmijärvi Puontila 1. Talonpohja koillisesta.

6.2 Nurmijärvi Puontila 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013222

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707794, i=3378025, z= 76 mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 1.6 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 90m livarin talosta luoteeseen, mänty- ja lehtometsää kasvavalla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella. Kyseessä on maan ja kivien sekainen talon perustus sekä siihen liittyvä kivistä rakennettu tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 6x6m, siihen liittyvä kivistä tehty tulisija on talon pohjoisnurkassa ja on kooltaan 1,5x1,5m. Talon perustukseen liittyvät vallit ovat leveydeltään metrin luokkaa ja korkeudeltaan 50-60cm. Talon perustus ei ole tien suuntainen.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:5, digitaalinen kuva 125 939:6-7

Kuva 10 (df. 125939:6) Nurmijärvi Puontila 2. Maan ja kiven sekaiset talon perustukset, Kuva lounaasta.

6.3 Nurmijärvi Puontila 3

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013223

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707857, i= 3378040, z= 76 m mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 1.6 km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 150m livarin talosta luoteeseen, mänty- ja lehtometsää kasvavalla tasanteella mäen laella vanhan kylätien pohjoispuolella. Kyseessä on maan ja kivien sekainen talon perustus, siihen liittyvä kivistä rakennettu tulisija sekä muita asumiseen liittyviä kiinteitä rakenteita.

Talon perustukset ovat kooltaan 5x6m, siihen liittyvä kivistä ja tiilistä tehty tulisija on talon luoteisnurkassa ja on kooltaan 3x3m. Talon perustukseen liittyvät vallit ovat leveydeltään metrin luokkaa ja korkeudeltaan 40-50cm. Talon perustus ei ole tien suuntainen.

Talosta 20m luoteeseen on hajanaisista pyöreähköistä kivistä tehty kivijalka joka on kooltaan 6x5m. Rakenteessa ei ole havaittavissa tulisijaa. Ilmeisesti kyseessä on kevyehkön varastorakennuksen perustuskivet. Kohteen sijaintikoordinaatit: p=6707876, i=3378025.

Talosta 35 metriä länteen on halkaisijaltaan 3 metrin kokoinen kivikasa, jonka keskellä on pyöreäkö kuoppa. Kuopan halkaisija on noin 1 metri. Kyseessä on ilmeisesti vanhan kivistä ladotun kaivon paikka. Kaivon sijaintikoordinaatit: p=6707860, i=3378006.

Talosta 60m lounaaseen on hiekkaiseen maahan kaivettu 4x3m kokoinen kuoppa joka on syvyydeltään 1 metri. Kyseessä on ilmeisesti varastointikuopan jäännökset. Kohteen sijaintikoordinaatit: p=6707845, i=3378009.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:6, digitaalinen kuva 125 939:9-11

kuva 11 (df. 125939:9) Nurmijärvi Puontila 3. Maan ja kivien sekainen talonperustus.
Kuva etelästä

6.4 Nurmijärvi Puontila 4

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013224

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707515, i=3378211, z= 54 mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 1.35 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 230 m livarin talosta luoteeseen, mäntymetsää kasvavalla kallioisella tasanteella vanhan kylätien lounaispuolella. Kyseessä on irrallisista pyöreähköistä kivistä koostuva talon perustus valleineen sekä siihen liittyvä kivistä rakennettu tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 6x5m, siihen liittyvä kivistä tehty tulisija on talon etelänurkassa ja on kooltaan 1,5x1,5m. Talon perustukseen liittyvät vallit ovat leveydeltään metrin luokkaa ja korkeudeltaan 10-20cm.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:7, digitaalinen kuva 125 939:12

Kuva 12 (df. 125939:12) Nurmijärvi Puontila 4. Talonperustus. Kuva kaakosta.

6.5 Nurmijärvi Mattila ja Einola**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013226

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707596, i=3378670, z= 71m mpy

Koordinaattien selite: Mattilan oletetun talonpaikan gps -paikannus

Sijainti: 920m Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, Kyläjoen itäpuolella. Vuoden 1724 kartassa paikalle on merkitty Mattilan talo, jota ei nykyään enää ole havaittavissa kallioisen mäennyppylän alarinteessä. Voimakkaat maansiirtotyöt ja uudisrakentaminen ovat käytännössä tuhonneet vanhemmat kerrostumat, mm. vanhojen rakennusten peruskiviä on työnnetty kasaan traktorilla. GPS-pisteestä runsaat 30m itään olevalla kalliolla on jäänteitä uudemmista talousrakennusten betonisista perustuksista.

Myös vanhan kylätien eteläpuolella samalla kohdalla on tapahtunut voimakasta uudisrakentamista, eikä alueella aikanaan sijainneen Einolan (Envalds) talon perustuksista tai muistakaan rakennuksista näy enää jälkeäkään. Onkin oletettavaa, että myös tältä kohdalta ovat vanhat asutuskerrokset kokonaan tuhoutuneet.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125 939:14

Kuva 13 (df. 125939:14). Nurmijärvi Mattila. Mattilan talon tontti on myöhemmässä maankäytössä pitkälti tuhoutunut. Kuva lännestä.

6.6 Nurmijärvi Pukkila

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013228

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan kylätontti

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6706857, i=3380383, z= 75 m mpy

Koordinaattien selite: Ylöstalon päärakennuksen gps -paikannus

Sijainti: 1 km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän itäosassa Ylöstalon päärakennuksen lähiympäristössä, kahden kylätien risteyksessä. Alueella on ollut runsaasti rakennuksia historiallisen ajan kuluessa, nykyiset rakennukset ovat pääosin 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta. Ylöstalo (aikaisemmin Pukkila) on historiallisesti kyläryhmän tärkein talo, siihen oli jo 1630-luvulle mentäessä liitetty 7 lähiympäristön taloa. 1740-luvun pitäjänkartassa kyläteiden risteuksen molemmin puolin on merkitty 4 taloa; Ylöstalo, Alestalo, Heikkilä sekä Pekkola.

Vaikuttaisi siltä, että vanha kylätontti on jäänyt uudemman rakentamisen jalkoihin. Vanhan Pukkilan keskiaikaisen kylätontin voidaan käytännössä katsoa tuhoutuneen, tosin joitakin merkkejä siitä saattaa olla säilyneenä Ylöstalon päärakennukseen liittyvässä puutarhassa talon lähistöllä

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.7 Nurmijärvi Palojoki 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013229

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702770, i=3382500, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: Heikkilän oletetun taloperustuksen keskikoordinaatin gps - paikannus

Sijainti: 5.5 km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen Alikylässä, nykyisen Heikkilän tilan päärakennuksesta 110m pohjoiseen. Nykyisen pihamaan kohdalla ovat vanhojen karttojen mukaan aikanaan sijainneet Hemmolan, Mattilan sekä Heikkilän vanhat talot. Myöhempi uudisrakentaminen on pääosin tuhonnut vanhat kylätontit siten, että todennäköisesti ei vanhoja asutuskerroksia pääsääntöisesti ole enää jäljellä. Jotain merkkejä vanhoista asutuskerroksista saattaa kuitenkin edelleen olla jäljellä Heikkilän tilan alueella.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:15–16, digitaalinen kuva 125 939:21–22

Kuva 14 (df. 125939:22). Nurmijärvi Palojoki 1. Heikkilän tilan alueella Palojoen tien itäpuolella saattaa olla jäljellä vanhoja asutuskerrostumia. Kuva lounaasta.

6.8 Nurmijärvi Palojoki 2 (Maisi)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013230

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6703021, i=3382651, z= 53 m mpy

Koordinaattien selite: Maisin vanhan taloperustuksen tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 5.4 km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven Palojoella, nykyisen Yli-Troskin talon länsipuoleisella pihamaalla. Nykyisen pihamaan kohdalla on vanhojen karttojen mukaan aikanaan sijainnut Maisin vanha talo. Myöhemmän uudisrakentamisen yhteydessä nykyisen Yli-Troskin talon pihamaata on tasoitettu ja ja Maisin talon jäänteet ovat jääneet osittain kasattujen maakerrosten alle. Maisin talon perustusten päällä on maata 0.5-1 metriä, sen alta pilkistää lohkotuista kivistä tehty kivijalka sekä siihen liittyvä kivistä tehty tulisija. Yli-Troskin talo sijaitsee kohteesta 30m koilliseen. Sen nykyinen asukas Matti Talvenmäki (os. Metsäkyläntie 920, Nurmijärvi) sanoi, että kyseessä olisivat vanhan Maisin talon perustukset. Hän kertoi myös, että läheinen Ali-Troskin tila tuhoutui aikanaan 1950-luvulla Palojoen kylätien oikaisun yhteydessä. Vaikuttaisi siltä, että Maisin talon kohdalla olisi edelleen jäljellä ehjiä asutuskerrostumia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:17, digitaalinen kuva 125 939:23

Kuva 15 (df.125939:23). Nurmijärvi Palojoki 2. Maisin talon kiviperustusta. Kuva koillisesta.

6.9 Nurmijärvi Palojoki 3 (Lalla)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013232

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6702950, i=3382571, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: Ali-Lallan nykyisen talon keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen Alikylässä, nykyisen Ali-Lallan talon kohdalla. Nykyisen pihamaan paikalla on vanhojen karttojen mukaan aikanaan sijainnut Lallan vanha talo ulkorakennuksineen. Myöhempi uudisrakentaminen on pääosin

tuhonnut vanhan kylätontin siten, että todennäköisesti ei vanhoja asutuskerroksia pääsääntöisesti ole enää jäljellä. Tontti on terassoitu ja sillä sijaitsee uudehko asuinrakennus.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:18, digitaalinen kuva 125 939:24

Kuva 16 (df. 125939:24). Nurmijärvi Palojoki 3. Lallan talon paikalla on uusi rakennus ja tontti on tasoitettu. Kuva koillisesta.

6.10 Nurmijärvi Riitamäki

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013233

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6706137, i=3386361, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 6.9km Nurmijärven kirkosta itäkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Rannikkomäen kylässä, Nurmijärven itärajalla.

Rajakiven perustana on ladottu kasa pyöristyneitä kiviä joka on kooltaan 1x1.5m. Sen keskelle on asetettu lohkottu pystykivi jonka koko on 70x50x25cm.

Nykyäänkin käytössä oleva rajakivi on nimensä perusteella joskus ollut riitaisan rajankäynnin kohteena. Kiistat on kuitenkin sovittu viimeistään 1600-luvulle tultaessa, sillä vanhoissa kartoissa vuosilta 1693 ja 1700 Riitamäen rajamerkki on nykyisellä paikallaan. Riitamäen rajakivi on sijainnut Palojoen, Raalan ja Siippon rajalla.

Kuva 17 (df. 125939:28). Nurmijärvi Riitamäki. Rajakivi. Kuva kaakosta.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:22, digitaalinen kuva 125 939:28

6.11 Nurmijärvi Keimomylly

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013234

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan rajamerkki ja myllynpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6707358, i=3386640, z= 46 m mpy

Koordinaattien selite: myllypadon gps -paikannus

Sijainti: 7.1km Nurmijärven kirkosta itään

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Rannikkomäen kylässä, Nurmijärven itärajalla. Keimomyllyn kohdalla on aikanaan ollut Siippoon ja Rusutjärven yhteinen mylly, josta nykyään tosin on enää jäljellä vain hieman juoksutusuoman jäänteitä. Itse myllyn tarkkaa sijaintia tai muotoa ei enää pysty hahmottamaan.

Nykyään Nurmijärven ja Tuusulan välinen raja kulkee 30 metriä Keimomyllyn länsipuolella ja mylly kuuluukin siis itse asiassa Tuusulan puolelle. Aikaisemmin Keimomylly toimi rajamerkkinä Raalan, Siippoon sekä Tuusulan välillä. Brotheruksen karttaan vuodelta 1700 se on merkitty nimellä Keimoviiki, vuoden 1775–76 kartassa se kuitenkin mainitaan nimellä Keimon mylly. Siippoon mylly mainitaan jo 1550-luvun lopun asiakirjoissa, joissa kerrotaan että se kävi vain keväisin ja syksyisin korkean veden aikaan. (Tommila 1958, 128; Tommila 1959, 146)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:23, digitaalinen kuva 125 939:29

Kuva 18 (df. 125939:29). Nurmijärvi. Keimomyllyn juoksutusuoman jäänteet. Kuva kaakosta.

6.12 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013235

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan myllynpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6706771, i=3382037, z= 46 m mpy

Koordinaattien selite: myllyrakennuksen keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 2.5 km Nurmijärven kirkosta itään

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Myllykosken länsirannalla, Myllymäen itäpuolella.

Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat vain niiden nuorinta käyttöjaksoa. Myllykoskessa oli kirkonkylällä oma myllynä jo 1500-luvulla. Kirjallisissa lähteissä se mainitaan 1586. (Tommila 1958, 128) 1600-luvun alkupuolella Myllykoskessa oli jo kolme myllyä; Kirkonkylän yhteismylly ja Pukkilan oma mylly kosken länsirannalla sekä Palojokisten mylly kosken itärannalla. (Tommila 1959, 145–146)

Kirkonkylän myllystä ei nykyään ole paljoakaan jäljellä. Johdinuoma on edelleen havaittavissa, se on tehty lohkotuista kivistä ja myöhemmin tuettu sementtivahvistuksilla. Itse myllyrakennus erottuu maastossa heikosti, se lienee ollut 8x8 metrin suuruinen ja sen perustus on aikanaan tehty lohkotuista kivistä (nykyään osin purettu). 10 metriä rakenteesta länteen (joesta poispäin) on useita pieniä tiilirakenteita, jotka liittyvät paikalla 1890-luvulla sijainneeseen pitäjän ensimmäiseen pärehöylään. (Tommila 1959, 504)

20 metriä myllyrakenteesta etelään on maastossa havaittavissa talon perustusten jäänteet, ilmeisesti vanha mylläriin tupa. Nurkkakivet näkyvät 6x6 metrin alalla, niiden keskellä on ison tulisijan jäänteet. Tulisija on kooltaan 2x4 metriä ja korkeudeltaan runsaat 20cm. Gps-piste: p=6706748, i=3382045

Tuvan perustuksista 8 metriä etelään on maastoon kaivettu 0.6m syvä kuoppa, kooltaan 4x3 metriä. Kuopassa on lohkotuja kiviä, joiden halkaisija on 30–40 cm. Ilmeisesti kyseessä on varastokuopan jäänteet. Gps-piste: p=6706745, i=3382049

Varastokuopasta 20 metriä etelään on pyöreähköistä kivistä tehty perustus, jonka lyhyt sivu on joen suuntainen. Rakenteen koko on 5x6 metriä eikä siinä havaittu tulisijaa. Ilmeisesti kyseessä on vanhan talous/varastorakennuksen jäänteet. Gps-piste: p=6706731, i=3382052

Entisen voimalaitoksen kohdalla joen yli johtaa lohkokiviarkuille rakennettu puusilta. Samalla kohtaa oli ainakin jo 1750-luvulla silta, jonka kautta kulki maantie kirkonkylästä Palojoelle ja edelleen Tuusulaan. Kirkonkylän myllyltä länteen Myllymäelle ja edelleen kirkonkylälle johtanut vanha tieura on edelleenkin maastossa havaittavissa, ollen tosin itäosiltaan jo kovaa vauhtia umpeutumassa. Tien leveys on 4-6 metriä ja siihen liittyvät gps-pisteet kertovat nykyään käyttämättömänä olevan tieuran osan sijainnista (ei muinaijäänös). Tiehen liittyvät gps-pisteet:

1. p=6706686, i=3381957
2. p=6706684, i=3381955
3. p=6706700, i=3381979
4. p=6706736, i=3382021

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:24–25, 27–28 digitaalinen kuva 125 939:30–31, 33–34

Kuva 19 (df. 125939:31). Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Kuva idästä.

Kuva 20 (df. 125939:34) Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Talon kiviperustus, ei tulisijaa. Kuva lounaasta.

6.13 Nurmijärvi Palojoen mylly

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013236

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan myllynpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6706772, i=3382068, z= 46 m mpy

Koordinaattien selite: myllyrakennuksen arvioidun keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 2.5 km Nurmijärven kirkosta itään

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Myllykosken itärannalla, Myllymaan länsipuolella.

Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat vain niiden nuorinta käyttöjaksoa. Myllykoskessa oli kirkonkylällä oma myllynsä jo 1500-luvulla. Kirjallisissa lähteissä se mainitaan 1586. (Tommila 1958, 128) 1600-luvun alkupuolella Myllykoskessa oli jo kolme myllyä; Kirkonkylän yhteismylly ja Pukkilan oma mylly kosken länsirannalla sekä Palojokisten mylly kosken itärannalla. (Tommila 1959, 145–146)

Palojoen myllystä ei nykyään ole paljoakaan jäljellä. Johdinuoma on edelleen havaittavissa, se on tehty lohkotuista kivistä ja myöhemmin tuettu sementtivahvistuksilla. Itse myllyrakennus ei nykyään enää erottu maastossa, sillä oletetun myllypaikan läpi kulkee luontopolku. Myllyn kohdalle on veden johdinuoman kiveyksen päälle kiinnitetty betonilla kaksi myllykiven puolikasta, ilmeisesti muistoksi paikalla aikoinaan sijainneesta myllystä.

Palojoen myllyn paikasta 40 metriä kaakkoon näkyy Nurmijärven vanhan sähkölaitoksen betoninen perustus osittain täytemaan alta Myllykosken itärannalla. Se otettiin käyttöön vuonna 1920 ja purettiin 1982. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6706738, i=3382087 (ei muinaisjäännös)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:26 ja 29 digitaalinen kuva 125 939:32 ja 35

Kuva 21 (df. 125939:32) Nurmijärvi Palojoen mylly. Kuva lännestä.

6.14 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013237

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka (mahdollinen muinaisjäännös)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6711440, i=3384662, z= 70 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6.4km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Raalan kartanon eteläpuolella olevan Kellarinmäen luoteisreunalla. Kyseessä on hajanaisia kiviä ja matalat maavallit sisältävä rakenne, jonka koko on 4x5m. Aivan rakenteen vieressä kulkee vanhan Raalantien ura, joka nykyään käyttämättömänä on umpeutunut lähes kokonaan. Kohteen keskellä olevaan painanteeseen tehtiin lapionpisto, jossa havaittiin hiiltä, tiiltä, sian hammas sekä joitakin kappaleita eläinten palamattomia luita. Ilmeisesti kyseessä on kohtalaisen vanha eläinsuoja.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:33, digitaalinen kuva -

6.15 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013238

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan varastokuoppia (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 3

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6711307, i=3384692, z= 94 m mpy

Koordinaattien selite: pohjoisimman varastokuopan gps -paikannus

Sijainti: 6.4km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Raalan kartanon eteläpuolella olevan Kellarinmäen länsilaidalla. Kyseessä on kolme kappaletta kellarikuoppia, joiden koko on 4x5m ja syvyys vaihtelee 1.5 ja 3 metrin välillä. Yhdessä kuopista on jäljellä kattorakenteen jäänteet (puuta ja kattopeltiä), joten kyseessä ei ainakaan tämän kuopan kohdalla liene kovin vanha rakenne. Kuopat on kaivettu hiekkamaahan sekametsää kasvavan mäen länsirinteelle.

Kohteeseen liittyvät gps-koordinaatit:

Kuoppa 1: p=6711307, i=3384692

Kuoppa 2: p=6711294, i=3384679

Kuoppa 3: p=6711300, i=3384675

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:32, digitaalinen kuva 125 939:38

Kuva 22 (df. 125939:38) Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 2. Varastokuoppa. Kuva etelästä.

6.16 Nurmijärvi Raalan kartano

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013239

Muinaisjäännöstyyppi: keskiaikainen/historiallisen ajan kylätontti

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 01

Yhtenäiskoordinaatit: p=6711692, i=3384670, z= 76 m mpy

Koordinaattien selite: kartanon pihan gps -paikannus

Sijainti: 6.7km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Raalan kartanon alueella, jossa saattaa olla jäänteitä keskiaikaisesta kylätontista. Raala on lyhennetty muoto varhaisemmasta Radilanimestä, joka puolestaan on väännös kylän ruotsinkielisestä nimestä Råskog. Raalassa oli 3 taloa jo 1500-luvun alussa. Kylästä muodostettiin kartano 1640-luvulla eikä varhaisempien talojen nimiä ole säilynyt. Kartanon piha on osin tasattu ja terassoitu, mutta keskiaikaisia kerroksia saattaa vielä olla säilyneinä varsinkin talon itäpuolisella piha-alueella, joka on luonnonmukaisemmassa tilassa.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:34, digitaalinen kuva 125 939:39

Kuva 23 (df. 125939:39) Nurmijärvi Raalan kartano. Raalan kartanon piha on pääosin tasattu ja perustuskiviä on käytetty kukkapenkkin rakennusaineena. Kuva kaakosta.

6.17 Nurmijärvi Nukari 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013240

Muinaisjäännöstyyppi: mylly ja saha

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p=6714956, i=3385760, z= 63 m mpy

Koordinaattien selite: voimalaitoksen johdinuoman koillispään gps -paikannus

Sijainti: 9.7km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Vantaanjoen Nukarinkosken (Pengerkoski) itärannalla, vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan johtavan maantien eteläpuolella. Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat vain niiden nuorinta käyttöjaksoa.

Nukarinkoskessa on ollut useita myllyjä ja sahoja eri ajanjaksoina, siihen alueen topografia antaakin hyvät mahdollisuudet. Varhaisimmat merkinnät alueen myllyistä ovat 1580-luvulta, 1680-luvulta sekä edelleen 1700-luvun puolivälistä eteenpäin. Nukarin ratsutilan vesimyllyn lisäksi alueella on ollut ainakin Raalan tullimylly sekä Raalan kartanon omistama ns. Adlerhofin saha.

Vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan johtavan tien eteläpuolella on betonista tehty rakennuksen perustus, johon liittyy lohkokivistä kohtuullisen huolellisesti ladottu veden johdinuoma joka jatkuu betonirakenteesta alajuoksulle (lounaaseen) päin runsaat 15 metriä. Betonirakenne on kooltaan 4x5 metriä ja siihen liittyy 20 metriä pitkä betonista tehty sivu-uoma joen yläjuoksulle (koilliseen) päin, jonka kautta kosken vettä on paremmin saatu hallitusti johdettua betonirakenteeseen.

Paikalla on vanhojen asiakirjojen ja karttojen perusteella ollut Nukarin mylly useaan otteeseen 1600-luvun lopulta 1800-luvun lopulle. Esimerkiksi kartassa vuodelta 1830 tälle paikalle on merkitty Nukarin jauhomylly ja sen alapuolella oleva saha (esim. Mikkola 1951, 18-19 ja liitteet). Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

betonirakenne:	p=6714956	i=3385764
johdinuoma:	p=6714956	i=3385760
johdinuoma:	p=6714943	i=3385752

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:35, digitaalinen kuva 125 939:40

Kuva 24 (df. 125929:40). Nurmijärvi Nukari 1. Sahan juoksutusränniä joen alajuoksulla. Kuva etelästä.

6.18 Nurmijärvi Nukari 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013241

Muinaisjäännöstyyppi: saha

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p=6715151, i=3385769, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: sahan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 9.9km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Vantaanjoen Nukarinkosken (Pengerkoski) länsirannalla, vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan maantien pohjoispuolella. Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat vain niiden nuorinta käyttöjaksoa.

Nukarinkoskessa on ollut useita myllyjä ja sahoja eri ajanjaksoina, siihen alueen topografia antaakin hyvät mahdollisuudet. Varhaisimmat merkinnät alueen myllyistä ovat 1580-luvulta, 1680-luvulta sekä edelleen 1700-luvun puolivälistä eteenpäin. Nukarin ratsutilan vesimyllyn lisäksi alueella on ollut ainakin Raalan tullimylly sekä Raalan kartanon omistama ns. Adlerhofin saha.

Vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan johtavan tien pohjoispuolella on vanhojen karttojen ja asiakirjojen perusteella sijainnut Adlerhofin saha, joka perustettiin paikalle viimeistään 1700-luvun alussa. Aluksi se palveli vain kartanon omia tarpeita, mutta jo vuonna 1709 sahalle hankittiin uudet entistä tehokkaammat terät. Raalassa otettiin tällöin ensimmäisenä maassamme käyttöön uusimalliset ns. hollantilaiset terät, jolloin sahan toiminta vilkastui. Venäläiset polttivat sen Isonvihan aikana vuonna 1713, mutta rauhan jälleen tultua se kunnostettiin vuonna 1721. Sahan tuhouduttua jälleen tulipalossa sen paikalle rakennettiin uusi saha vuoteen 1734 mennessä. Tämän todettiin kuitenkin sijaitsevan maaperältään sopimattomassa paikassa, joten se jouduttiin siirtämään paremmalle paikalle. Vuonna 1737 aloitti uusi saha toimintansa Nukarin maalla. Se toimi tällä paikalla 1790-luvun puoliväliin saakka, jonka jälkeen tiedot sen käytöstä lakkaavat. (Tommila 1959, 171–173; Mikkola 1951, 11-14 ja 18-19)

Vuonna 1757 tehdyssä kartassa Adlerhofin saha ja siihen liittyvä pato sijaitsevat kartan pohjoisosassa. Kartan osoittamassa padon paikassa on nykyään kävelysilta, jonka tukikivet lienevät aikoinaan kuuluneet Adlerhofin sahan patorakenteisiin. Vanhan saharakennuksen nurkkakivet sekä osa veden johdinväylästä ovat edelleen säilyneinä maastossa havaittavissa.

Vanhassa kartassa vuodelta 1757 on merkittynä toinen patorakennelma Adlerhofin padon alapuolella, Nukarinkosken itäisessä uomassa. (Tommila 1959, 171) Maastokäynnillä kartan osoittamalla paikalla havaittiin ladotun kivirakenteen jälkiä sekä joki-uoman itäiseltä rannalta että joen keskellä olevan saaren itärannalta. Kyseessä on ilmeisesti Adlerhofin sahaan aikanaan liittyneen patorakennelman jäänteet. Todennäköisesti tällä patorakennelmalla on pyritty hillitsemään sen alapuolella olevan jokitörmän kulumista korkean veden aikana.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	sahapato	p=6715164, i=3385764
	saha	p=6715151, i=3385769
	tulvapato	p=6715068, i=3385866

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:74, digitaalinen kuva 125 939:86

Kuva 25 (df. 125939:86) Nurmijärvi Nukari 2. Adlerhofin sahan ja sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.

6.19 Nurmijärvi Nukari 3

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013242

Muinaisjäännöstyyppi: mylly

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p=6715113, i=3385837, z= 75 m mpy

Koordinaattien selite: myllypadon keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 9.8km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Vantaanjoen Nukarinkosken (Pengerkoski) itärannalla, sen itäisessä uomassa Adlerhofin vanhan sahan alapuolella, vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan maantien pohjoispuolella. Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat pääosin vain niiden nuorinta käyttöjaksoa.

Nukarinkoskessa on ollut useita myllyjä ja sahoja eri ajanjaksoina, siihen alueen topografia antaakin hyvät mahdollisuudet. Varhaisimmat merkinnät alueen myllyistä ovat 1580-luvulta, 1680-luvulta sekä edelleen 1700-luvun puolivälistä eteenpäin. Nukarin ratsutilan vesimyllyn lisäksi alueella on ollut ainakin Raalan tullimylly sekä Raalan kartanon omistama ns. Adlerhofin saha.

Maastokäynnillä Adlerhofin sahan ja siihen liittyvä padon alapuolella Nukarinkosken itäisessä uomassa havaittiin lohkotuista kivistä tehty siististi ladottu patorakennelma, joka tulkittiin myllypadon jäänteiksi. Siihen liittyy todennäköisesti ko. padon yläjuoksulla oleva kivipengerrys, joka jatkui saaren puolella yli 10 metriä. Paikalla on todennäköisesti sijainnut mylly ja siihen liittyen pengerreretty veden johdatusuoma sekä myllypato.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:37, digitaalinen kuva 125 939:41

Kuva 26 (df. 125939:41). Nurmijärvi Nukari 3. Nukarin itäisen haaran alaosassa on pengerrerettyjä kiviä myllyn vanhassa johdinuomassa. Kuva luoteesta.

6.20 Nurmijärvi Nukari 4

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013243

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenne

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p=6715037, i=3385713, z= 71 m mpy

Koordinaattien selite: kivirakenteen etelänurkan gps -paikannus

Sijainti: 9.8km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Vantaanjoen Nukarinkoskesta 100m länteen, vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan kulkevan maantien pohjoispuolella. Vanhojen karttojen ja asiakirjojen perusteella paikalla tai sen välittömässä läheisyydessä on ollut 1700-luvulla sahankirjurin asuinrakennus sekä yksi torppa.

Maastokäynnillä paikalla todettiin metrin paksuinen kiviaitaus jonka koko on 18x18m. Siihen on ladottu siististi lohkoituja kiviä 2-4 kivikerrosta ja sen korkeus on 60 cm. Aitauksen sisäpuolelle tehtiin kaksi lapionpistoa havaitsematta niissä mitään merkkejä ihmistoiminnasta. Ilmeisesti kyseessä on 1700-luvun sahan toimintaan liittyvä kivirakennelma, mahdollisesti ison rakennuksen perustus. Kohteen nurkista otettiin gps-

pisteet:

Piste 1: p=6715037, i=3385713

Piste 2: p=6715039, i=3385712

Piste 3: p=6715041, i=3385712

Piste 4: p=6715045, i=3385716

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:38, digitaalinen kuva 125 939:42

Kuva 27 (df. 125939:42). Nurmijärvi Nukari 4. Yli puoli metriä korkea lohkoituista kivistä ladottu rakenne. Kuva koillisesta.

6.21 Nurmijärvi Nukari 5

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013244

Muinaisjäännöstyyppi: saha

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p=6714610, i=3385709, z= 61 m mpy

Koordinaattien selite: sahan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 9.4km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Vantaanjoen Nukarinkosken (Pengerkoski) itärannalla, vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan johtavan maantien eteläpuolella. Komeassa koskessa on ollut useita myllyjä ja sahoja eri aikoina, nyt havaitut rakenteet edustavat vain niiden nuorinta käyttöjaksoa.

Varhaisimmat merkinnät alueen myllyistä ovat 1580-luvulta, 1680-luvulta sekä edelleen 1700-luvun puolivälistä eteenpäin. Nukarin ratsutilan vesimyllyn lisäksi alueella on ollut ainakin Raalan tullimylly sekä Raalan kartanon omistama ns. Adlerhofin saha.

Vanhan Helsingistä Hämeenlinnaan johtavan tien eteläpuolella on vanhojen karttojen ja asiakirjojen perusteella sijainnut Nukarin saha, joka perustettiin paikalle viimeistään 1800-luvun lopulla. Adlerhofin uusi saha aloitti toimintansa vuonna 1737 Nukarin maalla. Se toimi Helsinki-Hämeenlinna maantien eteläpuolella 1790-luvun puoliväliin saakka, jonka jälkeen tiedot sen käytöstä lakkaavat. (Tommila 1959, 171–173)

Vuonna 1894 tehdyssä suunnitelmakartassa Nukarin saha on suunniteltu rakennettavaksi nykyiselle paikalleen. Tämä uusi saha kuitenkin paloi noin 1910, jolloin uusi saharakennus tehtiin tiilistä (Härö 1985, 85–87). Maastokäynnillä paikalla todettiin edelleen olevan kylmämuurattu lohkotuista kivistä tehty myllypadon jäännös, jonka päälle on nykyään rakennettu kävelysilta. Padon alapuolella, siitä noin 50 metriä eteläluonaaseen on havaittavissa vanhan sahan jäänteet, jotka on tehty tiilestä. Sahan perusta on rakennettu kylmämuuratuista lohkokivistä ja on kooltaan 6x11m. Itse saharakennus on vuonna 1910 rakennettu punatiilistä, siitä on nykyään enää jäljellä lähinnä itseinä. Sahan eteläpuolella on havaittavissa vanha kivetty veden johdinuoma, joka on johdattanut sahan käytössä olleen veden takaisin pääuomaan. Sen pituus on noin 10 metriä.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	myllypato:	p=6714669, i=3385719
	saha:	p=6714610, i=3385709
	johdinuoma 1:	p=6714610, i=3385705
	johdinuoma 2:	p=6714618, i=3385706

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:75–76, digitaalinen kuva 125 939:87–88

Kuva 28 (df.125939:87). Nurmijärvi Nukari 5. 1800-luvun lopun sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.

6.22 Nurmijärvi Santamäki 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013245

Muinaisjäännöstyyppi: venäläisten leiripaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704992, i=3368470, z= 48 m mpy

Koordinaattien selite: leiripaikan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.3km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee 2.3km Nummenpään kylästä eteläkaakkoon, Lähtenmäen talon pohjoispuolella. Paikalla havaittiin 7 loivaa painannetta kahdella eri rantaterassikorkeudella. Metsänhoitotöissä tehty tieura kulki poikki usean painanteen, vaikeuttaen niiden muodon hahmottamista. Kyseessä olevat painanteet ovat kooltaan 1-1.5m x 2-3m ja niiden poikkileikkaus on U:n tai V:n muotoinen. Kuopanteiden syvyys on 30-40cm. Kohteen näytti maastossa paikallinen arkeologian harrastaja Pertti Lilja (os. Gunnarintie 8, 01800 Klaukkala).

Kyseessä on todennäköisesti isonvihan aikainen venäläinen leiripaikka, eli painanteet ajoittuvat 1710-luvulle.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:41, digitaalinen kuva 125 939:45

Kuva 29 (df. 125939:45). Nurmijärvi Santamäki 2. Loivia painanteita kahdella eri korkeudella. Kuva kaakosta.

6.23 Nurmijärvi Nummenpää 1 (Myyri)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013246

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706943, i=3367761, z= 59 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 11.7km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsipuolella, kylätien pohjoispuolella. Myyri on Nummenpään kylän alkutaloja, se mainitaan jo vuoden 1543 maakirjassa. Nykyiselle paikalleen (vanhasta talonpaikasta 100 metriä pohjoiseen) Myyri siirrettiin ilmeisesti isonjaon jälkeen 1700-luvun lopulla. (Härö 1985, 45)

Peltojen ympäröimällä heinäsaarekkeella havaittiin rakennuksen perustukseen liittyvää kiveystä. Kiviä oli 8x8 metrin alalla nurkkakivien lisäksi noin 2 metrin välein. Tulisija on rakenteen eteläseinällä (tien puolella).

Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan kyseessä on vanha Myyrin talon paikka. Hänen mukaansa talo siirrettiin kauemmas tiestä 1800-luvun alussa, kun venäläiset olivat polttaneet

vanhan rakennuksen. Juhani Markus kertoi lisäksi, että tällä samalla paikalla on myöhemmin ollut riihi joka purettiin 1940-luvulla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:42, digitaalinen kuva 125 939:46

Kuva 30 (df. 125939:46). Nurmijärvi Nummenpää 1 (Myyri). Vanha Myyrin talon paikka. Kuva luoteesta.

6.24 Nurmijärvi Nummenpää 2 (Paakka)

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013247

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706969, i=3367930, z= 71 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.6km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsiosassa, kylätien pohjoispuolella.

Paakka on Nummenpään kylän alkutaloja, se mainitaan jo vuoden 1543 maakirjassa.

Lähistöllä sijaitseva Yli-Paakan nykyinen päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun lopulta.

Paakan talo jaettiin vuonna 1784 Yli- ja Ali-Paakaksi. Ali-Paakan kantatilasta lohkaistiin edelleen Hakalan tila vuonna 1797. (Tommila 1958, 200)

Maastokäynnillä kohteessa havaittiin pyöreähköistä kivistä tehty rakennuksen perusta, joka on kooltaan 12x5m. Lisäksi siihen kuuluu 5x5m kokoinen lisäosa, ilmeisesti vanhan kuistin paikka rakennuksen länsiosassa. Rakennuksen jäänteissä ei havaittu tulisijaa. Sen todennäköisimmällä paikalla rakennuksen pohjan keskellä on muistokivi Suomen ensimmäisen pyhäkoulun pitopaikalla. Pyhäkoulua pidettiin Yli-Paakan talossa vuodesta 1832 lähtien. (Tommila 1959, 371)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:43, digitaalinen kuva 125 939:47

Kuva 31 (df.125939:47). Nurmijärvi Nummenpää 2 (Paakka). Vanha Paakan talon paikka. Kuva lounaasta.

6.25 Nurmijärvi Nummenpää 3 (Eskola)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013248

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706936, i=3367874, z= 68 m mpy

Koordinaattien selite: Eskolan nykyisen talon gps -paikannus

Sijainti: 11.7km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsiosassa, kylätien pohjoispuolella. Eskola on Pyörlän ja Hirven ohella yksi Nummenpään kylän kolmesta alkutalosta, se mainitaan jo vuoden 1539 maakirjassa. Nykyisellä paikallaan se on ollut ainakin jo 1700-luvun puolivälistä lähtien, todennäköisesti aikaisemmin. (Härö 1985, 46) Nykyinen tilan päärakennus on vuodelta 1866, sen rakentamisen ja myöhemmän korjauksen yhteydessä vanhemmat asutuskerrokset ovat todennäköisesti tuhoutuneet lähes täysin. Tien vieressä Eskolan itäpuolella on talon rakennuksiin kuuluva luonnonkivistä muurattu viljamakasiini 1800-luvulta.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125 939:49

6.26 Nurmijärvi Nummenpää 4 (Hakala)

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013249

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706912, i=3367944, z= 74 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.6km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsiosassa, kylätien pohjoispuolella. Paikka on Nummenpään kylän alkutaloja, se mainitaan jo vuoden 1543 maakirjassa. Lähistöllä sijaitseva Yli-Paakan nykyinen päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun lopulta. Paakan talo jaettiin vuonna 1784 Yli- ja Ali-Paakaksi. Ali-Paakan kantatilasta lohkaistiin edelleen Hakalan tila vuonna 1797. (Tommila 1958, 200) Kohde sijaitsee Yli-Paakan talosta noin 30 metriä kaakkoon.

Maastokäynnillä paikalla todettiin lohkotuista, suhteellisen säännöllisistä kivistä ladottu rakennuksen perusta, joka on kooltaan 5x12m. Rakennuksen pohja sijaitsee vanhan kylätien pohjoispuolella pitkä sivu tien suuntaisesti. Sen päälle on myöhemmin rakennettu alkuperäistä taloa pienempi ulkorakennus, joka on edelleen käytössä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:44, digitaalinen kuva 125 939:48

Kuva 32 (df.125939:48). Nurmijärvi Nummenpää 4 (Hakala). Vanha kivistä ladottu talon perusta, päällä uusi pienempi rakennus. Kuva lounaasta.

6.27 Nurmijärvi Nummenpää 5 (Hirvi)

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013250

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706976, i=3368187, z= 74 m mpy

Koordinaattien selite: arvioidun talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsiosassa, kylätien eteläpuolella.

Hirvi on Eskolan ja Pyörlän ohella yksi Nummenpään kylän kolmesta alkutalosta, se mainitaan jo vuoden 1539 maakirjassa. Kohteessa on Härön mukaan ollut 1985 vielä pystyssä huonokuntoinen Hirven kaksikerroksinen päärakennus vuodelta 1871. Sitä vanhempi päärakennus on karttojen perusteella sijainnut hieman pohjoisempana, aivan vanhan kylätien varrella.

Maastokäynnillä paikan todettiin käytännössä tuhoutuneen. Rakennuksen perustaan liittyvät lohkotut kivet on traktorilla ajettu kasaan ja maata on muutenkin koneilla tasoitettu. Aivan vanhan kylätien varressa saattaa olla vielä vähäisiä merkkejä vanhemmasta asutuksesta.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:45, digitaalinen kuva 125 939:50

Kuva 33 (df.125939:50). Nurmijärvi Nummenpää 5 (Hirvi). Hirven talon arvioitu sijainti. Paikka on kaivinkoneella tuhottu ja tasattu, perustuskivet on kerätty kasaan viimeisen vuoden kuluessa. Kuva lännestä.

6.28 Nurmijärvi Nummenpää 6

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013251

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan maakellari

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707191,i= 3368106, z= 74 m mpy

Koordinaattien selite: maakellarin keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäeltä pohjoiseen kohti Leppälampea menevän vanhan tien länsipuolella, Kaarlan talosta 20 metriä länteen. Maastokäynnillä paikalla todettiin lohkotuista kivistä ladotun 2-huoneisen maakellarin jäänteet, jonka koko on 3x8 metriä ja syvyys 1 metri. Rakenne on osittain itäosastaan tuhoutunut vanhaa kylätietä levennettäessä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:46, digitaalinen kuva 125 939:51

Kuva 34 (df.125939:51). Nurmijärvi Nummenpää 6. Maakellari lähellä Kaarlan taloa. Kuva kaakosta.

6.29 Nurmijärvi Nummenpää 7

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013252

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707151, i=3368080, z= 76 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen etelärinteen yläosassa, Kaarlan talosta 30 metriä länteen. Maastokäynnillä paikalla todettiin jyvistä lohkotuista kivistä ladottu 4x4m kokoinen kiviperustus, jonka paksuus on metrin luokkaa. Ilmeisesti kyseessä on jonkinlaisen tukevasti perustetun varastorakennuksen jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:45, digitaalinen kuva 125 939:52

Kuva 35 (df.125939:52) Nurmijärvi Nummenpää 7. Paksu kiviperusta Nummenpään kylän kaakkoisrinteellä. Kuva etelästä.

6.30 Nurmijärvi Nummenpää 8

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013253

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707244, i=3368188, z= 88 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen etelärinteellä, Kaarlan talosta 80 metriä pohjoiseen. Kaarlan talon isäntä Risto Pitkäkangas (Nummenpäätie 533, Nurmijärvi) kertoi että paikalla olisi jonkinlaisia outoja painanteita. Hän on haastatellut Kaarlan talon vanhoja omistajia, eivätkä nämä hänen mukaansa muista alueella koskaan mitään rakennuksia olleen. Maastokäynnillä paikalla todettiin matalilla maavalleilla varustettu loivahko painanne, joka on kooltaan 5x5m. Maavallien korkeus on runsaat 20 cm. Tulisijan jäänteet ovat kooltaan 2x2m ja ne on rakennettu tiilestä. Ilmeisesti kyseessä on vanha rakennuksen perusta.

Rakenteesta 60 metriä länteen havaittiin maastossa 2 matalaa painannetta noin 4 metrin päässä toisistaan. Painanteet olivat kooltaan 4x4 metriä ja niiden ympärillä oli 20cm

korkeat maavallit. Merkkejä tulisijasta ei havaittu. Ilmeisesti kyseessä on kahden vaatimattoman varasto/talouksrakennuksen jäänteistä. Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:
 painanne 1:p= 6707238, i=3368129
 painanne 2: p=6707248, i=3368129

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:48-49, digitaalinen kuva 125 939:53-54

Kuva 36 (df.125939:53) Nurmijärvi Nummenpää 8. Painanne ja siihen liittyvät vallit lähellä Kaarlan taloa. Kuva idästä.

6.31 Nurmijärvi Nummenpää 9 (Viisas)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013254

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707006, i=3368085, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen etelärinteellä, Kaarlan talosta 140 metriä etelään. Viisaan nykyisen asuinrakennuksen pohjoispuolella, terassoidun pihan alueella, havaittiin vanhan rakennuksen jäänteet, jotka osittain jäävät uuden

pihalle tehdyn maaterassin alle. Rakenne oli näkyvältä osaltaan 3x3m ja siihen liittyi pyöreähköjä kiviä sekä savitiivistettä. Todennäköisesti kyseessä on vanhan Viisaan talon perustusten jäännökset, jotka ilmeisesti jatkuvat säilyneinä nyt tehdyn pihaterassin alla.

Kohteesta 40 metriä kaakkoon, Viisaan nykyisen päärakennuksen eteläpuolella havaittiin betonista tehty rakennuksen kivijalka. Ilmeisesti kyseessä on suhteellisen äskettäin puretun Viisaan entisen päärakennuksen jäänteet. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6706986, i=3368106

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:57–58, digitaalinen kuva 125 939:66–67

Kuva 37 (df. 125939:67). Nurmijärvi Nummenpää 9. Viisaan vanha talon perustus, osin uuden maaterassin alla. Kuva pohjoisesta.

6.32 Nurmijärvi Nummenpää 10

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013255

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 8

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707280, i=3368860, z= 70 m mpy

Koordinaattien selite: kuoppa-alueen keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 10.7km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsiosassa, vanhan kylätien pohjoispuolella. Maastokäynnillä havaittiin, että Mustamäen hiekkaiseen etelärinteeseen on kaivettu 8 soikeata kuoppaa, joiden koko on 3x4m ja syvyys runsaan metrin luokkaa. Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan Nummenpään kylässä on aikoinaan ollut sekä sen itä- että länsipäässä mäki, jonka hiekkapitoiselle yhteismaalle on kaivettu useiden talojen varastokuoppia. Nummenpään itäosassa aikoinaan ollut varastokuoppamäki on hänen mukaansa nykyään jo tuhoutunut myöhemmän maankäytön yhteydessä.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

kuoppa 1:	p=6707254, i=3368863
Kuoppa 2:	p=6707282, i=3368867
Kuoppa 3:	p=6707286, i=3368868
Kuoppa 4:	p=6707284, i=3368867
Kuoppa 5:	p=6707286, i=3368866
Kuoppa 6:	p=6707286, i=3368863
Kuoppa 7:	p=6707292, i=3368857
Kuoppa 8:	p=6707292, i=3368855

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:88, digitaalinen kuva 125939:101

Kuva 38 (df. 125939:101) Nurmijärvi Nummenpää 10. Varastokuoppa. Kuva koillisesta.

6.33 Nurmijärvi Nummenpää 11 (Kaarla)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013256

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707156, i=3368115, z= 73 m mpy

Koordinaattien selite: Kaarlan päärakennuksen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen itäpäässä etelärinteellä, vanhan kylätien itäpuolella. Kaarla on yksi Nummenpään kylän kantataloista, se mainitaan jo vuonna 1540. Härön mukaan nykyinen talo olisi vuodelta 1877 (tai 1896), ja vanhempi talo olisi sijainnut jonkin verran lännempänä mäen yli Korpeen vievän tien varrella (Härö 1985, 47). Tontin topografia ja sillä tehdyt tutkimukset kuitenkin viittaisivat siihen, että Kaarlan talon länsiosa olisi mahdollisesti itäosaa vanhempi, tai ainakin rakennettu vanhemmalle kiviperustukselle jota olisi uudisrakennuksessa käytetty hyödyksi.

Paikalle tehtyjen lapionpistojen perusteella (12 kpl) vaikuttaisi siltä, että Kaarlan päärakennuksesta pohjoiseen ja itään oleva osa tontista olisi käytännössä tuhoutunut. Tontin länsiosassa ja eteläosan tasoitettujen maaterassien alla sen sijaan saattaa edelleen olla jäljellä vanhoja asutuskerroksia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.34 Nurmijärvi Satuli 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013257

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan maakellari (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707050, i=3368749, z= 61 m mpy

Koordinaattien selite: maakellarin keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 10.9km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen itäosassa, Satulin talosta 80 metriä itään. Maastokäynnillä paikalla havaittiin vanhan kivetyn maakellarin jäänteet jotka on tehty lohkotuista kivistä. Osa rakenteesta on tuhoutunut kellarin katon romahtaessa. Ilmeisesti kyse on viimeistään 1800-luvun alkupuolella rakennetusta ja

nykyisin hylätystä kivisen holvatus maakellarin jäänteestä. Rakenne todennäköisesti liittyy kohteeseen Nurmijärvi Satuli 2, joka sijaitsee tästä noin 30m koilliseen.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:60, digitaalinen kuva 125939:71

Kuva 39 (df. 125939:71). Nurmijärvi Satuli 1. Osin romahtanut kivinen maakellari. Kuva idästä

6.35 Nurmijärvi Satuli 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013258

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707076, i=3368763, z= 59 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 10.9km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämän itäosassa, Satulin talosta 90 metriä itäkoilliseen. Maastokäynnillä paikalla havaittiin pyöreähköistä kivistä tehty talon perustus joka on kooltaan 7x5m. Siihen liittyvä tulisija on talon pohjoisseinustalla ja on kooltaan 2x2m ja korkeudeltaan 20cm. Rakenteeseen todennäköisesti liittyy kohde Nurmijärvi Satuli 1, joka sijaitsee tästä noin 30m lounaaseen.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:61, digitaalinen kuva 125939:72

Kuva 40 (df. 125939:72). Nurmijärvi Satuli 2. Vanha kivijalka. Kuva idästä.

6.36 Nurmijärvi Kytö 2

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000005234

Muinaisjäänöstyyppi: rautakautisen kirveen löytöpaikka

Ajoitus: rautakausi

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704249, i=3383606, z= 85 m mpy

Koordinaattien selite: arvioidun kirveen löytöpaikan gps -paikannus

Sijainti: 5.8km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Koutinmäen kaakkoisrinteellä olevalla tasanteella, kuusimetsää kasvavalla hiekkarinteellä. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan paikalta olisi löytynyt rautainen kirves 1920-luvun alussa. Saaren opettaja, joka oli kiinnostunut alueen historiasta, näytti tämän paikan kirveen löytöpaikkana 1930-luvulla. Museoviraston luetteloissa numerolla KM

9227 mainitaan löytönä rautakautinen kirves joka on luetteloitu arkistoon 30.7.1930 ja jonka löysi syksyllä 1921 lohkotilallisen poika Lauri Walldén Nurmijärven Palojoen Kytö -nimisen tilan maalta 0,5 km kaakkoon tilan rakennuksista uutispeltoa raivatessaan.

Löytöpaikan suhteen tuntuisi olevan ristiriitaa Museoviraston saamien tietojen sekä nyt näytetyn paikan välillä. Martti Saari vaikuttaisi kuitenkin varsin varmalta asiansa suhteen, ja vakuutteli, että hänen lapsuudenaikainen opettajansa oli asianharrastajana tietoinen oikeasta kirveen löytöpaikasta. Nyt tutkittu paikka oli vetistä kuusimetsää joka sinällään ei kovin hyvin sovellu peltoviljelyyn. Toisaalta, ehkä juuri siksi paikka onkin otettu uudisviljelyyn vasta 1920-luvulla, kun paremmat peltoalat on jo raivattu.

Paikalle tehdyissä lapionpistoissa (2 kpl) havaittiin turpeen alla noin 10 cm paksu sekoittuneen hiekan kerros, joka saattaisi viitata lyhytaikaiseen peltoviljelyyn alueella, tosin muutkin mahdollisuudet on otettava huomioon. Lapionpistoista ei löytynyt mitään muuta ihmisen toimintaan viittaavaa. Maastomuotojen perusteella vaikuttaisi siltä, että alueelta on jossakin vaiheessa otettu hiekkaa kotitarvekäyttöä varten. Asiaan ei ilmeisesti voi saada selvyyttä ilman tarkempia lisätutkimuksia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:50, digitaalinen kuva 125 939:55

Kuva 41 (df.125939:55). Nurmijärvi Kytö 2. Syrjäsen metsästä löytyneen rautakirveen arvioitu löytöpaikka. Kuva idästä.

6.37 Nurmijärvi Sienistö

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013259

Muinaisjäännöstyyppi: hautapaikka (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6703197, i=3383018, z= 48 m mpy

Koordinaattien selite: hautapaikan gps -paikannus

Sijainti: 4.9km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen kylän itäosassa, seurojentalon itäpuolella.

Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan paikalta olisi löytynyt pääkalloja perunakuoppaa kaivettaessa. Hänen mukaansa kyse on hautapaikasta, johon on haudattu ihmisiä isovihan ajoista 1700-luvulta aina 1866–67 nälkävuosiin saakka. Kohde on nykyisin asuintalojen pihamaata eikä sitä näin ollen ryhdytty tiheämmin koekuopittamaan. Kahden lapionpiston perusteella alue on hienoa hiekkamaata, joka sinällään kyllä sopisi hautapaikaksi.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:51, digitaalinen kuva 125 939:56

Kuva 42 (df. 125937:56). Nurmijärvi Sienistö. Isovihasta 1800-luvulle käytössä ollut hautausmaan paikka. Nykyisen perunakuopan kohdalta on löytynyt pääkalloja. Kuva lännestä.

6.38 Nurmijärvi Pelto-Hemmola

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013260

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 4

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702656, i=3381812, z= 34 m mpy

Koordinaattien selite: läntisimmän varastokuopan gps -paikannus

Sijainti: 5.3km Nurmijärven kirkosta eteläkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen kylän länsiosassa, Vantaanjoen itäpuolella.

Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan paikalla olisi omituisen muotoisia painanteita. Maastokäynnillä peltojen keskellä olevassa metsäsaarekkeessa havaittiin hiekkamaassa 4 kappaletta kuoppia 2-5 metrin etäisyydellä toisistaan. Niiden koko oli 2-3x3 metriä ja syvyys 1-1.5m. Ilmeisesti kyse on jonkinlaisista varastokuopista, todennäköisesti perunakuopista. Martti Saaren mukaan paikalla on 1900-luvulla ollut myös kuivatusriihi.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:52, digitaalinen kuva 125 939:57

Kuva 43 (df. 125939:57). Nurmijärvi Pelto-Hemmola. Perunakuoppa pellon metsäsaarekkeessa. Kuva lännestä.

6.39 Nurmijärvi Leppäkorpi

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013261

Muinaisjäännöstyyppi: hautapaikka (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6701033, i=3380901, z= 32 m mpy

Koordinaattien selite: oletetun hautapaikan gps -paikannus

Sijainti: 8.5km Nurmijärven kirkosta eteläkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Toivalan kylässä Helsinki-Hämeenlinna moottoritien itäpuolella, vanhan kylätien itäpuolella. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan Aumahuhdanmäellä olisi 1700-luvulla ollut Leppäkorven teloituspaiikka, jossa Isovihan aikaan olisi teloitettu ja haudattu kätyreitä. Nykyään paikalla on Leppäkorven eli Palinin torppa joka on rakennettu paikalle vuonna 1800. Leppäkorven mäki on kuusta kasvavaa kuivaa hiekkakangasta eikä siinä maastokäynnillä havaittu mitään tavallisuudesta poikkeavaa. Myöskään lapionpistoissa (2 kpl) ei ilmennyt mitään luontaisesta huuhtoutumiskerroksesta poikkeavaa. Sinällään hiekkakumpare sopisi kyllä hautapaikaksi, mutta sen tarkempi paikantaminen vaatisi lisätutkimuksia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi –, digitaalinen kuva 125 939:58

6.40 Nurmijärvi Mattilanmäki

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013262

Muinaisjäännöstyyppi: hiilimiiluja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 3

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6703503, i=3380705, z= 46 m mpy

Koordinaattien selite: avatun hiilimiilun gps -paikannus

Sijainti: 4km Nurmijärven kirkosta eteläkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Haapalanmäen luoteisrinteellä, Helsinki-Hämeenlinna moottoritien itäpuolella. Paikka kasvaa vesakkoa ja nuorehkoa koivumetsää. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan paikalla olisi omituisen muotoisia hiilimiiluja muistuttavia painanteita. Maastokäynnillä luoteeseen viettävällä rinteellä havaittiin kolme hiilimiilua, joista suurin on aukaistu. Suurimman miilun koko on 10x8m, sen vieressä olevien kahden avaamattoman miilun halkaisija on 6 metriä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:53, digitaalinen kuva 125 939:59

Kuva 44 (df. 125939:59). Nurmijärvi Mattilanmäki. Avattu hiilimiilu. Kuva pohjoisesta.

6.41 Nurmijärvi Poffin mylly

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013263

Muinaisjäännöstyyppi: myllynpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704346, i=3381737, z= 27 m mpy

Koordinaattien selite: myllyn juoksutusuoman gps -paikannus

Sijainti: 3.8km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen Ylikylän pohjoispuolella, Vantaanjoen itärannalla. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoen mylly) mukaan kyseessä on vanhan Poffin myllyn rauniot, tunnettu myös nimellä Palojoen mylly. Nykyisin myllyn rakenteet ovat lähes kadonneet, vain vähän veden johdatusuran kiveystä ja myllyn perustuskiviä on jäljellä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:55, digitaalinen kuva 125 939:64

Kuva 45 (df.125939:64). Nurmijärvi Poffin mylly. Myllyn vedenjuoksutusuraa. Kuva etelästä.

6.42 Nurmijärvi Sikonummi**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013264

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6703799, i=3382850, z= 27 m mpy

Koordinaattien selite: varastokuoppien alueen keskiosan gps -paikannus

Sijainti: 3.8km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palojoen pohjoisosassa, Nykyisen Maisin talon itäpuolella. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan Sikonummen yhteismaalle on Isojaosta lähtien tehty perunakuoppia. Sikonummen maaperä on hienoa hiekkaa, ja siellä on useita kymmeniä eri-ikäisiä varastokuoppia, kooltaan 2-3x2 metriä.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:56, digitaalinen kuva 125 939:65

Kuva 46 (df. 125939:65). Nurmijärvi Sikonummi. Perunakuopan jäännökset. Kuva kaakosta.

6.43 Nurmijärvi Numlahti 4

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013265

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704641, i=3374261, z= 49 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken itärannalla, vanhan kylätien eteläpuolella. Maastokäynnillä paikalla havaittiin lohkotuista kivistä tehty talon perustus joka on kooltaan 7x4m. Siihen liittyvä kivistä tehty tulisija on talon länsiseinustalla ja on kooltaan 1x1m. Kyseessä on vanhojen karttojen perusteella todennäköisesti Numlahden muonamiesten talon jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:63, digitaalinen kuva 125939:74

Kuva 47 (df. 125939:74). Nurmijärvi Numlahti 4. Muonamiesten talon jäännökset. Kuva idästä.

6.44 Nurmijärvi Numlahti 5

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013266

Muinaisjäännöstyyppi: saha ja voimalaitos

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704560, i=3374199, z= 39 m mpy

Koordinaattien selite: sahan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken länsirannalla. Maastokäynnillä paikalla havaittiin kivistä ja betonista tehtyjä rakenteita, jotka ilmeisesti liittyvät paikalla aikoinaan sijainneeseen sahaan/voimalaan.

Kuhankoskessa on sijainnut Numlahden kartanon saha ainakin 1600-luvulta lähtien. Aluksi saha ilmeisesti toimi vain kotitarpeiksi, mutta 1726 se aloitti toimintansa täysin uusittuna. Sahaa on uusittu ja laajennettu myöhemminkin useaan otteeseen mm. 1800-luvun alussa. (Tommila 1959, 168–169) Pysähdyksissä Numlahden saha oli 1850-luvulta aina vuoteen 1902 saakka, jolloin se perustettiin höyrysahana uudelleen. (Tommila 1959, 503)

1900-luvun alkupuolella Kuhankosken myllyt alkoivat menettää merkitystään, ja niihin sijoitettiin sähkögeneraattorit jotka antoivat virtaa sahalle ja lähiympäristön kyliin.

Kuhankoskea perattiin 1922–36 Kuhajärven kuivattamisen yhteydessä, jolloin myös vanhat myllypadot pääosin purettiin. Sähkölaitokset ja myllyt lopettivat toimintansa vuonna 1952. (Härö 1985, 32)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125939:76

Kuva 48 (df. 125939: 76). Nurmijärvi Numlahti 5. Kuhankosken sahan jäänteitä. Kuva lounaasta.

6.45 Nurmijärvi Numlahti 6

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro1000013267

Muinaisjäänöstyyppi: myllypato ja mylly

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704618, i=3374240, z= 66 m mpy

Koordinaattien selite: myllyn keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken itärannalla. Maastokäynnillä paikalla havaittiin lohkotusta kivistä tehtyjä rakenteita, jotka ilmeisesti liittyvät paikalla aikoinaan sijainneeseen myllyyn. Rakenteita havaittiin 20 metrin matkalla joen itärannalla ja ne tulkittiin myllypadon jäänteiksi. Kuhankoski on aikoinaan ollut Nurmijärven suurin myllykoski, sen varressa sijaitsi useita myllyjä vain muutamien kymmenien metrien päässä toisistaan. 1500-luvulla mainitaan paikalla sijainneen ainakin Numlahden, Pertulan, Uotilan sekä Valkjärven myllyt, myöhemmin on

paikalla sijainnut vain kolmen ensin mainitun kylän myllyt. Vanhojen karttojen perusteella ylinnä koskessa on ollut Numlahden mylly, sitten Perttulan ja alinna Uotilan myllyt. (Tommila 1959, 149–150). Näistä parhaiten ovat säilyneet Numlahden myllyn jäännökset.

1900-luvun alkupuolella Kuhankosken myllyt alkoivat menettää merkitystään, ja niihin sijoitettiin sähkögeneraattorit jotka antoivat virtaa sahalle ja lähiympäristön kyliin. Kuhankoskea perattiin 1922–36 Nurmijärven kuivattamisen yhteydessä, jolloin myös vanhat myllypadot pääosin purettiin. Sähkölaitokset ja myllyt lopettivat toimintansa vuonna 1952. (Härö 1985, 32)

Lähellä myllypatoa havaittiin lohkotuista kivistä siististi kylmämuurattu kiviperustus joka on kooltaan 7×8 metriä. Myllyn kautta vesi meni aikanaan johdinputkea myöten sahalle joen toiselle rannalle (=kohde Numlahti 2). Kyseessä on ilmeisesti Numlahden myllyn jäännökset.

Perttulan myllystä on käytännössä jäljellä vain hieman betoniperustuksen reunaa ja joitakin kallioon porattuja rautatappeja joen keskivaiheilla. Itse mylly on aikanaan sijainnut kosken länsirannalla.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	myllypato:	p=6704607, i=3374227
	Numlahden mylly:	p=6704618, i=3374240
	Perttulan mylly:	p=6704619, i=3374207

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:65-66 ja 96-97, digitaalinen kuva 125939:77-78 ja 109-110

Kuva 49 (df. 125939: 78). Nurmijärvi Numlahti 6. Numlahden myllyn jäännökset. Kuva koillisesta.

6.46 Nurmijärvi Numlahti 7

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013268

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6704665, i=3374322, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.9km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken itäpuolella, vanhan kylätien pohjoispuolella. Maastokäynnillä paikalla havaittiin tiilistä rakennetun tulisijan jäänteet, kooltaan 2.5x2.5m ja korkeudeltaan 1 metri. Tulisijan eteläpuolella oli talonperustukseen liittyviä irrallisia nurkkakiviä, rakennuksen arvioitu koko on ollut 5x8m. Kyseessä on todennäköisesti suhteellisen vanhan talon jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:67, digitaalinen kuva 125939:79

Kuva 50 (df. 125939:79). Nurmijärvi Numlahti 7. Vanha talonperustus ja tulisija. Kuva etelästä.

6.47 Nurmijärvi Numlahti 8**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013290

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6704647, i=3374239, z= 59 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken länsirannalla, vanhan kylätien eteläpuolella. Maastokäynnillä paikalla havaittiin vanhojen omenapuiden ympäröimänä 6x4m kokoinen suorakaiteenmuotoinen maakumpu, jonka keskellä on tulisijaksi tulkittu 50 cm ympäristöään korkeammalla oleva kohouma.

Lapionpistossa kohoumassa havaittiin tiiltä, hiiltä, rautaa sekä rautakuonaa. Kyseessä on suhteellisen vanhan talon, todennäköisesti pajan jäännökset.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:68, digitaalinen kuva 125939:80

Kuva 51 (df. 125939:80). Nurmijärvi Numlahti 8. Vanhan talon jäännökset. Kuva pohjoisesta.

6.48 Nurmijärvi Numlahden kartano 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013271

Muinaisjäännöstyyppi: keskiaikainen kylätontti

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6704095, i=3374736, z= 59 m mpy

Koordinaattien selite: nykyisen Numlahden kartanon gps -paikannus

Sijainti: 5.9km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistö: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden kartanon mailla, Kuhankosken itäpuolella.

Martti Klaunpoika Hästesko sai vuonna 1598 läänityksikseen Paijalan kylän (Paijby) talot, joita oli jo 1540-luvulla 9 kappaletta. Maastokäynnillä havaittiin, että kartanoalueen piha on tasattu ja terassoitu, eikä vanhoja asutuskerroksia todennäköisesti ole enää paljoakaan jäljellä.

Kartanon piha-alueen keskiosassa (kartanosta 40 metriä etelään) todettiin 5 kuoppaa joiden halkaisija on 2-3 metriä ja syvyys 40-50cm. Todennäköisesti kyse on suhteellisen nuorista hiekanottokuopista.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:69-70, digitaalinen kuva 125939:81-82

Kuva 52 (df. 125939:81). Nurmijärvi Numlahden kartano 1. Pihapiiri on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva lounaasta.

6.49 Nurmijärvi Numlahden kartano 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013272

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6703927, i=3374652, z= 40 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden kartanon mailla, Kuhankosken itäpuolella, kartanosta 180 metriä lounaaseen. Maastokäynnillä havaittiin, että paikalla on lohkoja kiviä, jotka muodostavat isohkon rakennuksen perustan, kooltaan 10x20 metriä.

Rakenteeseen liittyi kaksi ison tulisijan jäännettä jotka molemmat olivat kooltaan 3x3 metriä ja korkeudeltaan 80cm. Kummassakin tulisijassa havaittiin lapionpistossa tiiltä, hiiltä sekä palaneita kiviä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:71, digitaalinen kuva 125939:83

Kuva 53 (df. 125939:83). Nurmijärvi Numlahden kartano 2. Vanha talonpaikka. Kuva lounaasta.

6.50 Nurmijärvi Palomäki

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000008332

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6705729 3367714, z= 61 m mpy

Koordinaattien selite: talon keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 12km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen eteläpuolella, Palomäki nimisen kallioisen mäen luoteisrinteellä. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin lohkotuista kivistä tehty kiviperusta, kooltaan 6x4 metriä. Tiilistä ja kivistä tehty tulisija on talon koillisseinällä. Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan kyseessä ovat Kauhakorven eli Mäkelän torpan jäänteet. Kauhakorven torppa on rakennettu 1804. (Tommila 1958, 461)

Aiemmat tutkimukset: Esa Mikkola 2007 inventointi

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:73, digitaalinen kuva 125939:85

Kuva 54 (df. 125939:85). Nurmijärvi Palomäki. Kauhakorven torpan jäänteet. Kuva lännestä.

6.51 Nurmijärvi Petäjaskoski

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013275

Muinaisjäännöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 04

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6718034, i=3385627, z= 49 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 12.3km Nurmijärven kirkosta pohjoiskoilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven ja Hyvinkään rajalla, Nurmijärven pohjoisosassa. Hämeen ja Uudenmaan välinen rajalinja muotoutui tarkemmin viimeistään 1500-luvulla, ja tässä yhteydessä Nurmijärven pohjoisosa kuului Hämeen puolelle ja eteläosa Uudenmaan puolelle. Vanhaan rajalinjaan liittyviä isoja rajakiviä/-kallioita etsittiin tämän inventoinnin yhteydessä mahdollisuuksien mukaan.

Häme ja Uusimaa mainitaan ensimmäisen kerran maakunnallisina kokonaisuuksina 1300-luvun alussa, todennäköisesti ne kuitenkin kehittyivät omiksi rajoitetuiksi alueikseen jo 1200-luvulla. Rajat tuskin tuolloin vielä olivat kovin tarkkoja, Hämeen ja Uudenmaan rannikon asuttujen alueiden välillä oleva alue oli varmaankin tuolloin vielä "harmaata aluetta" jossa rajan tarkka sijainti oli epäselvä. Sydänkeskiajalla rajat

Uudenmaan ja Hämeen välillä lienee jo tarkistettu. Jaakko Teitti mainitsee nähneensä Viipurin linnassa vanhan rajatuomion 1550-luvulta, joka sekin lienee kopio vielä vanhemmasta raja-asiakirjasta. Nurmijärven osalta vanha rajalinja kulki idästä länteen lueteltuna seuraavasti: Petäjäskoski-Hanhisuonsaari-Kiljava-Sääksjärven Röykkä-Nummenpää-Hirvikorpi. (Tommila 1958, 105–106 viitteineen)

Petäjäskoskella havaittiin maastokäynnillä Nurmijärven ja Hyvinkään rajalla iso neljään osaan haljennut siirtolohkare, joka sopisi vanhaksi rajamerkiksi hyvin. Kivi on kooltaan 15×15 metriä ja korkeutta sillä on 2.5-3 metriä. Mitään hakkauksia tai muita kruunun tarkistusmerkkejä ei havaittu.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:77, digitaalinen kuva 125939:89

Kuva 55 (df. 125939:89). Nurmijärvi Petäjäskoski. Vanha Hämeen ja Uudenmaan rajan iso rajakivi. Kuva kaakosta.

6.52 Nurmijärvi Hanhisuonsaari

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013276

Muinaisjäännöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 01

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6718593, i=3381602, z= 83 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus
 Sijainti: 11.3km Nurmijärven kirkosta pohjoiskoilliseen
 Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven ja Hyvinkään rajalla, Nurmijärven pohjoisosassa, Rajamäen kirkolta 5.4 km koilliseen. Hämeen ja Uudenmaan välinen rajalinja muotoutui tarkemmin viimeistään 1500-luvulla, ja tässä yhteydessä Nurmijärven pohjoisosa kuului Hämeen puolelle ja eteläosa Uudenmaan puolelle. Vanhaan rajalinjaan liittyviä isoja rajakiviä/-kallioita etsittiin tämän inventoinnin yhteydessä mahdollisuuksien mukaan.

Häme ja Uusimaa mainitaan ensimmäisen kerran maakunnallisina kokonaisuuksina 1300-luvun alussa, todennäköisesti ne kuitenkin kehittyivät omiksi rajoitetuiksi alueikseen jo 1200-luvulla. Rajat tuskin tuolloin vielä olivat kovin tarkkoja, Hämeen ja Uudenmaan rannikon asuttujen alueiden välillä oleva alue oli varmaankin tuolloin vielä ”harmaata aluetta” jossa rajan tarkka sijainti oli epäselvä. Sydänkeskijalla rajat Uudenmaan ja Hämeen välillä lienee jo tarkistettu. Jaakko Teitti mainitsee nähneensä Viipurin linnassa vanhan rajatuomion 1550-luvulta, joka sekin lienee kopio vielä vanhemmasta raja-asiakirjasta. Nurmijärven osalta vanha rajalinja kulki idästä länteen lueteltuna seuraavasti: Petäjäskoski-Hanhisuonsaari-Kiljava-Sääksjärven Röykkä-Nummenpää-Hirvikorpi. (Tommila 1958, 105–106 viitteinen)

Hanhisuonsaari on nimensä mukaisesti kivinen ja kalliopohjainen mäntymetsää kasvava saari Hanhisuolla. Se näkyy maastosta nousevana kohoumana kauas ja on siten sopinut mainiosti vanhaksi rajamerkiksi. Todennäköisesti vanha raja on aikanaan kulkenut saarella sijaitsevan kallionyppylän korkeimman kohdan poikki, mutta nykyään sillä paikalla on retkeilijöille tarkoitettu laavu ja nuotiopaikka.

Nykyisin käytössä oleva rajamerkki on Hanhisuonsaaren korkeimman kohdan pohjoispuolella. Kyseessä on ladottu, halkaisijaltaan 1.2m oleva kivikasa jonka keskellä on pystykivi. Kiveen on hakattu luku 2 ja nimikirjaimet E.T.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:78, digitaalinen kuva 125939:90

Kuva 56 (df. 125939:90). Nurmijärvi Hanhisuo. Rajakivi lähellä vanhaa Hämeen ja Uudenmaan rajaa. Kuva etelästä.

6.53 Nurmijärvi Kiljava

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013277

Muinaisjäännöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2042 10

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6714215, i=3374184, z= 102 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 8.7km Nurmijärven kirkosta luoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven ja Hyvinkään rajalla, Nurmijärven pohjoisosassa, Rajamäen kirkolta 3.1 km itäkoilliseen. Hämeen ja Uudenmaan välinen rajalinja muotoutui tarkemmin viimeistään 1500-luvulla, ja tässä yhteydessä Nurmijärven pohjoisosa kuului Hämeen puolelle ja eteläosa Uudenmaan puolelle. Vanhaan rajalinjaan liittyviä isoja rajakiviä/-kallioita etsittiin tämän inventoinnin yhteydessä mahdollisuuksien mukaan.

Häme ja Uusimaa mainitaan ensimmäisen kerran maakunnallisina kokonaisuuksina 1300-luvun alussa, todennäköisesti ne kuitenkin kehittyivät omiksi rajoitetuiksi alueikseen jo 1200-luvulla. Rajat tuskin tuolloin vielä olivat kovin tarkkoja, Hämeen ja Uudenmaan rannikon asuttujen alueiden välillä oleva alue oli varmaankin tuolloin vielä "harmaata aluetta" jossa rajan tarkka sijainti oli epäselvä. Sydänkeskijalla rajat Uudenmaan ja Hämeen välillä lienee jo tarkistettu. Jaakko Teitti mainitsee nähneensä Viipurin linnassa vanhan rajatuomion 1550-luvulta, joka sekin lienee kopio vielä vanhemmasta raja-asiakirjasta. Nurmijärven osalta vanha rajalinja kulki idästä länteen

lueteltuna seuraavasti: Petäjaskoski-Hanhisuonsaari-Kiljava-Sääksjärven Röykkä-Nummenpää-Hirvikorpi. (Tommila 1958, 105–106 viitteinen)

Kiljavan rajakivi on isohko siirtolohkare Kiljavantien varressa, tien pohjoispuolella. Se on muodoiltaan pyöreähkö soikio, kooltaan 2×3×2 metriä. Mitään hakkauksia tai muita kruunun tarkistusmerkkejä ei havaittu.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:79, digitaalinen kuva 125939:91

Kuva 57 (df. 125939:91). Nurmijärvi Kiljava. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva koillisesta.

6.54 Nurmijärvi Sääksjärven Röykkä

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013278

Muinaisjännöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2042 10

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6714037, i=3371163, z= 120 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 10.7km Nurmijärven kirkosta luoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven, Vihdin sekä Hyvinkään rajalla, Nurmijärven pohjoisosassa, Rajamäen kirkolta 6.1 km länsilounaaseen. Hämeen ja Uudenmaan välinen rajalinja muotoutui tarkemmin viimeistään 1500-luvulla, ja tässä yhteydessä Nurmijärven pohjoisosa kuului Hämeen puolelle ja eteläosa Uudenmaan puolelle. Vanhaan rajalinjaan liittyviä isoja rajakiviä/-kallioita etsittiin tämän inventoinnin yhteydessä mahdollisuuksien mukaan.

Häme ja Uusimaa mainitaan ensimmäisen kerran maakunnallisina kokonaisuuksina 1300-luvun alussa, todennäköisesti ne kuitenkin kehittyivät omiksi rajoitetuiksi alueikseen jo 1200-luvulla. Rajat tuskin tuolloin vielä olivat kovin tarkkoja, Hämeen ja Uudenmaan rannikon asuttujen alueiden välillä oleva alue oli varmaankin tuolloin vielä ”harmaata aluetta” jossa rajan tarkka sijainti oli epäselvä. Sydänkeskialalla rajat Uudenmaan ja Hämeen välillä lienee jo tarkistettu. Jaakko Teitti mainitsee nähneensä Viipurin linnassa vanhan rajatuomion 1550-luvulta, joka sekin lienee kopio vielä vanhemmasta raja-asiakirjasta. Nurmijärven osalta vanha rajalinja kulki idästä länteen lueteltuna seuraavasti: Petäjäsoski-Hanhisuonsaari-Kiljava-Sääksjärven Rökkä-Nummenpää-Hirvikorpi. (Tommila 1958, 105–106 viitteinen)

Sääksjärven luoteispuolella on kivikkoisen mäen lounaisrinteellä iso kivi, joka muotonsa ja kokonsa puolesta sopisi vanhaksi rajakiveksi. Kooltaan siirtolohkare on 3x4 metriä ja korkeudeltaan 2.5 metriä. Mitään hakkauksia tai muita kruunun tarkistusmerkkejä ei havaittu. Kartan perusteella kivi on itse asiassa 20 metriä Hyvinkään puolella nykyistä rajaa.

Nummenpään osalta tarkkaa rajakohtaa ei varmuudella voi todentaa. Jaakko Teitti mainitsee rajan kulkeneen ”Nummenpään itäisimmän talon länsipuolelta”. (Teitti1989, 234)

Myöskään Hirvikorven vanhaa rajakohtaa ei varmuudella pystytty todentamaan. Nummenpäästä 5.4 km etelään sijaitseva korkea kallionyppylä sopisi mainiosti vanhaksi rajamerkiksi sekä nimensä että sijaintinsa puolesta. Mitään selkeää vanhaa rajamerkkiä ei paikalla näkynyt, mutta yleensä sellaiseksi laskettiin ennen vanhaan kallion korkein kohta, jonka kautta nykyisenkin kuntarajan katsotaan kulkevan. Mitään hakkauksia tai muita kruunun tarkistusmerkkejä ei havaittu. Korkeimman kohdan gps-koordinaatit: p=6701875, i=3374736, z= 110 m mpy.

Rajapisteestä 100 metriä kaakkoon havaittiin nykyäänkin käytössä oleva tilusten välinen rajamerkki viisarikivineen. Siihen liittyvässä pystykivessä on hakattuna numero 8. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6701783, i=3367281

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:80, digitaalinen kuva 125939:92

Kuva 58 (df. 125939:92). Nurmijärvi Röykkä. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva kaakosta.

6.55 Nurmijärvi Leppälampi

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 100013279

Muinaisjäännöstyyppi: myllypato

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6711023, i=3367568, z= 90 m mpy

Koordinaattien selite: myllypadon keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 12.5km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Leppälammen kylässä, vanhan kylätien pohjoispuolella puron varressa. Maastokäynnillä paikalla havaittiin betonista tehty patorakennelma, joka ilmeisesti liittyy paikalla aikoinaan sijainneeseen myllyyn.

Leppälammilla mainitaan olleen mylly useaan otteeseen 1580-luvulta lähtien (Tommila 1958, 149). Nykyisen betonista tehdyn padon kohdalla on topografisesti paras paikka myllylle Leppälammin puron varrella, ainakin vanhan kylätien pohjoispuolella. Vaikuttaisikin siltä, että samalle paikalle on yhä uudestaan rakennettu mylly edellisen tultua liian huonokuntoiseksi tai palettua.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:82, digitaalinen kuva 125939:95

Kuva 59 (df. 125939:95 Nurmijärvi Leppälampi. Sahapadon betoniset jäänteet. Kuva kaakosta.

6.56 Nurmijärvi Kissala (Kisla)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013280

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen alan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6710917, i=3367616, z= 90 m mpy

Koordinaattien selite: Kissalan nykyisen päärakennuksen gps -paikannus

Sijainti: 12.5km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Leppälammen kylässä, vanhan kylätien eteläpuolella puron varressa. Maastokäynnillä havaittiin että Kissalan talon ympäristö on puutarhana käytännöllisesti katsoen kokonaan tuhoutunut. Vanhasta Kislan talosta tai sen tarkemmasta sijainnista ei ole ainakaan maan päälle jäänyt mitään merkkejä.

Alkujaan nimen kylälle antoi Leppälammin talo, joka sittemmin talonimenä unohtui. Kislan talo mainitaan historiallisissa lähteissä jo vuonna 1543. Toinen Leppälammin kylässä mainittu talo vuonna 1543 oli Huja (Huija). Molemmat talot ovat oletettavasti sijainneet lähellä Kissalan nykyistä päärakennusta, jonka vanhimmat osat ovat mahdollisesti jopa 1700-luvulta. (Tommila 1958, 82; Härö 1985, 53)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:83, digitaalinen kuva 125939:96

Kuva 60 (df. 125939:96). Nurmijärvi Kisla. Vanhan talon paikka on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva lounaasta.

6.57 Nurmijärvi Valkjärvi 1

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013282

Muinaisjäänöstyyppi: keskiaikainen kylätontti

Ajoitus: keskiaika/historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702799, i=3374243, z= 80 m mpy

Koordinaattien selite: Soltin nykyisen päärakennuksen gps -paikannus

Sijainti: 7km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Valkjärven kylässä, vanhan kylätien itäpuolella.

Maastokäynnillä havaittiin että Valkjärven vanha kylänpaikka mäen päällä on tasattu ja terassoitu puutarhaksi ja on käytännöllisesti katsoen kokonaan tuhoutunut.

Häiriintymättömiä vanhoja asutuskerroksia saattaa kuitenkin löytyä vanhan kylätontin itä- ja kaakkoisrinteiltä, joita on vähemmän tasattu. Vanhan kylätontin korkeimmalle paikalle on keväällä 2008 rakenteilla Soltin uusi päärakennus.

Jo 1540-luvulla Valkjärvellä oli 4 jokseenkin yhtä vaurasta taloa. Kylän talojen lukumäärä pysyi alueella samana aina 1800-luvulle saakka, kantatilojen nimet olivat Soltti, Pöyhä, Puokka ja Heikkilä. (Tommila 1958, 61–62)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125939:138

Kuva 61 (df. 125939:138). NurmijärviValkjärvi. Tontin yläosa on tasattu ja käytännössä tuhottu. Kuva idästä.

6.58 Nurmijärvi Valkjärvi 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013283

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702732, i=3374073, z= 48 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 7km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Valkjärven kylässä, vanhan kylätien länsipuolella, vanhan kylämäen eteläpuolella. Maastokäynnillä havaittiin että hevossaassa on lohkotuista kivistä muodostuva ison rakennuksen perusta, kooltaan 18×10m. Tulisijan kohdalla havaittiin kiviä ja tiiltä, sen koko on 3×3 metriä. Rakenne on koillisosastaan hieman tuhoutunut tien ojaperkauksen yhteydessä. Ilmeisesti kyseessä on vanhan tallirakennuksen tai navetan jäännökset. Uusi navetta- ja tallirakennus on tehty vuonna 1918 (Härö 1985, 26).

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:87, digitaalinen kuva 125939:100

Kuva 62 (df. 125939:100). Nurmijärvi Valkjärvi 2. Vanhan tallirakennuksen perustukset. Kuva etelästä.

6.59 Nurmijärvi Lehmälampi**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013284

Muinaisjäännöstyyppi: tervahauta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6708225, i= 3368341, z= 93 m mpy

Koordinaattien selite: tervahaudan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.3km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän pohjoispuolella, Lehmälammesta 370 metriä länteen. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin hiekkaisen länteen avautuvan rinteeseen yläosassa pieni tervahauta. Pientä mäntymetsää kasvavassa rinteessä olevan tervahaudan halkaisija on 6 metriä ja siitä johtaa juoskutusränni mäen alarinteeseen (itään) päin.

Kaarlan talon omistajan Risto Pitkäkankaan (os. Nummenpäantie 533 Nummenpää) mukaan paikalle olisi haudattu Kaarlan talon väkeä Isonvihan aikoihin 1700-luvun alkupuolella. Myös paikallinen Nummenpään asutushistoriaa tutkinut Juhani Markus (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula)muistaa alueella kerrotun että Kaarlan talon väkeä olisi

Isonvihan aikoihin haudattu jonnekin Nummenpään pohjoispuolelle, mutta hän ei tiennyt hautapaikan sijaintia tarkemmin.

Hiekkaisella mäntykankaalla on useita matalia kuopanteita joiden syvyys on 20–30 cm ja halkaisija 2-4 metriä. Lapionpistoissa (3 kpl) niissä todettiin häiriintynyttä harmaanruskeaa hiekkaa 30-50cm, ei muita löytöjä. Löytöjen puutteessa paikan todentaminen hautapaikaksi jäi varmuudella todentamatta ja vaatisi lisätutkimuksia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:89, digitaalinen kuva 125939:102

Kuva 63 (df. 125939:102 Nurmijärvi Lehmälampi. Pieni tervahauta. Kuva pohjoisesta.

6.60 Nurmijärvi Suosillansuo

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013285

Muinaisjäännöstyyppi: hiilimiilu

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6708713, i=3368015, z= 85 m mpy

Koordinaattien selite: tervahaudan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.3km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän pohjoispuolella, Lehmälammesta 580 metriä pohjoiseen, Suosillansuo itäpuolella. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin hiekkaisella länteen loivasti viettävällä rinteellä avaamaton hiilimiilu. Miilun halkaisija on 10 metriä ja sen ympärillä on useita pieniä kuoppia joista maata on aikanaan nostettu miilukummulle.

Paikkakuntalaisten tarinoissa tälle paikalle tai sen välittömään läheisyyteen olisi haudattu ruttoon kuolleita vainajia. Maasto paikalla on vesakkoista ja pienipiirteistä, eikä mitään viitteitä hautauksista lapionpistoissa (5 kpl) havaittu. Asian todentaminen vaatisi laajempia lisätutkimuksia.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:90, digitaalinen kuva 125939:103

Kuva 64 (df. 125939:103). Nurmijärvi Suosillansuo. Avaamaton hiilimiilu. Kuva lännestä.

6.61 Nurmijärvi Ali-Korpi

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013286

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6710572, i=3371559, z= 102 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 8.6km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Röykän kylässä, Nurmijärven luoteisosassa.

Maastokäynnillä kohteessa havaittiin talon tasatun pihamaan pohjoisosassa kahden ulkorakennuksen välissä suorakulmaisen muotoinen painauma maavalleineen, kooltaan 5x9 metriä. Lapiopistoissa (2 kpl) painanteessa havaittiin hiiltä ja tiiltä. Painanteeseen liittyvät maavallit ovat leveydeltään metrin luokkaa ja korkeudeltaan 20–30 cm. Ilmeisesti kyse on vanhan asuinrakennuksen perustuksesta.

Korven kylän alkutalo oli jo ennen vuotta 1540 jaettu kahtia Yli- ja Ali-Korveksi. Talot yhdistettiin kuitenkin uudelleen vuonna 1636, Vuoden 1784 kartassa Korven mäellä oli vain Korven ratsutila sekä sen vieressä rakuunantorppa. Vuonna 1784 talo jaettiin uudelleen kahtia, jolloin runkotilan nimeksi tuli Ali-Korpi ja siitä erotetun osan nimeksi Yli-Korpi. (Härö 1985, 60)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:94, digitaalinen kuva 125939:107

Kuva 65 (df. 125939:107). Nurmijärvi Ali-Korpi. Vanhan talon perustusvallit. Kuva pohjoisesta.

6.62 Nurmijärvi Korven mylly

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013287

Muinaisjäännöstyyppi: myllypato

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6710157, i=3371305, z= 70 m mpy

Koordinaattien selite: myllypadon keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 8.7km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Röykän kylässä, Nurmijärven luoteisosassa, Myllyojan koillisrannalla. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin kivilatomuksia jotka muistuttavat myllyn perustuksia sekä ylempänä jokivarressa merkkejä paikalla sijainneesta myllypadosta, joka on osittain vanhan kylätien alla. Mylly on merkitty vanhoihin karttoihin, viimeksi Timmellin karttaan vuodelta 1910.

Korven kylässä mainitaan olleen mylly jo 1580-luvulla, ja seuraavan kerran 1700-luvun puolessavälissä. Korven ratasmyllystä annetaan vuonna 1789 seuraavanlainen kuvaus:

"Mylly sai käyttövoimansa Rusthollin vieressä sijaitsevista Koivu- ja Näpisoista lähtevistä puroista. Nummenpään sillassa rusthollin pellolla oli luukku, jota nostettaessa vesi pääsi myllyränniin. Ränni oli 52 kyynärää pitkä ja yläpäästään 6 ja alapäästään 4 korttelia leveä. Myllyrakennus oli tehty 8,5 kyynärää korkeaksi, 10 kyynärää pitkäksi ja 10,5 kyynärää leveäksi. Katto oli mäntypuuta ja tuohella katettu. Lattia taas oli tehty palkeista. Vesipyörä, joka oli myllyssä sisällä, oli halkaisijaltaan 4 kyynärää. Puro oli vähävetinen, joten myllyä voi käyttää vain keväällä ja muutaman päivän myös syksyllä."
(Tommila 1858, 144 viitteinen) Mainittakoon että kyynärä = 59cm ja kortteli = 15cm.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:95, digitaalinen kuva 125939:108

Kuva 66 (df. 125939:108). Nurmijärvi Korven mylly. Korven vanhan myllyn jäänteet. Kuva kaakosta.

6.63 Nurmijärvi Perttula (Bertby)

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013288

Muinaisjäännöstyyppi: keskiaikainen kylätontti

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705736, i=3373726, z= 65 m mpy

Koordinaattien selite: arvioidun kylän keskiosan gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Perttula kylämäellä oli jo vuonna 1540 kuusi taloa (Jussila, Perttula, Tapola, Pitkälä, Frantsila ja Mikkola), myöhemmin kylän taloluku vielä kasvoi jonkin verran. Esimerkiksi 1700-luvun puolivälissä Perttulassa oli kuuden kantatalon lisäksi kaksi sotilastorppaa. 1700-luvun karttojen perusteella Perttula oli aikanaan tiivis ryhmäkylä, jonka rakennukset sijaitsivat kylämäen etelärinteellä viljelysten laidalla. Ennen Kuhajärven kuivaamista talot olivat lähes järven rannalla. Nykyään voidaan katsoa, että vanhat asutuskerrokset ovat lähes kokonaan tuhoutuneet uudisrakentamisen ja myöhemmän maanmuokkauksen seurauksena. Säilyneitä vanhempien kulttuurikerrosten rippeitä saattaa löytyä vanhan Tapolan rakennuksen sijaintipaikalta kylämäen itäosasta sekä Frantsilan talon paikalta kylämäen keskiosista, jossa nykyään sijaitsee osittain tasattu puutarha.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

Tapola: p=6705797, i=3373715

Mikkola: p=6705736, i=3373726

Frantsila: p=6705750, i=3373753

Pitkälä: p=6705773, i=3373820

Perttula: p=6705840, i=3373829
Jussila: p=6705806, i=3373843

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:98-103, digitaalinen kuva 125939:111-116

Kuva 67 (df. 125939:111) Nurmijärvi Tapola. Tapolan tontilla on uusi omakotitalo ja terassoitu piha. Vanhoja asutuskerroksia saattaa olla vielä jäljellä maamassojen alla. Kuva kaakosta.

6.64 Nurmijärvi Uotila 1

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013289

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705839, i=3374600, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.2km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, viljelyaukean reunalla. Maastotarkastuksessa heinää kasvavalla saarekkeella pellon vieressä havaittiin lohkotuista kivistä tehty talonperusta, kooltaan 9×16m. Siihen liittyvä järeä tulisija on kooltaan 4×4m, korkeudeltaan 50cm. Tulisijan perusta on tehty lohkotuista kivistä, sen päällä on tiiltä ja palaneita kiviä.

Kohteesta 15 metriä pohjoiseen havaittiin osin lohkotuista kivistä tehty talonperustus, jonka koko on 10×4 metriä. Perusta on jaettu keskeltä kahtia ja siinä on tulisija eteläseinustalla, kooltaan 1.5×2m.

Kohteen eteläreunalla aivan peltoaukean laidalla havaittiin jäännökset lohkotuilla kivillä vuoratusta maakellarista, joka on sisämitoiltaan 4×2 metriä ja syvyydeltään metrin luokkaa. Vaikuttaisi siltä, että maakellarin holvattu katto olisi sortunut.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	talonpohja:	p=6705839, i=3374600
	talonpohja:	p=6705850, i=3374601
	maakellari:	p=6705823, i=3374596

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:104-106, digitaalinen kuva 125939:117-119

Kuva 68 (df. 125939:118). Nurmijärvi Uotila 1. Taloperustuksen jäänteet. Kuva koillisesta.

6.65 Nurmijärvi Uotila 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013290

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705839, i=3374600, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.2km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylätien itäpuolella. Maastotarkastuksessa heinäa kasvavalla kalliosaarekkeella havaittiin talonperustaan liittyvät nurkkakivet sekä kivistä tehty tulisija rakenteen luoteisnurkassa. Vanha talonperusta on kooltaan 7x7 metriä ja siihen liittyvä tulisija joka on rakennettu suoraan kallion päälle on kooltaan 3x3m.

Kohteesta 15 metriä itään havaittiin matala suorakaiteen muotoinen painanne jota ympäröivät noin metrin levyiset maavallit. Rakenne on kooltaan 5x6 metriä ja sen syvyys on 40cm. Tulisijaa ei havaittu.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	talonpohja:	p=6705894, i=3374625
	painanne:	p=6705889, i=3374637

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:107, digitaalinen kuva 125939:120

Kuva 69(df. 125939:120). Nurmijärvi Uotila 2. Talonperustuksen nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.

6.66 Nurmijärvi Uotila 3**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013291

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705939, i=3374567, z= 63 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.2km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylätien lounaispuolella. Maastotarkastuksessa heinää kasvavan kalliomäen itäreunalla lähellä tietä havaittiin lohkotuista kivistä tehty talonperusta, kooltaan 8x18m. Siihen liittyvä tulisija on kooltaan 3x3.5m ja korkeudeltaan 50 cm.

Kohteen länsipuolella havaittiin kaksi kuoppaa parin metrin etäisyydellä toisistaan. Niiden koko on 2.5x2m ja syvyys runsaan metrin verran. Kuopat on osittain täytetty uudemmalla puutarhajätteellä. Vaikuttaisi siltä, että kyse on varastokuopista.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	talonpohja:	p=6705939, i=3374567
	kuoppa:	p=6705941, i=3374547
	kuoppa:	p=6705973, i=3374549

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:108, digitaalinen kuva 125939:121

Kuva 70 (df. 125939:121). Nurmijärvi Uotila 3. Tulisija kiviperustan sisällä, lähikuva. Kuva koillisesta.

6.67 Nurmijärvi Uotila 4

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013292

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705941, i=3374513, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.2km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen itäosassa. Maastotarkastuksessa heinää kasvavan kalliomäen tasanteella havaittiin talonperustan isot nurkkakivet, kooltaan 4x6m. Siihen liittyvä tulisija erottuu maastossa heikkona kohoumana ja on kooltaan 1.5x1.5m.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:109, digitaalinen kuva 125939:122

Kuva 71 (df. 125939:122). Nurmijärvi Uotila 4. Isot nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.

6.68 Nurmijärvi Uotila 5

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: 1000013293

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705894, i=3374530, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.3km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen itäosassa. Maastotarkastuksessa heinää kasvavan kalliomäen tasanteella havaittiin pyreähköistä kivistä tehty talonperusta, kooltaan 5x11. Siihen liittyvä tulisija erottuu maastossa kohoumana rakenteen lounaisnurkassa ja on kooltaan 3x3m.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:110, digitaalinen kuva 125939:123

Kuva 72 (df. 125939:123). Nurmijärvi Uotila 5. Talonpohja ja tulisija, ilmeisesti vanha Penttilän paikka. Kuva kaakosta.

6.69 Nurmijärvi Uotila 6

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013294

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705946, i=3374514, z= 66 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.3km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen itäosassa. Maastotarkastuksessa heinää kasvavan kalliomäen tasanteella havaittiin neliön muotoinen talonpohja erottui maastossa sitä ympäröivien 40 cm korkeiden maavallien ansiosta. Rakenne on kooltaan 6x6 metriä ja siihen liittyvä tulisija on kohteen luoteisnurkalla. Tulisija on kooltaan 1.5x1.5m ja eroaa ympäristöstään 50cm korkeana kohoumana.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:111, digitaalinen kuva 125939:124

Kuva 73 (df. 125939:124). Nurmijärvi Uotila 6. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva luoteesta.

6.70 Nurmijärvi Uotila 7

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013295

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705944, i=3374486, z= 68 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.3km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen itäosassa. Maastotarkastuksessa heinää kasvavan kalliomäen tasanteella havaittiin pyöreähköistä kivistä ladottu talonperustus, kooltaan 8x4m. Tulisija erottuu heikkona kohoumana rakenteen kaakkoisnurkassa ja on kooltaan 1x1m.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:112, digitaalinen kuva 125939:125

Kuva 74 (df. 25939:125). Nurmijärvi Uotila 7. Talon kivijalka ja tulisija. Kuva kaakosta

6.71 Nurmijärvi Uotila 8

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013296

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705981, i=3374328, z= 68 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen eteläosassa. Maastotarkastuksessa talon pihamaalla havaittiin talonperustus joka erottui maastossa sitä ympäröivien maavallien ansiosta, kooltaan 5×6m. Maavallit ovat leveydeltään metrin luokkaa ja niiden korkeus on 30-40cm. Tulisija erottuu 50cm korkeana kohoumana rakenteen luoteisnurkassa ja on kooltaan 1.5×1.5m.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:113, digitaalinen kuva 125939:126

Kuva 75 (df. 125939:126). Nurmijärvi Uotila 8. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva lounaasta.

6.72 Nurmijärvi Uotila 9

Perustiedot:

Muinaisjännösrekisterinro: 1000013297

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705946, i=3374350, z= 69 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen yläosassa kallion eteläreunalla. Maastotarkastuksessa talon pihamaalla havaittiin lähellä jyrkähköä kallioreunaa pyöreähköistä kivistä tehty talonperustus joka erottui ympäröivästä kalliomaastosta kohtuullisen hyvin. Rakenne on kooltaan 8x6 metriä ja sen pohjoisosassa erottuu 50cm korkeana kohoumana tulisija jonka koko on 2x2m. Rakenteen pohjoisseinällä on betonista tehty porrasaskelma sekä joitakin käsintehtyjen tiilien kappaleita.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:114, digitaalinen kuva 125939:127

Kuva 76 (df. 125939:127). Nurmijärvi Uotila 9. Kiviperustuksen jäänteet. Kuva lounaasta.

6.73 Nurmijärvi Uotila 10

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013298

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705945, i=3374403, z= 71 m mpy

Koordinaattien selite: keskimmäisen varastokuopan gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen etelärinteen alaosassa. Maastotarkastuksessa rinteen alaosan kapealla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella havaittiin 5 kivillä vuorattua kuoppaa 1-5 metrin etäisyydellä toisistaan. Kuoppien koko on 2x3metriä ja niiden syvyys on 1.5-2 metriä. Kyse on ilmeisesti jonkinlaisista varastokuopista.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:	kuoppa 1: p=6705943, i=3374399
	kuoppa 2: p=6705943, i=3374401
	kuoppa 3: p=6705945, i=3374403
	kuoppa 4: p=6705945, i=3374404
	kuoppa 5: p=6705950, i=3374407

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:115, digitaalinen kuva 125939:128

Kuva 77 (df. 125939:128). Nurmijärvi Uotila 10. Kivillä vuorattu varastokuoppa. Kuva etelästä.

6.74 Nurmijärvi Uotila 11

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013299

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppa

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705919, i=3374331, z= 65 m mpy

Koordinaattien selite: varastokuopan gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen etelärinteen alaosassa. Maastotarkastuksessa rinteiden alaosan kapealla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella havaittiin kivillä vuorattu kuoppa. Sen koko on 2x3 metriä ja syvyys on 1.2 metriä. Kyse on ilmeisesti jonkinlaisesta varastokuopasta.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:118, digitaalinen kuva 125939:131

Kuva 78 (df. 125939:131). Nurmijärvi Uotila 11. Kivetty varastokuoppa, ympärillä maavallit. Kuva luoteesta.

6.75 Nurmijärvi Uotila 12**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013300

Muinaisjäännöstyyppi: varastokuoppia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705955, i=3374305, z= 66 m mpy

Koordinaattien selite: keskimmäisen varastokuopan gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen kallioisella etelärinteellä. Maastotarkastuksessa rinteiden alaosan kapealla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella havaittiin 3 kivillä vuorattua kuoppaa 1-3 metrin etäisyydellä toisistaan. Kuoppien koko on 2x3metriä ja niiden syvyys on 1.5-2 metriä. Kyse on ilmeisesti jonkinlaisista varastokuopista.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet: kuoppa 1: p=6705954, i=3374305
kuoppa 2: p=6705955, i=3374305
kuoppa 3: p=6705955, i=3374304

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:119, digitaalinen kuva 125939:132

Kuva 79 (df. 125939:132). Nurmijärvi Uotila 12. Kivetty varastokuoppa. Kuva lounaasta.

6.76 Nurmijärvi Uotila 13

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013301

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705896, i=3374467, z= 65 m mpy

Koordinaattien selite: nykyisen asuintalon gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämäen etelärinteellä. Vanhassa kartassa vuosilta 1780-81 paikalle on merkitty Palsin talo, joka mainitaan jo vuoden 1540 asutusluettelossa. Maastotarkastuksessa rinteiden alaosan kylätien pohjoispuolella havaittiin Palsin talon kohdalta olevan käytännössä tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:120, digitaalinen kuva 125939:133

Kuva 90 (df. 125939:133) Nurmijärvi Uotila 13. Vanhalla Palsin talon paikalla on 1980-luvulla rakennettu talo piharakennuksineen. Kuva koillisesta.

6.77 Nurmijärvi Kirkonkylä

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013302

Muinaisjäännöstyyppi: keskiaikainen kylätontti

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707514, i=3379229, z= 53 m mpy

Koordinaattien selite: arvioitu Heikkarin talon gps -paikannus

Sijainti: 350m Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee aivan kirkon vieressä, siitä länteen olevalla alueella.

Kirkonkylän voi katsoa jakaantuneen 3 osaan jo ennen vuotta 1540. Kylän itäosassa omana kokonaisuutenaan oli Pukkila jossa oli erotettavissa 8 taloa. Kirstapakalla kirkonkylän keskivaiheilla oli myös omana kokonaisuutenaan erotettavissa 4 taloa (Grannila, Heikkari, Sorva sekä Kirkkari). Iivarissa kylän länsipuolella taloja oli tuolloin 8 kappaletta. Maastotarkastuksessa havaittiin, että Kirstapakan (Kierstbacka) alue on käytännössä tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Ainoastaan Grannila on vanhoista taloista enää paikannettavissa, mutta senkin pihapiiriä on tasattu niin että vanhoja asutuskerroksia tuskin enää on jäljellä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:121, digitaalinen kuva 125939:134

Kuva 91 (df. 125939:134) Nurmijärvi Kirkonkylä. Kierstbackan vanha kyläkeskus on pääosin tuhoutunut uudemman rakentamisen alle. Kuva Heikkarin talon kohdalta, jossa nykyään on kerrostalo. Kuva lounaasta.

6.78 Nurmijärvi Helkku

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013303

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan kivivarustuksia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704073, i=3369726, z= 70 m mpy

Koordinaattien selite: luoteisemman kivivarustuksen gps -paikannus

Sijainti: 10.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Helkun tilakeskuksen pohjoispuolella olevalla mäellä, Nummenpäästä 3.5km eteläkaakkoon. Maastokäynnillä havaittiin mäen eteläpuolisella rinteellä kivistä ladottuja muureja kahdessa paikassa. Pyöreähköistä kivistä ladottujen muurinpätkien pituus oli molemmissa paikoissa noin 20 metriä. Muurien paksuus on metrin luokkaa ja korkeus 30-60cm.

Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan kyseessä on Isovihan aikainen venäläisten kasakoiden tekemä puolustusvarustus. Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

valli 1: p=6704073, i=3369729

valli 1: p=6704073, i=3369726

valli 1: p=6704083, i=3369717

valli 2: p=6703971, i=3369756

valli 2: p=6703977, i=3369760

valli 2: p=6703977, i=3369764

valli 2: p=6703973, i=3369772

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:122-123, digitaalinen kuva 125939:135-137

Kuva 92 (df. 125939:136). Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteän luoteispuolella. Kuva luoteesta.

6.79 Nurmijärvi Hyypiönmäki 2

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013304

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan ruuhi (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705133, i=3368966, z= 36 m mpy

Koordinaattien selite: ruuhan arvioitu gps -paikannus

Sijainti: 10.8km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Kohon peltoaukean eteläpuolella, Nummenpäästä 2km kaakkoon. Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan löytyi Hyypiönmäen länsipuolella olevan ladon läheltä puroa perattaessa 1980-luvulla puinen ruuhi joka upotettiin uudestaan saviseen jokipenkkaan. Paikkaa ei tarkistettu inventoinnin yhteydessä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.80 Nurmijärvi Metsälampi

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: 1000013305

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan ruuhi (mahdollinen mj)

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707903, i=3366626, z= 102 m mpy

Koordinaattien selite: ruuhan arvioitu gps -paikannus

Sijainti: 13km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven itärajalla, Nummenpäästä 1.3km pohjoisluoteeseen. Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan löytyi Kallakorven länsipuolella olevan metsälammen laskuojaa perattaessa 1980-luvulla puinen ruuhi joka upotettiin uudestaan saviseen jokipenkkaan. Paikkaa ei tarkistettu inventoinnin yhteydessä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

Historiallisen ajan kohteet jotka eivät ole muinaismuistolain suojaamia muinaisjäännöksiä:

6.81 Nurmijärvi Puontila a

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro:ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707780, i=3377964, z= 58 m mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin (tulisijan) gps -paikannus

Sijainti: 1.65 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 160 m livarin talosta länteen, mänty- ja lehtometsää kasvavalla tasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella. Kyseessä on betonilla vahvistettu talon kiviperustus sekä siihen liittyvä talousrakennus. Kyseessä on viimeistään 1800-luvulla rakennettu Rissasen torppa, joka on purettu livarin talon omistajan mukaan (Matti Kuusela, livarintie 9, Nurmijärvi)1960-luvulla.

Talon perustukset ovat kooltaan 8x6m, pitkä sivu on vanhan kylätien suuntainen. Kiviperustus on vahvistettu betonilla ja se sijaitsee runsaat 10m vanhan kylätien pohjoispuolella. Tiilistä tehty tulisija on talon pohjoisseinällä ja on kooltaan 3x3m. Porraskivi on perustuksen itäpäädyssä.

Talosta 15m itäkoilliseen on ulkorakennuksen kivijalan jäänteet, joita myös on korjailtu ja tasattu betonilla. Perustuksen koko on 3x2,5m.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:1-2, digitaalinen kuva 125 939:1-2 ja 4

Kuva 93 (df. 125939: 1). Nurmijärvi Puontila a (=Rissasen torppa). Talon kiviperustus, vahvistettu myöhemmin betonilla. Kuva lounaasta.

6.82 Nurmijärvi Puontila b

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707563, i=3378274, z= 61 m mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin (tulisijan) gps -paikannus

Sijainti: 1.3 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 240m livarin talosta kaakkoon, mänty- ja lehtometsää kasvavalla tasanteella vanhan kylätien lounaispuolella. Kyseessä on lohkotuista kivistä tehty talon perustus sekä siihen liittyvä tiilistä rakennettu tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 10x7m, pitkä sivu on vanhan kylätien suuntainen. Uusi pyörätie viistää vanhaa talon perustusta. Perustuksen päällä on osin maatuneena jäljellä alinta hirsikertaa. Tiilistä tehty tulisija sijaitsee talon keskellä ja on kooltaan 3x3m, korkeudeltaan 1.5m.

Kyseessä on viimeistään 1800-luvulla rakennettu Lehtolan talon perustus, joka on purettu livarin talon omistajan mukaan (Matti Kuusela, livarintie 9, Nurmijärvi) 1900-luvun puolivälissä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:4digitaalinen kuva 125 939:5

Kuva 94 (df.125939:5). Nurmijärvi Puontila b, talonpohja etelästä (ei mj).

6.83 Nurmijärvi Puontila c

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707539, i=3378208, z= 55mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin (tulisijan) gps -paikannus

Sijainti: 1.35 km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 210m livarin talosta luoteeseen, mäntymetsää kasvavalla kallioisella tasanteella vanhan kylätien lounaispuolella. Kyseessä on lohkotuista kivistä koostuva talon perustus sekä siihen liittyvä isoista kivistä rakennettu tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 4x4m, siihen liittyvä kivistä tehty iso tulisija on kooltaan 1,5x1,5m ja korkeudeltaan 50cm.

Kyseessä on viimeistään 1800-luvulla rakennettu pajan perustus, joka on purettu livarin talon omistajan mukaan (Matti Kuusela, livarintie 9, Nurmijärvi) 1900-luvun puolivälissä tarpeettomana ja huonokuntoisena.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:8, digitaalinen kuva 125 939:13

Kuva 95 (df. 125939:13). Nurmijärvi Puontila c. Talonperustus, vanha paja?. Kuva etelästä.

6.84 Nurmijärvi livari a

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan kalliohakkauksia

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 3

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707769, i=3378101, z= 70 m mpy

Koordinaattien selite: kalliohakkauksen keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 1.5 km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, noin 30m livarin talon pohjoispuolella on talon pihapiirin pohjoisreunalla silokallioon hakattuna vuosiluvut W 1866, FRW 1900 ja FR.VUORI 1968.

Kyseessä on livarin talon omistajan mukaan (Matti Kuusela, livarintie 9, Nurmijärvi) talon entisen omistajan tekemät kalliohakkaukset. Fredrik Vuori olisi hänen mukaansa tehnyt kaksi vanhinta hakkausta, ja hänen pojanpoikansa Fredrik Vuori viimeisimmän 27.8.1968. Viimeisin hakkaus on talon nykyisen omistajan mukaan tehty vuoden 1918 tapahtumien muistolle.

livarin talon nykyinen omistaja Matti Kuusela kertoi, että vuonna 1918 livarin talon silloinen isäntä ja hänen renkinsä olisivat auttaneet toisiaan vuoronperään karttelemaan ensin punaisten ja myöhemmin valkoisten kuulusteluja. Tämän johdosta Fredrik Vuori olisi luvannut kaivertaa tapauksen muistolle kalliohakkauksen jonka hän tekikin, tosin vasta vuosia myöhemmin.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125 939:8

Kuva 96 (df. 125939:8). Nurmijärvi livari a. Hakkauksia silokalliossa, vuosiluvut 1866, 1900 ja 1968. Kuva etelästä.

6.85 Nurmijärvi Sorva a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6707512, i=3379165, z= 67 m mpy

Koordinaattien selite: navetanperustuksen gps-paikannus

Sijainti: 420m Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän länsiosassa, vanhan kylätien eteläpuolella. Talousrakennuksen, todennäköisesti navetan lohkotuista kivistä tehdyn perustuksen koko on 10x10m. Kivistä rakennettu ajoramppi on rakennuksen koilliseinällä. Perustuksen sisäpuolella kasvaa alle 50 vuotta vanhoja puita, jonka perusteella se on purettu suhteellisen äskettäin. Karttojen perusteella kyseessä on vanhan Sorvan talon navettarakennuksen jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:10, digitaalinen kuva 125 939:15

Kuva 97 (df. 125939:15). Nurmijärvi Sorva a. Sorvan talon navetanperusta. Kuva etelästä.

6.86 Nurmijärvi Pukkila a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan maakellari

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6706907, i=3380453, z= 79 m mpy

Koordinaattien selite: maakellarin keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 1 km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän itäosassa Ylöstalon päärakennuksesta 80m koilliseen, vanhan kylätien pohjoispuolella. Maakellarin koko on 3x6m ja se on siististi ladottu lohkotuista kivistä. Kivien välit on tiivistetty sementillä. Maakellarin päällä on osin romahtaneen talousrakennuksen jäännökset.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:11, digitaalinen kuva 125 939:16-17

kuva 98 (df. 125939:16). Nurmijärvi Pukkila a. Vanha maakellari. Kuva lännestä.

6.87 Nurmijärvi Pukkila b**Perustiedot:**

Muinaisjännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706935, i=3380425, z= 71 mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 970m Nurmijärven kirkosta itäkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän itäosassa, noin 70m Ylöstalon päärakennuksesta pohjoiskoilliseen, mäntymetsää kasvavalla kalliotasanteella vanhan kylätien koillispuolella. Kyseessä on lohkokivistä tehty talon perustus sekä siihen liittyvä porraskivi.

Talon perustukset ovat kooltaan 4x5m ja siihen liittyvä porraskivi on talon lyhyemmällä seinustalla eteläseinällä. Tulisijaa ei havaittu. Todennäköisesti kyseessä on Ylöstalon tilaan liittyvän talousrakennuksen jäänteet. Erkki Härön vuonna 1985 kirjoittamassa kirjassa "Nurmijärven kulttuurimaisema" Pukkilan kylämaiseman kohdalla on asemapiirros, jossa tälle kohdalle on merkitty rakennus.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:12, digitaalinen kuva 125 939:18

Kuva 99 (df. 125939:18). Nurmijärvi Pukkila b. Kivijalka ja siihen liittyvä porraskivi. Kuva lounaasta.

6.88 Nurmijärvi Pukkila c**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706945, i=3380424, z= 73 mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin gps -paikannus

Sijainti: 970m Nurmijärven kirkosta itäkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän itäosassa, noin 90m Ylöstalon päärakennuksesta pohjoiskoilliseen, mäntymetsää kasvavalla kalliotasanteella vanhan kylätien koillispuolella. Kyseessä on lohkokivistä tehty talon perustus.

Talon perustukset ovat kooltaan 4x3m, ja ne on tehty lohkotuista kivistä. Tulisijaa ei havaittu. Todennäköisesti kyseessä on Ylöstalon tilaan liittyvän talousrakennuksen jäänteet. Erkki Härön vuonna 1985 kirjoittamassa kirjassa ”Nurmijärven kulttuurimaisema” Pukkilan kylämaiseman kohdalla on asemapiirros, jossa tälle kohdalle on merkitty rakennus.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:13, digitaalinen kuva 125 939:19

Kuva 100 (df. 125939:19) Nurmijärvi Pukkila c. Lohkokivistä tehty kivijalka. Kuva kaakosta

6.89 Nurmijärvi Pukkila d**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706909, i=3380432, z= 81 m mpy

Koordinaattien selite: taloperustuksen keskikoordinaatin (tulisijan) gps -paikannus

Sijainti: 990m Nurmijärven kirkosta itäkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven kirkonkylän itäosassa, noin 60m Ylöstalon päärakennuksesta koilliseen, sekametsää kasvavalla hiekkatasanteella vanhan kylätien pohjoispuolella. Kyseessä on lohkokivistä tehty talon perustus sekä siihen liittyvä tulisija.

Talon perustukset ovat kooltaan 8x5m ja siihen liittyvät kuistin perustukset ovat talon pohjoispuolella. Tulisija on tehty tiilistä ja se sijaitsee talon kaakkoisnurkassa. Tulisijan koko on 2.5x2.5m. Paikalla olevien taloustavaroiden (emaloitu vati, pullolasia, ikkunalasia ym.) perusteella kyseessä on todennäköisesti uudehkon asuintalon jäänteet ja talo on ilmeisesti hylätty viimeistään 1970-luvulla. Erkki Härön vuonna 1985 kirjoittamassa kirjassa "Nurmijärven kulttuurimaisema" Pukkilan kylämaiseman kohdalla olevaan asemapiirrokseen tätä rakennusta ei enää ole merkitty.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:14, digitaalinen kuva 125 939:20

Kuva 101 (df. 125939:20). Nurmijärvi Pukkila d. Talonperusta ja tiilistä tehty tulisija 1950-luvulta. Kuva koillisesta

6.90 Nurmijärvi Palojoki a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6703203, i=3382549, z= 60 m mpy

Koordinaattien selite: Lindforsin talon keskikoordinaatin (tulisija) gps -paikannus

Sijainti: 5.2km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palajoella, Aleksis Kiven syntymäkodista 50m pohjoisluoteeseen. Talon perustus on tehty lohkotuista kivistä ja se on kooltaan 6x4m. Kohteeseen liittyvä kivistä tehty tulisija on talon koillisnurkalla ja se on kooltaan 2x2m.

Kohteeseen liittyy kiviaita/pengerrys, joka sijaitsee taloperustuksen länsipuolella. Rakenteessa on ladottuja kiviä 1-3 kivikertaa ja sen korkeus on 50-60cm. Rakenne on pituudeltaan 7 metriä ja se päättyy jyrkähkään kallioreunaan. Kohteen päistä otettiin gps-koordinaatit: Kiviaita 1: p= 6703213, i=3382543.
Kiviaita 2: p= 6703213, i=3382544.

Itkosen mukaan Palojoen mökkikylä oli tiheästi rakennettu vielä 1900-luvun alussa, mutta autioitui viimeistään 1950-luvulla. Nykyään alueella on havaittavissa muutama pieni mökki sekä joitakin kiviperustuksia. Itkosen tekemän kartan perusteella nyt kyseessä oleva kohde on aikoinaan ollut räätäli Lindforsin mökki, joka autioitui 1920-luvun puolivälissä. (Itkonen et al. 2006, 28, 67–68)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:19–20, digitaalinen kuva 125 939:25–26

6.91 Nurmijärvi Palojoki b**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6703083, i=3382599, z= 44 m mpy

Koordinaattien selite: Hanna Stenwallin talon keskikoordinaatin (tulisija) gps -paikannus

Sijainti: 5.3km Nurmijärven kirkosta kaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Palajoella, Aleksis Kiven syntymäkodista 80m kaakkoon.

Alun perin 2-huoneisen talon perustus on tehty lohkotuista kivistä ja se on kooltaan 5x9m. Kohteeseen liittyvä kivistä tehty tulisija on talon eteläpuoleisella pitkällä seinällä ja on kooltaan 3x3m. Tulisijan savupiippu on rakennettu tiilistä.

Itkosen mukaan Palojoen mökkikylä oli tiheästi rakennettu vielä 1900-luvun alussa, mutta autioitui viimeistään 1950-luvulla. Nykyään alueella on havaittavissa muutama pieni mökki sekä joitakin kiviperustuksia. Itkosen tekemän kartan perusteella nyt kyseessä oleva kohde on aikoinaan ollut Aleksis Kiven sisaren Hanna Stenwallin mökki, jossa hän asui 1900-luvun alkupuolelle saakka. (Itkonen et al. 2006, 28, 67–68)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:21, digitaalinen kuva 125 939:27

Kuva 102 (df. 125939:27). Nurmijärvi Palojoki b. Hanna Stenwallin mökin kiviperustusta. Kuva luoteesta.

6.92 Nurmijärvi Rajämäki a

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: II maailmansodan aikainen ilmatorjuntapaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2044 01

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6715691, i=3376980, z= 125 m mpy

Koordinaattien selite: kaakkoisen puoleisen ilmatorjunta-aseman gps -paikannus

Sijainti: 8.7km Nurmijärven kirkosta pohjoisluoteeseen

Kiinteistö: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Rajamäen tykkitorninmäellä, Rajamäen kirkosta 420 metriä pohjoisluoteeseen. Kohteessa sijaitsee kaksi betonista tehtyä ilmatorjuntatornia, jotka on rakennettu betonista. Ne ovat runsaat 10 metriä korkeita ja sijaitsevat 100 metrin päässä toisistaan kaakko-luode - suuntaisesti. Kaakkoisen puoleinen tykkitorni on maastokuvioitu.

Luoteisen puoleinen ilmatorjunta-asema sijaitsee 100 metriä luoteeseen edellisestä. Sen gps koordinaatit ovat: p=6715747, i=3376897. (ei muinaisjäännös)

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:30–31, digitaalinen kuva 125 939:36–37

Kuva 103 (df. 125939:36). Nurmijärvi Rajamäki. Kaakkoinen ilmatorjuntabunkkeri. Kuva lännestä.

6.93 Nurmijärvi Herusten järvi a

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2044 01

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6720747, i=3378471, z= 123 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 13.4km Nurmijärven kirkosta pohjoiseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Herusen kylän Kupurinumella, Nurmijärven pohjoisrajalla. Kohteelta on matkaa Herusten järville 2.3 km lounaaseen ja Rajamäen kirkolle 5.6 km etelälounaaseen

Rajakiven perustana on ladottu kasa pyöristyneitä kiviä joka on kooltaan 1x1.5m. Sen keskelle on asetettu lohkokettu pystykivi jonka koko on 75x45x25cm.

Nykyäänkin käytössä oleva rajakivi on 1700-luvulta lähtien toiminut Hyvinkään ja Kytöjärven välisenä rajapisteinä. Nykyisin se on käytössä Hyvinkään ja Nurmijärven rajalla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:-, digitaalinen kuva 125 939:140

Kuva 104 (df. 125939:140). Nurmijärvi Herusten järvi. Rajamerkki. Kuva idästä.

6.94 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6711488, i=3384714, z= 83 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen (isomman tulisijan) gps -paikannus

Sijainti: 6.5km Nurmijärven kirkosta koilliseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Raalan kartanon eteläpuolella olevan Kellarinmäen luoteisreunalla. Kyseessä on lohkotuista kivistä tehty rakennuksen perusta, kooltaan 19x8m. Rakenteen lattia on tasattu betonilla ja siinä havaittiin kaksi tiilistä rakennettua tulisijan jäännöstä. Niistä pienempi oli kooltaan 3x2 metriä ja korkeudeltaan 0.5m, suurampi oli kooltaan 3x4m ja korkeudeltaan 1.5m. Ilmeisesti kyseessä on kohtuullisen nuoren navettarakennuksen jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.95 Nurmijärvi Nummenpää Helander a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6706721, i=3366827, z= 88 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 12.6km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylän länsipuolella, lähellä Nurmijärven länsirajaa. Paikalla havaittiin vanhan talonpohjan nurkkakivet sekä niihin liittyen tulisijan paikka talon eteläsinustalla. Talon koko on 4x7m ja siihen liittyvän tiilestä ja sementistä tehdyn tulisijan koko on 3x3m. Perustuksen sisällä on betonista tehty ruokavarasto.

Kohteesta 5 metriä lounaaseen on toisen pienen talon jäännökset. Siitäkään ei ole jäljellä kuin nurkkakivet sekä tulisija. Rakenteen koko on 4x5m ja se on osittain tuhoutunut. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6706726, i=3366842.

Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan kyseessä ovat Helanderin mökin jäännökset. Mökki purettiin hänen muistaakseen 1950-luvulla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:39, digitaalinen kuva 125 939:43

6.96 Nurmijärvi Nummenpää a

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707169, i=3368088, z= 74 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.4km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäeltä pohjoiseen kohti Leppälampea menevän vanhan tien länsipuolella, Kaarlan talosta 30 metriä lounaaseen.

Maastokäynnillä paikalla todettiin 2-huoneisen talousrakennuksen nurkkakivet.

Rakenteen koko on 6x3 metriä ja se on vanhan kylätien suuntainen. Rakenteeseen liittyvät löydöt (emaloitu ämpäri, posliininpalat, ikkunalasi ym.) viittaisivat siihen, että kyseessä ei ole kovin vanha rakenne.

Rakenteen lounais- ja itäpuolella havaittiin kohtuullisessa kunnossa olevaa kiviaitaa joka liittyy mäellä olevaan asutukseen.

Kiviaitaan liittyvät gps-pisteet:

Aita 1: p=6707142, i=3368074

Aita 1: P=6707159, i=3368068

Aita 2: P=6707170, i=3368061

Aita 2: P=6707170, i=3368066

Aita 2: P=6707179, i=3368078

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.97 Nurmijärvi Ojakkala a

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka:

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704924, i=3380845, z= 56 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan tulisijan gps -paikannus

Sijainti: 2.8km Nurmijärven kirkosta eteläkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Ojakkalan itäpuolella, Helsinki-Hämeenlinna moottoritien länsipuolella. Vanha käytöstä poistunut Nurmijärvi-Helsinki maantie kulkee aivan kohteen vierestä. Paikka kasvaa vesakkoa ja osittain kohtuullisen vanhaa lehtimetsää. Paikallista asutushistoriaa tutkiva Martti Saari (os. Haavistontie 115, Palojoki) ei muista tällä paikalla kenenkään asuneen. Kohteessa olevan talonpohjan koko on 6x5m ja siihen liittyvän tulisijan koko on 3x3 metriä. Sekä talonpohja että siihen liittyvä tulisija on tehty betonista/tiilistä. Betonirakenteen perusteella kyseessä tuskin on kovin vanhan kohteen jäänteet.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125 937:54, digitaalinen kuva 125 939:60

Kuva 105 (df. 125939:60). Nurmijärvi Ojakkala a. Betonilla vahvistettu talonpohja. Kuva etelästä.

6.98 Nurmijärvi Ojakkala b

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704988, i=3380818, z= 56 m mpy

Koordinaattien selite: rajamerkin gps -paikannus

Sijainti: 2.8km Nurmijärven kirkosta eteläkaakkoon

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Ojakkalan itäpuolella, Helsinki-Hämeenlinna moottoritien länsipuolella. Vanha käytöstä poistunut Nurmijärvi-Helsinki maantie kulkee aivan kohteen vierestä. Paikka kasvaa vesakkoa ja osittain kohtuullisen vanhaa lehtimetsää. Paikallista asutushistoriaa tutkivan Martti Saaren (os. Haavistontie 115, Palojoki) mukaan kyseessä on vanha Maisin ja Ojakkalan tilojen välinen rajamerkki, joka on yhä käytössä. Rajakiven perustana on ladottu kasa pyörityneitä kiviä joka on kooltaan 1x1m. Sen keskelle on asetettu lohkottu pystykivi jonka koko on 80x55x30cm.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi –, digitaalinen kuva 125 939:61

Kuva 106 (df. 125939:61). Nurmijärvi Ojakkala b. Rajapyykki Maisin ja Ojakkalan talojen välillä, yhä käytössä. Kuva lounaasta.

6.99 Nurmijärvi Nummenpää b**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707027, i=3368018, z= 75 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.5km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen etelärinteellä, Kaarlan talosta 130 metriä lounaaseen. Viisaan nykyisen asuinrakennuksen pohjoispuolella havaittiin vanhan rakennuksen jäänteet jotka on tehty pyöreähköistä kivistä. Tulisija on rakenteen lounaisseinällä ja on kooltaan 1.5x1.5m. Alin laho hirsikerta on edelleen jäljellä, joten kyse ei voi olla kovin vanhasta rakenteesta.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125 939:68

Kuva 107 (df. 125939:68). Nurmijärvi Nummenpää b. Vanha talonpohja. Kuva etelästä.

6.100 Nurmijärvi Nummenpää c**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707035, i=3368094, z= 62 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.5km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen etelärinteellä, Kaarlan talosta 120 metriä etelälounaaseen. Maastokäynnillä paikalla havaittiin vanhan rakennuksen jäänteet jotka on tehty lohkotuista kivistä. Tulisija on rakenteen pohjoisseinällä ja on kooltaan 2x2.5m. Viisaan talon omistaja Elisa Kähäri kertoi, että talo on palanut 10 vuotta sitten.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.101 Nurmijärvi Satuli a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan rakennuksen perusta

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707057, i=3368624, z= 73 m mpy

Koordinaattien selite: eteläisemmän rakennuksen keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 10.9km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämäen itäosassa, Satulin talosta 40 metriä lounaaseen. Maastokäynnillä paikalla havaittiin vanhan rakennuksen jäänteet jotka on tehty pyöreäkköistä kivistä. Osa rakenteesta on tuhoutunut maansiirtotöiden seurauksena, sen koko on 4x5m. Merkkejä tulisijasta ei havaittu. Ilmeisesti kyseessä on varastorakennuksen jäänteet

Rakenteesta 30 metriä luoteeseen on toinen kivijalka, kooltaan 10x7 metriä. Se on tehty suhteellisen epäsäännöllisesti lohkotuista kivistä ja sen pohjoispään lattia on sementistä. Tulisijaa ei havaittu. Ilmeisesti kyse on navetan/varastorakennuksen jäänteistä.

Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6707057, i=3368624

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:59, digitaalinen kuva 125939:69-70

6.102 Nurmijärvi Numlahti a

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6704604, i=3374265, z= 47 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden Sahamäen itäosassa, Kuhankosken itärannalla, vanhan kylätien eteläpuolella. Maastokäynnillä paikalla havaittiin betonista tehty talon perustus joka on kooltaan 7x4m. Siihen liittyvä betonilattia viittaa siihen, että kyseessä on nuorehko karja- tai varastosuoja. Merkkejä tulisijasta ei havaittu.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva 125939:75

Kuva 108 (df. 125939: 75). Nurmijärvi Numlahti a. Betonista tehty talonperusta. Kuva lännestä.

6.103 Nurmijärvi Numlahden kartano a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan saha

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2043 03

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6704098, i=3374985, z= 59 m mpy

Koordinaattien selite: sahan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.6km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Numlahden kartanon mailla, Kuhankosken itäpuolella, kartanosta 250 metriä itään. Maastokäynnillä havaittiin, että paikalla on teollisuusrakennukseen kuuluvia perustuskiviä, joista 3 on sementistä ja toiset kolme on tehty lohkotuista kivistä. Numlahden kartanon isäntä sanoi, että paikalla on aikaisemmin sijainnut kartanon saharakennus. Sementistä tehtyjen tukirakenteiden perusteella kyse tuskin on kovin vanhasta rakenteesta. Mikkolan selvityksen mukaan Numlahdelle olisi tehty uusi höyrysaha vuonna 1902, hieman eri paikkaan kuin entinen. Höyrysaha ei enää ollut siinä määrin vedestä riippuvainen kuin entiset vesisahat. (Mikkola 1951, 21, 136-137; ks. myös Tommila 1959, 503)

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:72, digitaalinen kuva 125939:84

Kuva 109 (df. 125939:84). Nurmijärvi Numlahden kartano a. Vanhan Numlahden sahan jäänteet. Kuva lännestä.

6.104 Nurmijärvi Nummenpää d**Perustiedot:**

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: historiallisen ajan talonpaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6707219, i=3367942, z= 78 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 11.6km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nummenpään kylämän keskiosassa, mäen ylälaidalla. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin lohkotuista kivistä tehty kiviperusta, kooltaan 8x4 metriä. Tiilistä ja kivistä tehty tulisija on tien lounaispuolella. Paikallisen Nummenpään asutushistoriaa tutkineen Juhani Markuksen (os. Viisaantie 36, 01860 Perttula) mukaan kyseessä ovat Mäkisen torpan jäänteet. Hänen mukaansa talo purettiin 15 vuotta sitten eli noin vuonna 1993.

Aiemmat tutkimukset: -**Löydöt: -****Kertomuksen liitteet:**

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.105 Nurmijärvi Kaisaniemi a**Perustiedot:**

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: rajamerkki

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2042 10

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6714381, i=3369763, z= 87 m mpy

Koordinaattien selite: rajakiven gps -paikannus

Sijainti: 12km Nurmijärven kirkosta länsiluoteeseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Nurmijärven ja Vihdin rajalla, Nurmijärven pohjoisosassa, Rajamäen kirkolta 7.5 km länteen. Maastotutkimuksissa havaittiin mäntymetsää kasvavalla kankaalla yhä käytössä oleva rajakivi Vihtijärven etelärannalla. Kyseessä on ladottu, halkaisijaltaan 1m oleva kivikasa jonka keskellä on pystykivi. Mitään hakkauksia tai muita kruunun tarkistusmerkkejä ei havaittu.

Kohteesta 260 metriä etelään/etelälounaaseen on tien itäpuolella vastaava, hieman edellistä pienempi rajamerkki jossa myös on keskellä pystykivi. Kyse on yhä käytössä olevasta tilusmerkistä. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6714129, i=3369693

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:81, digitaalinen kuva 125939:93–94

Kuva 110 (df. 125939:93). Nurmijärvi Kaisaniemi. Rajakivi, yhä käytössä. Kuva idästä.

6.106 Nurmijärvi Valkjärvi a

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: : ei muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702698, i=3374285, z= 80 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 7km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Valkjärven kylässä, vanhan kylätien itäpuolella, vanhan kylämäen kaakkoisosassa. Maastokäynnillä havaittiin että paikalla on lohkotuista kivistä tehty rakennuksen perusta, kooltaan 10x5m. Rehevällä lehtipuuta kasvavalla tontilla on lisäksi rakennukseen liittyen sen sisällä tulisija joka on kooltaan 2x2m. Se on rakennettu kivistä ja tiilestä. Soltin talon omistaja Simo Lehtinen (os. Valkjärventie 403, 01860 Valkjärvi) kertoi, että kyseessä ovat tallirakennuksen jäänteet. Talli on hänen kertomansa mukaan palanut joskus 1950-luvulla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:84, digitaalinen kuva 125939:138

Kuva 111 (df. 125939:97). Nurmijärvi Valkjärvi a. Vanha talonpaikka. Kuva idästä.

6.107 Nurmijärvi Valkjärvi b

Perustiedot:

Muinaisjäännösrekisterinro: ei muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702734, i=3374311, z= 43 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 7km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Valkjärven kylässä, vanhan kylätien itäpuolella, vanhan kylämäen kaakkoisosassa. Maastokäynnillä havaittiin että Valkjärven pellon länsireunalla traktoriuran kohdalla on pyöreähköistä nurkkakivistä muodostuva rakennuksen perusta, kooltaan 6x4m. Tulisijaa ei havaittu. Soltin talon omistaja Simo Lehtinen (os. Valkjärventie 403, 01860 Valkjärvi) kertoi, että kyseessä ovat vanhan varastorakennuksen jäänteet. Lato tai varastorakennus on hänen mukaansa purettu joskus 1960-luvulla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:85, digitaalinen kuva 125939:98

Kuva 112 (df. 125939:98). Nurmijärvi Valkjärvi b. Talon nurkkakivet traktoriuralla. Kuva idästä.

6.108 Nurmijärvi Valkjärvi c**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6702744, i=3374316, z= 46 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 7km Nurmijärven kirkosta lounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Valkjärven kylässä, vanhan kylätien itäpuolella, vanhan kylämäen kaakkoisosassa. Maastokäynnillä havaittiin että Valkjärven pellon länsireunalla on pyöreäköistä nurkkakivistä muodostuva rakennuksen perusta, kooltaan 6x4m. Tulisijan kohdalla havaittiin kiviä, tiiltä sekä hiiltä. Rakenteen sisällä ja välittömässä läheisyydessä oli myös kattitiilien kappaleita. Soltin talon omistaja Simo Lehtinen (os. Valkjärventie 403, 01860 Valkjärvi) kertoi, että kyseessä ovat vanhan saunarakennuksen jäänteet. Sauna paloi hänen muistinsa mukaan joskus 1950-luvulla.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:86, digitaalinen kuva 125939:99

Kuva 113 (df. 125939:99). Nurmijärvi Valkjärvi c. Vanha tulisija kivistä ja tiilestä. Kuva etelästä.

6.109 Nurmijärvi Ketunnummi a

Perustiedot:

Muinaisjäänösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäänöstyyppi: hautapaikka

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6707148, i=3373244, z= 66 m mpy

Koordinaattien selite: Ketunnummen hautapaikan gps -paikannus

Sijainti: 6.3km Nurmijärven kirkosta länteen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee 1.4 km Perttulan kylän pohjoispuolella, Palomäki nimisen mäen länsipuolella, Palomäen tilasta koilliseen. Ketunnummen hiekkakuopalla on vuonna 1955 pystytetty muistokivi vuonna 1918 teloitettujen 37 punakaartilaisen muistoksi. Ketunnummen hiekkakuoppa sijaitsee mäntymetsää kasvavalla kuivalla hiekkakankaalla.

Kohteesta 570 metriä lounaaseen on kylätien koillispuolella toinen hautapaikka vanhoja mäntyjä ja kuusia kasvavalla hiekkakummulla. Siihen on haudattu vakaumuksensa puolesta vuonna 1918 kotiseudulla tai rintamalla kaatuneita. Myös tällä paikalla on vanha hiekkakuoppa, jonka reunoille vainajat todennäköisesti on haudattu. Kohteessa on vuonna 1946 pystytetty muistokivi jossa on teksti ” Vakaumuksensa puolesta v. 1918

rintamalla tai kotiseudulla kaatuneen 124 Nurmijärveläisen muistolle”. Kohteeseen liittyvä gps-piste: p=6706643, i=3372987

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:92-93, digitaalinen kuva 125939:105-106

Kuva 114 (df. 125939:105). Nurmijärvi Ketunnummi. Punaisten teloitus- ja hautapaikka. Kuva kaakosta.

Kuva 115 (df. 125939:106). Nurmijärvi Ketunnummi b. Rintamalla kuolleitten punaisten hautapaikka lähellä Ketunnummea. Kuva lounaasta.

6.110 Nurmijärvi Perttula a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei mj

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: -

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705769, i=3373675, z= 65 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 6.1km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Perttulan kylämän alaosassa, vanhan kylätien pohjoispuolella. Maastokäynnillä kohteessa havaittiin lohkotuista kivistä tehty talonperustus, kooltaan 10x5m. Läheisessä talossa asuva Raili Flinkman (os. Perttulanmäki 2, Perttula) kertoi, että paikalla on aikaisemmin sijainnut puhelinkeskus jonka yläkerrassa oli vuokra-asuntoja. Talo purettiin hänen mukaansa 1970-luvun puolivälissä.

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi -, digitaalinen kuva -

6.111 Nurmijärvi Uotila a**Perustiedot:**

Muinaisjäännösrekisterinro: ei muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: historiallisen ajan talonpohja

Ajoitus: historiallinen aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2041 12

Yhtenäiskoordinaatit: p=6705976, i=3374345, z= 71 m mpy

Koordinaattien selite: talonpohjan keskipisteen gps -paikannus

Sijainti: 5.4km Nurmijärven kirkosta länsilounaaseen

Kiinteistöt: x

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Uotilan kylän kaakkoisosassa, vanhan kylämän etelärinteen yläosassa. Maastotarkastuksessa paikalla havaittiin kivistä tehty talonperustus, jonka päälle on ladottu betoniharkkoja. Betoniharkkojen perusteella rakenne tuskin on vanhempi kuin 50 vuotta. Perustuksen sisäpuolelle on myöhemmässä vaiheessa viety puutarhalaattoja rakennetta tasoittamaan.

Kohteesta 25 metriä itään havaittiin neliönmuotoinen kivetty kaivo, jonka koko on 1x1m ja syvyys nykyisellään 50cm. Ladonnassa käytetyt kivet ovat pyöreähköjä ja halkaisijaltaan 15-20cm.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet: talo: p=6705976, i=3374345
 kaivo: p=6705973, i=3374373

Aiemmat tutkimukset: -

Löydöt: -

Kertomuksen liitteet:

Kartat: peruskarttaote 1:10 000

Kuvat: mv negatiivi 125937:116-117, digitaalinen kuva 125939:129-130

Kuva 116 (df. 125939:130). Nurmijärvi Uotila a. Talonperusta kivistä, päälle on myöhemmin ladottu betoniharkkoja. Kuva etelästä.

7. Yhteenveto

Inventoinnin tarkoituksena oli tarkastaa ja etsiä Nurmijärven kunnan alueelta historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Esivalmisteluissa alueella todettiin olevan 25 historiallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä. Maastotarkastuksien jälkeen kunnan alueella todettiin 109 ennen tuntematonta kohdetta joista 78 on historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. 31 löydetyistä kohteista todettiin ajoitukseltaan niin myöhäisiksi, etteivät ne täytä historiallisen ajan kiinteän muinaisjäännöksen kriteerejä eivätkä siis ole muinaismuistolain suojelun piirissä. Asuinpaikkakohteet ajoittuvat todennäköisesti 1700–1800 lukujen kyläasutukseen, mutta saattavat edustaa varsinkin Nummenpään ja Uotilan kylien alueella myös vanhempaa ajankohtaa. Työ- ja

valmistuspaikoista tervahaudat ja hiilimiilut liittyvät todennäköisesti 1700-luvulla Uudellamaalla ruukkien lisääntyneeseen hiilen tarpeeseen ja tervan valmistuksen kasvuun, johon silloisen pohjoisen Uudenmaan laajat metsäalueet tarjosivat oivan mahdollisuuden. Paikannetut myllyt ja sahat sekä erilaiset varastokuopat kertovat elinkeinoista Nurmijärven alueella, erilaiset rajamerkit (varsinkin vanha Hämeen ja Uudenmaan välinen rajalinja) puolestaan mm. alueen asukkaiden kontaktisuunnista. Perimätietojen mukaan paikannetut hautapaikat Isovihan ajoilta aina 1800-luvun suuriin nälkävuosiin saakka kertovat omalta osaltaan alueen asutushistoriasta, samoin kuin vanhat puolustusrakenteetkin. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Nurmijärven asutushistoriaa voi nyt löydettyjen uusien muinaisjäännösten avulla tarkastella entistä monipuolisemmin.

Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen kartta-arkisto (MHA)

Painamattomat lähteet

Mikkola, Antero 1951: Vantaanjoen vesistöalueen sahateollisuus 1721-1861. Progradutyö, Suomen ja Skandinavian historia, Helsingin yliopisto.

Vuoristo, Katja 2007: Nurmijärven historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi Klaukkalassa ja Lepsämässä 15.-19.10.2007. Inventointikertomus Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa.

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989: *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805.*

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Favorin, Matti 1986: *Siuntion historia.* Tammisaari.

Kaukiainen, Yrjö 1980: *Lohjalaisten historia 2.* Hämeenlinna

Manninen Kirsti 1993: *Mäntsälän seurakunnan, hallinnon ja yhteiskuntaelämän historia autonomian ajalla vuosina 1809-1917.* (Toimitussihteeri Blåfield, Martti). Mäntsälän historia II. Jyväskylä.

Seppälä Sirkka-Liisa 2006: *Perinnemaisemien yhteys varhaiseen asutus- ja maankäyttöhistoriaan.* Suomen ympäristö 1/2006, Luonto, 112 s., Ympäristöministeriö.

Tässä raportissa viitataan sähköiseen versioon osoitteessa:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=205637&lan=fi>

Härö, Erkki 1985: Nurmijärven kulttuurimaisema. Nurmijärvi.

Itkonen Pirjo, Koskela Leena, Yli-Paavola Jaakko 2006: Nurkkakiviä. Kulttuurikuvia Nurmijärveltä. Nurmijärvi.

Jutikkala, Eino 2000: Häme ristiretken jälkeen. *Hämeen käräjät I.* Hämeenlinna, 280-287.

Lavento, Mika 2001: Textile Ceramics in Finland and on the Carelian Isthmus. Nine Variations and Fugue on a Theme of C.F. Meinander. *Suomen*

Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 109. Helsinki

Luoto Reima T. A. 2001: *Espoon aikakirjat.* Hämeenlinna.

Manninen, Kirsti 1993: Mäntsälän seurakunnan, hallinnon ja yhteiskuntaelämän historia autonomian ajalla vuosina 1809-1917. (Toimitussihteeri Blåfeldt, Matti) *Mäntsälän historia II.* Jyväskylä.

- Matiskainen, Heikki & Ruohonen, Juha 2004:** *Esihistorian pauloissa*. Hämeenlinna.
- Nikander, Hagar 1985:** *Esbo 1700-1865*. Helsingfors.
- Nyberg Paul 1931:** *Sibbo sockens historia I. Sibbo sockens historia intill början av 1700-talet*. Helsingfors.
- Orrman, Eljas 2003:** Suomen keskiajan asutus. *Suomen maatalouden historia 1*. Perinteisen maatalouden aika. Esihistoriasta 1870-luvulle. Jyväskylä
- Ramsay August 1924:** *Esbo. Esbo socken och Esbogård på 1500-talet*. Helsingfors.
- Ramsay August 1936:** *Esbo II. Esbo socken och Esbogård på 1600-talet*. Helsingfors.
- Salo, Unto 2000:** Suomi ja Häme, Häme ja Satakunta. *Hämeen käräjät I*. Hämeenlinna, 18-231.
- Siiriäinen, Ari 1973:** Lohjan esihistoria. *Lohjalaisten historia 1*, 15–50. Helsinki.
- Soikkeli, Kaarlo 1932:** *Vihti II*. Helsinki.
- Takala, Hannu 2004:** *The Ristola site in Lahti and the Earliest Postglacial Settlement of South Finland*. Jyväskylä.
- Tommila, Päiviö 1958:** *Nurmijärven pitäjän historia 1*. Vammala.
- Tommila, Päiviö 1959:** *Nurmijärven pitäjän historia 2*. Vammala.
- Teitti, Jaakko 1989:** Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelista vastaan v. 1555-1556. Toim. Kustavi Grotenfelt. *Todistuskappaleita Suomen historiaan V*. Helsinki.
- Äyräpää, Arne 1930:** Die relative chronologie der Steinzeitlichen Keramik in Finnland I-II. *Acta Archaeologica I*, Köbenhavn.

Liitteet

Liite 1/ Luettelo inventoidulta alueelta löytyneistä uusista muinaisjäännöksistä

<u>Muinaisjäännöksen rekisterinumero</u>	<u>Kohde</u>	<u>Muinaisjäännöstyyppi ja ajoitus</u>	<u>Koordinaatit ja korkeus m mpy</u>	<u>Muinaisjäännöksen rauhoitusluokka</u>
1000013219	Puontila 1	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707802, i=3377787, z= 62	2
1000013222	Puontila 2	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707794, i=3378025, z= 76	2
1000013223	Puontila 3	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707857, i=3378040, z= 76	2
1000013224	Puontila 4	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707515, i=3378211, z= 54	2
1000013226	Mattila ja Einola	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707596, i=3378670, z= 71	3
1000013228	Pukkila	asuinpaikat (kylänpaikat) keskiaikainen	p= 6706857, i=3380383, z= 75	3
1000013229	Palojoki 1	asuinpaikat (kylänpaikat) historiallinen	p=6702770, i=3382500, z= 60	3
1000013230	Palojoki 2 (Maisi)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6703021, i=3382651, z= 53	2
1000013232	Palojoki 3 (Lalla)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p= 6702950, i=3382571, z= 60	3
1000013233	Riitamäki	kivirakenteet (rajamerkit) historiallinen	p= 6706137, i=3386361, z= 67	2
1000013234	Keimomylly	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p= 6707358, i=3386640, z= 46	2
1000013235	Kirkonkylän mylly	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p= 6706771, i=3382037, z= 46	2
1000013236	Palojoen mylly	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p= 6706772, i=3382068, z= 46	3
1000013237	Raala Kellarinmäki 1	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6711440, i=3384662, z= 70	Ei määritelty
1000013238	Raala Kellarinmäki 2	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6711307, i=3384692, z= 94	Ei määritelty
1000013239	Raalan kartano (Räskog)	asuinpaikat (kylänpaikat) historiallinen	p=6711692, i=3384670, z= 76	2
1000013240	Nukari 1	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6714956, i=3385760, z= 63	2
1000013241	Nukari 2	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6715151, i=3385769, z= 67	2
1000013242	Nukari 3	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6715113, i=3385837, z= 75	2

1000013243	Nukari 4	kivirakenteet (ei määritelty) historiallinen	p=6715037, i=3385713, z= 71	2
1000013244	Nukari 5	teollisuuskohteet (vesisahat) historiallinen	p=6714610, i=3385709, z= 61	2
1000013245	Santamäki 2	maarakenteet (painanteet) historiallinen	p=6704992, i=3368470, z= 48	2
1000013246	Nummenpää 1 (Myyri)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6706943, i=3367761, z= 59	2
1000013247	Nummenpää 2 (Paakka)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6706969, i=3367930, z= 71	2
1000013248	Nummenpää 3 (Eskola)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6706936, i=3367874, z= 68	3
1000013249	Nummenpää 4 (Hakala)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6706912, i=3367944, z= 74	3
1000013250	Nummenpää 5 (Hirvi)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6706976, i=3368187, z= 74	3
1000013251	Nummenpää 6	kivirakenteet (kellarit) historiallinen	p=6707191, i=3368106, z= 74	2
1000013252	Nummenpää 7	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707151, i=3368080, z= 76	2
1000013253	Nummenpää 8	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707244, i=3368188, z= 88	2
1000013254	Nummenpää 9 (Viisas)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707006, i=3368085, z= 67	2
1000013255	Nummenpää 10	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6707280, i=3368860, z= 70	2
1000013256	Nummenpää 11 (Kaarla)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707156, i=3368115, z= 73	2
1000013257	Satuli 1	kivirakenteet (kellarit) historiallinen	p=6707050, i=3368749, z= 61	Ei määritelty
1000013258	Satuli 2	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6707076, i=3368763, z= 59	2
1000013259	Sienistö	hautapaikat historiallinen	p=6703197, i=3383018, z= 48	Ei määritelty
1000013260	Pelto-Hemmola	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6702656, i=3381812, z= 34	2
1000013261	Leppäkorpi	hautapaikat historiallinen	p=6701033, i=3380901, z= 32	Ei määritelty
1000013262	Mattilanmäki	työ- ja valmistuspaikat (hiilimiilut) historiallinen	p=6703503, i=3380705, z= 46	2
1000013263	Poffin mylly	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6704346, i=3381737, z= 27	2
1000013264	Sikonummi	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6703799, i=3382850, z= 27	2
1000013265	Numlahti 4	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6704641, i=3374261, z= 49	2
1000013266	Numlahti 5	teollisuuskohteet (vesisahat) historiallinen	p=6704560, i=3374199, z= 39	2
1000013267	Numlahti 6	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6704618, i=3374240, z= 66	2
1000013268	Numlahti 7	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p= 6704665, i=3374322, z= 60	2
1000013270	Numlahti 8	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p= 6704647, i=3374239, z= 59	2
1000013271	Numlahden kartano 1	asuinpaikat (kylänpaikat) keskiaikainen	p= 6704095, i=3374736, z= 59	3

1000013272	Numlahden kartano 2	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p= 6703927, i=3374652, z= 40	2
1000013275	Petäjaskoski	kivirakenteet (rajamerkit) historiallinen	p= 6718034, i=3385627, z= 49	2
1000013276	Hanhisuonsaari	kivirakenteet (rajamerkit) historiallinen	p= 6718593, i=3381602, z= 83	2
1000013277	Kiljava	kivirakenteet (rajamerkit) historiallinen	p= 6714215, i=3374184, z=102	2
1000013278	Sääksjärven Röykkä	kivirakenteet (rajamerkit) historiallinen	p= 6714037, i=3371163, z=120	2
1000013279	Leppälampi	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6711023, i=3367568, z= 90	2
1000013280	Kissala (Kisla)	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6710917, i=3367616, z= 90	3
1000013282	Valkjärvi 1	asuinpaikat (kylänpaikat) keskiaikainen	p=6702799, i=3374243, z= 80	3
1000013283	Valkjärvi 2	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6702732, i=3374073, z= 48	2
1000013284	Lehmälampi	työ- ja valmistuspaikat (tervahaudat) historiallinen	p=6708225, i=3368341, z= 93	2
1000013285	Suosillansuo	työ- ja valmistuspaikat (hiilimiilut) historiallinen	p=6708713, i=3368015, z= 85	2
1000013286	Ali-Korpi	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6710572, i=3371559, z=102	2
1000013287	Korven mylly	työ- ja valmistuspaikat (vesimyllyt) historiallinen	p=6710157, i=3371305, z= 70	2
1000013288	Perttula (Bertby)	asuinpaikat (kylänpaikat) keskiaikainen	p=6705736, i=3373726, z= 65	2
1000013289	Uotila 1	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705839, i=3374600, z= 60	2
1000013290	Uotila 2	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705894, i=3374625, z= 60	2
1000013291	Uotila 3	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705939, i=3374567, z= 63	2
1000013292	Uotila 4	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705941, i=3374513, z= 67	2
1000013293	Uotila 5	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705894, i=3374530, z= 67	2
1000013294	Uotila 6	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705946, i=3374514, z= 66	2
1000013295	Uotila 7	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705944, i=3374486, z= 68	2
1000013296	Uotila 8	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705981, i=3374328, z= 68	2
1000013297	Uotila 9	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705946, i=3374350, z= 69	2
1000013298	Uotila 10	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6705945, i=3374403, z= 71	2
1000013299	Uotila 11	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6705919, i=3374331, z= 65	2
1000013300	Uotila 12	maarakenteet (kuopat) historiallinen	p=6705955, i=3374305, z= 66	2
1000013301	Uotila 13	asuinpaikat (talonpohjat) historiallinen	p=6705896, i=3374467, z= 65	3
1000013302	Kirkonkylä	asuinpaikat (kylänpaikat)	p=6707514, i=3379229, z= 53	3

		keskiaikainen		
1000013303	Helkku	kivirakenteet (kivivallit) historiallinen	p=6704073, i=3369726, z= 70	2
1000013304	Hyypiönmäki 2	löytöpaikat ajoittamaton	p=6705133, i=3368966, z= 36	Ei määritelty
1000013305	Metsälampi	löytöpaikat ajoittamaton	6707903, i=3366626,z=102	Ei määritelty

2008 tarkastetut kohteet jotka eivät ole muinaisjäänöksiä:

Ei muinaisjäänös	Puontila a	talonpaikka historiallinen	p=6707780, i=3377964,z=58	-
Ei muinaisjäänös	Puontila b	talonpaikka historiallinen	p=6707563, i=3378274,z=61	-
Ei muinaisjäänös	Puontila c	talonpaikka historiallinen	p=6707539, i=3378208,z=55	-
Ei muinaisjäänös	Iivari a	kalliohakkaus historiallinen	p=6707769, i=3378101,z=70	-
Ei muinaisjäänös	Sorva a	talonpaikka historiallinen	p= 6707512, i=3379165, =67	-
Ei muinaisjäänös	Pukkila a	maakellari historiallinen	p= 6706907, i=3380453,z=79	-
Ei muinaisjäänös	Pukkila b	talonpaikka historiallinen	p=6706935, i=3380425,z=71	-
Ei muinaisjäänös	Pukkila c	talonpaikka historiallinen	p=6706945, i=3380424,z=73	-
Ei muinaisjäänös	Pukkila d	talonpaikka historiallinen	p=6706909, i=3380432,z=81	-
Ei muinaisjäänös	Palojoki a	talonpaikka historiallinen	p= 6703203, i=3382549,z=60	-
Ei muinaisjäänös	Palojoki b	talonpaikka historiallinen	p= 6703083, i=3382599,z=44	-
Ei muinaisjäänös	Rajamäki a	puolustusvarustukset historiallinen	p= 6715691, i=3376980, z 125	-
Ei muinaisjäänös	Herusten järvi a	rajamerkki historiallinen	p= 6720747, i=3378471,z=123	-
Ei muinaisjäänös	Raala Kellarinmäki a	talonpaikka historiallinen	p=6711488, i=3384714, z=83	-
Ei muinaisjäänös	Helander a	talonpaikka historiallinen	p=6706721, i=3366827, z=88	-
Ei muinaisjäänös	Nummenpää a	talonpaikka historiallinen	p=6707169, i=3368088, z=74	-
Ei muinaisjäänös	Ojakkala a	talonpaikka historiallinen	p=6704924, i=3380845, z=56	-
Ei muinaisjäänös	Ojakkala b	rajamerkki historiallinen	p=6704988, i=3380818, z=56	-
Ei muinaisjäänös	Nummenpää b	talonpaikka historiallinen	p=6707027, i=3368018, z=75	-
Ei muinaisjäänös	Nummenpää c	talonpaikka historiallinen	p=6707035, i=3368094, z=62	-
Ei muinaisjäänös	Satuli a	talonpaikka	p=6707057,	-

Ei muinaisjäänös	Numlahti a	historiallinen talonpaikka historiallinen	i=3368624, z=73 p=6704604, i=3374265, z=47	-
Ei muinaisjäänös	Numlahden kartano a	saha historiallinen	p= 6704098, i=3374985, z=59	-
Ei muinaisjäänös	Nummenpää d	talonpaikka historiallinen	p= 6707219, i=3367942, z=78	-
Ei muinaisjäänös	Nurmijärvi Kaisaniemi a	rajamerkki historiallinen	p= 6714381, i=3369763, z=87	-
Ei muinaisjäänös	Valkjärvi a	talonpohja historiallinen	p=6702698, i=3374285, z=80	-
Ei muinaisjäänös	Valkjärvi b	talonpohja historiallinen	p=6702734, i=3374311, z=43	-
Ei muinaisjäänös	Valkjärvi c	talonpohja historiallinen	p=6702744, i=3374316, z=46	-
Ei muinaisjäänös	Ketunnummi a	hautapaikka historiallinen	p=6707148, i=3373244, z=66	-
Ei muinaisjäänös	Perttula a	talonpohja historiallinen	p=6705769, i=3373675, z=65	-
Ei muinaisjäänös	Uotila a	talonpohja historiallinen	p=6705976, i=3374345, z=71	-

Liite 2/ Tarkastettuihin kohteisiin liittyvät gps-pisteet

p	i	z	Koodi	Kohdekuvaus
6707780	3377964	58	LMK053	Puontila a
6707802	3377787	62	LMK054	Puontila 1
6707563	3378274	61	LMK055	Puontila b
6707794	3378025	82	LMK056	Puontila 2
6707857	3378040	76	LMK058	Puontila 3
6707876	3378025	80	LMK059	Puontila 3
6707860	3378006	73	LMK060	Puontila 3
6707769	3378101	70	LMK061	livari a
6707845	3378009	70	LMK062	Puontila 3
6707515	3378211	54	LMK063	Puontila 4
6707539	3378208	55	LMK064	Puontila c
6707596	3378670	71	LMK065	Mattila
6707512	3379165	67	LMK066	Sorva a
6706857	3380383	75		Pukkila
6706907	3380453	79	LMK067	Pukkila a
6706945	3380424	73	LMK068	Pukkila c
6706935	3380425	71	LMK069	Pukkila b
6706909	3380432	81	LMK071	Pukkila d
6702770	3382500	39	LMK072	Palojoki 1
6703021	3382651	53	LMK073	Palojoki 2
6702950	3382571	60		Palojoki 3
6703213	3382543	54	LMK074	Palojoki a
6703213	3382544	54	LMK075	Palojoki a
6703203	3382549	49	LMK076	Palojoki a
6703083	3382599	44	LMK077	Palojoki b

6706137	3386361	67		Riitamäki
6707358	3386640	46	LMK078	Keimomylly
6706686	3381957	46	LMK079	kkmyllytie
6706684	3381955	47	LMK080	kkmyllytie
6706700	3381979	49	LMK081	kkmyllytie
6706736	3382021	51	LMK082	kkmyllytie
6706771	3382037	48	LMK083	kk mylly
6706772	3382068	29	LMK084	pj mylly
6706748	3382045	30	LMK085	kk mylly
6706745	3382049	30	LMK086	kk mylly
6706731	3382052	42	LMK087	kk mylly
6706753	3382077	46	LMK088	pj mylly (sähkölaitos)
6715691	3376980	125	LMK089	Rajamäki a
6715747	3376897	124	LMK090	Rajamäki a
6720747	3378481	113	LMK091	Herustenjärvi a
6711307	3384692	94	LMK092	Raala Kellarinmäki 2
6711294	3384679	77	LMK093	Raala Kellarinmäki 2
6711300	3384675	90	LMK094	Raala Kellarinmäki 2
6711440	3384662	70	LMK095	Raala Kellarinmäki 1
6711488	3384714	83	LMK096	Raala Kellarinmäki a
6711692	3384670	83	LMK097	Raalan kartano
6714956	3385764	67	LMK098	Nukari 1
6714956	3385760	66	LMK099	Nukari 1
6714943	3385752	63	LMK100	Nukari 1
6715037	3385713	71	LMK101	Nukari 4
6715039	3385712	72	LMK102	Nukari 4
6715041	3385712	73	LMK103	Nukari 4
6715045	3385716	71	LMK104	Nukari 4
6715113	3385837	75	LMK105	Nukari 3
6715068	3385866	76	LMK106	Nukari 2
6706721	3366827	88	LMK107	Helander a
6706726	3366842	95	LMK108	Helander a
6704992	3368470	48	LMK116	Santamäki 2
6706943	3367761	59	LMK119	Nummenpää 1
6706969	3367930	71	LMK120	Nummenpää 2
6706936	3367874	68		Nummenpää 3
6706912	3367944	74	LMK121	Nummenpää 4
6706976	3368187	57	LMK122	Nummenpää 5
6707151	3368080	76	LMK123	Nummenpää 7
6707238	3368129	91	LMK124	Nummenpää 8
6707244	3368188	88	LMK127	Nummenpää 8
6707191	3368106	74	LMK129	Nummenpää 6
6707169	3368088	74	LMK130	Nummenpää a
6707142	3368074	72	LMK131	Nummenpää a
6707159	3368068	76	LMK132	Nummenpää a
6707170	3368061	70	LMK133	Nummenpää a
6707170	3368066	73	LMK134	Nummenpää a
6707179	3368078	69	LMK135	Nummenpää a
6707248	3368129	69	LMK136	Nummenpää 8
6704249	3383606	85	LMK137	Kytö 2
6703197	3383018	48	LMK138	Sienistö
6702656	3381812	34	LMK139	Pelto-Hemmola
6701033	3380901	32	LMK140	Leppäkorpi
6703503	3380705	46	LMK141	Mattilanmäki
6704924	3380845	56	LMK142	Ojakkala a
6704988	3380818	56	LMK143	Ojakkala b

6702203	3381369	57	LMK144	Vuolteenmäki
6702719	3381507	58	LMK145	Hakala
6704346	3381737	27	LMK146	Poffin mylly
6703799	3382850	62	LMK147	Sikonummi
6706986	3368106	73	LMK149	Ali-Viisas
6707006	3368085	67	LMK150	Nummenpää 9
6707156	3368115	73		Nummenpää 11
6707027	3368018	75	LMK151	Nummenpää b
6707035	3368094	62	LMK152	Nummenpää c
6707057	3368624	73	LMK153	Satuli a
6707030	3368640	63	LMK154	Satuli a
6707076	3368763	59	LMK155	Satuli 2
6707050	3368749	61	LMK156	Satuli 1
6704641	3374261	49	LMK158	Numlahti 4
6704604	3374265	47	LMK159	Numlahti a
6704560	3374199	39	LMK160	Numlahti 5
6704607	3374227	45	LMK161	Numlahti 6
6704665	3374322	60	LMK162	Numlahti 7
6704618	3374240	66	LMK163	Numlahti 6
6704647	3374239	59	LMK164	Numlahti 8
6703927	3374652	30	LMK165	Numlahden kartano 2
6704098	3374985	59	LMK166	Numlahden kartano a
6707219	3367942	78	LMK167	Nummenpää c
6705729	3367714	61	LMK168	Palomäki
6715164	3385764	66	LMK169	Nukari 2
6715151	3385769	67	LMK170	Nukari 2
6714669	3385719	73	LMK171	Nukari 5
6714610	3385705	58	LMK172	Nukari 5
6714610	3385709	61	LMK173	Nukari 5
6714618	3385706	66	LMK174	Nukari 5
6718034	3385627	49	LMK175	Petäjaskoski
6718593	3381602	83	LMK176	Hanhisuonsaari
6714215	3374184	102	LMK178	Kiljava
6714037	3371163	132	LMK179	Röykkä
6714381	3369763	87	LMK180	Kaisaniemi
6714129	3369693	90	LMK181	Kaisaniemi b
6711023	3367568	90	LMK182	Leppälampi
6710917	3367616	77	LMK183	Kissala
6702799	3374243	80		Valkjärvi 1
6702698	3374285	66	LMK184	Valkjärvi a
6702734	3374311	43	LMK185	Valkjärvi b
6702744	3374316	46	LMK186	Valkjärvi c
6702732	3374073	48	LMK187	Valkjärvi 2
6707254	3368863	47	LMK188	Nummenpää 10
6707282	3368867	47	LMK189	Nummenpää 10
6707286	3368868	73	LMK190	Nummenpää 10
6707284	3368867	74	LMK191	Nummenpää 10
6707286	3368866	75	LMK192	Nummenpää 10
6707286	3368863	74	LMK193	Nummenpää 10
6707292	3368857	75	LMK194	Nummenpää 10
6707292	3368855	72	LMK195	Nummenpää 10
6708225	3368341	93	LMK196	Lehmälampi
6708713	3368015	85	LMK197	Suosillansuo
6701875	3367241	110		Hirvikorpi
6701783	3367281	94	LMK198	Hirvikorpi b
6707148	3373244	66	LMK199	Ketunnummi

6706643	3372987	62	LMK200	Ketunnummi b
6710572	3371559	102	LMK201	Ali-Korpi
6710157	3371305	70	LMK202	Korven mylly
6704619	3374207	64	LMK203	Numlahti 3
6705769	3373675	65	LMK205	Perttula a
6705797	3373715	63	LMK206	Tapola
6705736	3373726	60	LMK207	Mikkola
6705750	3373753	60	LMK208	Frantsila
6705773	3373820	61	LMK209	Pitkälä
6705840	3373829	65	LMK210	Perttula
6705806	3373843	66	LMK211	Jussila
6705823	3374596	61	LMK212	Uotila 1
6705850	3374601	60	LMK213	Uotila 1
6705839	3374600	60	LMK214	Uotila 1
6705894	3374625	62	LMK215	Uotila 2
6705889	3374637	61	LMK216	Uotila 2
6705941	3374547	65	LMK217	Uotila 3
6705973	3374549	65	LMK218	Uotila 3
6705961	3374513	67	LMK219	Uotila 4
6705939	3374567	63	LMK220	Uotila 3
6705894	3374530	67	LMK221	Uotila 5
6705946	3374514	66	LMK222	Uotila 6
6705944	3374486	68	LMK223	Uotila 7
6705981	3374328	68	LMK224	Uotila 8
6705946	3374350	69	LMK225	Uotila 9
6705943	3374399	71	LMK226	Uotila 10
6705943	3374401	71	LMK227	Uotila 10
6705945	3374403	71	LMK228	Uotila 10
6705945	3374404	71	LMK229	Uotila 10
6705950	3374407	70	LMK230	Uotila 10
6705973	3374373	71	LMK231	Uotila a
6705976	3374345	71	LMK232	Uotila a
6705919	3374331	65	LMK233	Uotila 11
6705954	3374305	66	LMK234	Uotila 12
6705955	3374305	66	LMK235	Uotila 12
6705955	3374304	66	LMK236	Uotila 12
6705896	3374467	65	LMK237	Uotila 13
6707514	3379229	53	LMK238	Kirkonkylä
6704073	3369729	76	LMK239	Helkku
6704073	3369726	64	LMK240	Helkku
6704083	3369717	70	LMK241	Helkku
6703971	3369756	72	LMK242	Helkku
6703977	3369760	68	LMK243	Helkku
6703977	3369764	67	LMK244	Helkku
6703973	3369772	65	LMK245	Helkku
6705133	3368966	36		Hyypiönmäki 2
6707903	3366626	102		Metsälampi

Liite 3 / Mustavalkonegatiivien luettelo

Kuvat: T. Rostedt

- 125937:1 Nurmijärvi Puontila a (=Rissasen torppa). Talon kiviperustus, vahvistettu myöhemmin betonilla. Lounaasta (ei mj).
- 125937:2 Nurmijärvi Puontila a (=Rissasen torppa). Taloon liittyvän varastorakennuksen kiviperustus. Lounaasta (ei mj).
- 125937:3 Nurmijärvi Puontila 1. Talonpohja koillisesta.
- 125937:4 Nurmijärvi Puontila b, talonpohja etelästä (ei mj).
- 125937:5 Nurmijärvi Puontila 2. Maan ja kiven sekaiset talon perustukset, Kuva lounaasta.
- 125937:6 Nurmijärvi Puontila 3. Maan ja kivien sekainen talonperustus. Kuva etelästä.
- 125937:7 Nurmijärvi Puontila 4. Talonperustus. Kuva kaakosta.
- 125937:8 Nurmijärvi Puontila c. Talonperustus, vanha paja (?). Kuva etelästä.
- 125937:9 Nurmijärvi Puontila . Puontilan talon tontti on myöhemmässä maankäytössä pitkälti tuhoutunut. Kuva lännestä.
- 125937:10 Nurmijärvi Sorva a. Sorvan talon navetanperusta. Kuva etelästä.
- 125937:11 Nurmijärvi Pukkila a. Vanha maakellari. Kuva lännestä.
- 125937:12 Nurmijärvi Pukkila b. Kivijalka ja siihen liittyvä porraskivi. Kuva lounaasta.
- 125937:13 Nurmijärvi Pukkila c. Lohkokivistä tehty kivijalka. Kuva kaakosta
- 125937:14 Nurmijärvi Pukkila d. talonperusta ja tiilistä tehty tulisija 1970-luvulta. Kuva koillisesta.
- 125937:15 Nurmijärvi Palojoki 1. Nykyisen Yli-Hemmolan talon terassoitua pihaa. Kuva lounaasta.
- 125937:16 Nurmijärvi Palojoki 1. Heikkilän tilan alueella Palojoen tien itäpuolella saattaa olla jäljellä vanhoja asutuskerrostumia. Kuva lounaasta.
- 125937:17 Nurmijärvi Palojoki 2. Maisin talon kiviperustusta. Kuva koillisesta.
- 125937:18 Nurmijärvi Palojoki 3. Lallan talon paikalla on uusi rakennus ja tontti on tasoitettu. Kuva koillisesta.
- 125937:19 Nurmijärvi Palojoki 4. Lindforsin vanhaan mökkiin liittyvää kiviaitaa. Kuva pohjoisesta.
- 125937:20 Nurmijärvi Palojoki a. Lindforsin mökin kiviperustusta. Kuva etelästä.
- 125937:21 Nurmijärvi Palojoki b. Hanna Stenwallin mökin kiviperustusta. Kuva luoteesta.
- 125937:22 Nurmijärvi Riitamäki. Rajakivi. Kuva kaakosta.
- 125937:23 Nurmijärvi. Keimomyllyn juoksutusuoiman jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125937:24 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Myllytie on edelleen maastossa havaittavissa. Kuva lännestä.
- 125937:25 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Kuva idästä.
- 125937:26 Nurmijärvi Palojoen mylly. Kuva lännestä.
- 125937:27 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Mylläriin torpan perustukset. Kuva koillisesta.
- 125937:28 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Talon kiviperustus, ei tulisijaa. Kuva lounaasta.
- 125937:29 Nurmijärvi Palojoen mylly. Vanhan sähkölaitoksen betoniperustus näkyy osittain, päällä täytemaata. Kuva etelästä.
- 125937:30 Nurmijärvi Rajamäki a. Kaakkoinen ilmatorjuntabunkkeri. Kuva lännestä.
- 125937:31 Nurmijärvi Rajamäki a. Luoteinen ilmatorjuntabunkkeri. Kuva lännestä.
- 125937:32 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 2. Varastokuoppa. Kuva etelästä.
- 125937:33 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 1. Talon perustus, mahd. navetta? Kuva kaakosta.
- 125937:34 Nurmijärvi Raalan kartano. Raalan kartanon piha on pääosin tasattu ja perustuskiviä on käytetty kukkapenkkiä rakennusaineena. Kuva kaakosta.

- 125937:35 Nurmijärvi Nukari 1. Sahan juoksutusränniä joen alajuoksulla. Kuva etelästä.
- 125937:36 Nurmijärvi Nukari 2. Nukarin itäisen haaran alaosassa on pengerrettyjä kiviä myllyn vanhassa johdinuomassa. Kuva luoteesta.
- 125937:37 Nurmijärvi Nukari 3. Lohkokivistä tehty pato Nukarin itäisen haaran alaosassa. Kuva kaakosta.
- 125937:38 Nurmijärvi Nukari 4. Yli puoli metriä korkea lohkotuista kivistä ladottu aitaus. Kuva koillisesta.
- 125937:39 Nurmijärvi Nummenpää Helander a. Helanderin mökin perustukset. Kuva pohjoisesta.
- 125937:40 Nurmijärvi Nummenpää. Myyrin talo ja pihapiiri 1800-luvulta on kohtuullisen hyvin säilynyt. Kuva koillisesta.
- 125937:41 Nurmijärvi Santamäki 2. Loivia painanteita kahdella eri korkeudella. Kuva kaakosta.
- 125937:42 Nurmijärvi Nummenpää 1 (Myyri). Vanha Myyrin talon paikka. Kuva luoteesta.
- 125937:43 Nurmijärvi Nummenpää 2 (Paakka). Vanha Paakan talon paikka. Kuva lounaasta.
- 125937:44 Nurmijärvi Nummenpää 4 (Hakala). Vanha kivistä ladottu talon perusta, päällä uusi pienempi rakennus. Kuva lounaasta.
- 125937:45 Nurmijärvi Nummenpää 5 (Hirvi). Hirven talon arvioitu sijainti. Paikka on kaivinkoneella tuhottu ja tasattu, perustusketet on kerätty kasaan viimeisen vuoden kuluessa. Kuva lännestä.
- 125937:46 Nurmijärvi Nummenpää 6. Maakellari lähellä Kaarlan taloa. Kuva kaakosta.
- 125937:47 Nurmijärvi Nummenpää 7. Paksu kiviperusta Nummenpään kylän kaakkoisrinteellä. Kuva etelästä.
- 125937:48 Nurmijärvi Nummenpää 8. Painanne ja siihen liittyvät vallit lähellä Kaarlan taloa. Kuva idästä.
- 125937:49 Nurmijärvi Nummenpää 8. Maavallit ja tiilistä tehty tulisija. Kuva idästä.
- 125937:50 Nurmijärvi Kytö 2. Syrjäsen metsästä löytyneen rautakirveen arvioitu löytöpaikka. Kuva idästä.
- 125937:51 Nurmijärvi Sienistö. Isovihasta 1800-luvulle käytössä ollut hautausmaan paikka. Nykyisen perunakuopan kohdalta on löytynyt pääkalloja. Kuva lännestä.
- 125937:52 Nurmijärvi Pelto-Hemmola. Perunakuoppa pellon metsäsaarekkeessa. Kuva lännestä.
- 125937:53 Nurmijärvi Mattilanmäki. Avattu hiilimiilu. Kuva pohjoisesta.
- 125937:54 Nurmijärvi Ojakkala a. Betonilla vahvistettu talonpohja. Kuva etelästä.
- 125937:55 Nurmijärvi Poffin mylly. Poffin myllyn vedenjuoksutusuraa. Kuva etelästä.
- 125937:56 Nurmijärvi Sikonummi. Perunakuopan jäännökset. Kuva kaakosta.
- 125937:57 Nurmijärvi Nummenpää 9. Ali-Viisaan vanha betonista tehty perustus. Kuva etelästä.
- 125937:58 Nurmijärvi Nummenpää 9. Viisaan vanha talon perustus, osin uuden maaterassin alla. Kuva pohjoisesta.
- 125937:59 Nurmijärvi Satuli a. Vanha kivijalka, osin tuhoutunut eteläosostaan. Kuva pohjoisesta.
- 125937:60 Nurmijärvi Satuli 1. Osin romahtanut kivinen maakellari. Kuva idästä.
- 125937:61 Nurmijärvi Satuli 2. Vanha kivijalka. Kuva idästä.
- 125937:62 Nurmijärvi Numlahti. Vanha kaarisilta, yhä käytössä. Kuva koillisesta.
- 125937:63 Nurmijärvi Numlahti 4. Muonamiesten talon jäännökset. Kuva idästä.
- 125937:64 Nurmijärvi Numlahti 5. Kuhankosken sahan jäänteitä. Kuva lounaasta.
- 125937:65 Nurmijärvi Numlahti 6. Numlahden myllyn jäännökset. Kuva lounaasta.
- 125937:66 Sama. Kuva koillisesta.

- 125937:67 Nurmijärvi Numlahti 7. Vanha talonperustus ja tulisija. Kuva etelästä.
- 125937:68 Nurmijärvi Numlahti 8. Vanhan talon jäännökset. Kuva pohjoisesta.
- 125937:69 Nurmijärvi Numlahden kartano 1. Pihapiiri on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva Lounaasta.
- 125937:70 Nurmijärvi Numlahden kartano 1. Hiekanottokuoppa. Kuva luoteesta.
- 125937:71 Nurmijärvi Numlahden kartano 2. Vanha talonpaikka. Kuva lounaasta.
- 125937:72 Nurmijärvi Numlahden kartano a. Vanhan Numlahden sahan jäänteet. Kuva lännestä.
- 125937:73 Nurmijärvi Palomäki. Kauhakorven torpan jäänteet. Kuva lännestä.
- 125937:74 Nurmijärvi Nukari 2. Adlerhofin sahan ja sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125937:75 Nurmijärvi Nukari 5. 1800-luvun lopun sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125937:76 Nurmijärvi Nukari 5. 1800-luvun lopun sahan tiilirakenteiden jäänteet pilkottavat lehtipuiden lomasta. Kuva luoteesta.
- 125937:77 Nurmijärvi Petäjäskoski. Vanha Hämeen ja Uudenmaan rajan iso rajakivi. Kuva kaakosta.
- 125937:78 Nurmijärvi Hanhisuo. Rajakivi lähellä vanhaa Hämeen ja Uudenmaan rajaa. Kuva etelästä.
- 125937:79 Nurmijärvi Kiljava. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva koillisesta
- 125937:80 Nurmijärvi Röykkä. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva kaakosta
- 125937:81 Nurmijärvi Kaisaniemi. Rajakivi, yhä käytössä. Kuva idästä.
- 125937:82 Nurmijärvi Leppälampi. Sahapadon betoniset jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125937:83 Nurmijärvi Kisla. Vanhan talon paikka on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva lounaasta.
- 125937:84 Nurmijärvi Valkjärvi a. Vanha talonpaikka. Kuva idästä.
- 125937:85 Nurmijärvi Valkjärvi b. Talon nurkkakivet traktoriuralla. Kuva idästä.
- 125937:86 Nurmijärvi Valkjärvi c. Vanha tulisija kivistä ja tiilestä. Kuva etelästä?
- 125937:87 Nurmijärvi Valkjärvi 2. Vanhan tallirakennuksen perustukset. Kuva etelästä?
- 125937:88 Nurmijärvi Nummenpää 10. Varastokuoppa. Kuva koillisesta.
- 125937:89 Nurmijärvi Lehmilampi. Pieni tervahauta. Kuva pohjoisesta.
- 125937:90 Nurmijärvi Suosillansuo. Avaamaton hiilimiilu. Kuva lännestä.
- 125937:91 Nurmijärvi Hirvikorpi. Tilusrajalla oleva rajakivi ja siihen liittyvät viisarikivet, yhä käytössä. Kuva luoteesta.
- 125937:92 Nurmijärvi Ketunnummi. Punaisten teloitus- ja hautapaikka. Kuva kaakosta.
- 125937:93 Nurmijärvi Ketunnummi 2. Rintamalla kuolleitten punaisten hautapaikka lähellä Ketunnummea. Kuva lounaasta.
- 125937:94 Nurmijärvi Ali-Korpi. Vanhan talon perustusvallit. Kuva pohjoisesta.
- 125937:95 Nurmijärvi Korven mylly. Korven vanhan myllyn jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125937:96 Nurmijärvi Numlahti 3. Perttulan myllyn jäänteet, lähikuva. Kuva kaakosta.
- 125937:97 Nurmijärvi Numlahti 3. Perttulan myllyn jäänteet. Kuva kaakosta
- 125937:98 Nurmijärvi Tapola. Tapolan tontilla on uusi omakotitalo ja terassoitu piha. Vanhoja asutuskerroksia saattaa olla vielä jäljellä maamassojen alla. Kuva lännestä.
- 125937:99 Nurmijärvi Mikkola. Mikkola on todennäköisesti kokonaan tuhoutunut uudisrakentamisen alle. Kuva lounaasta.
- 125937:100 Nurmijärvi Frantsila. Paikalla on tasoitettu nurmikko ja puutarha, tuskin on paljoa vanhoja kerroksia säilyneenä.
- 125937:101 Nurmijärvi Pitkälä. Navetta- ja huoltorakennuksia, vanhat asutuskerrokset käytännössä tuhoutuneet. Kuva etelästä.

- 125937:102 Nurmijärvi Perttula. Vanhat asutuskerrokset ovat käytännössä kokonaan tuhoutuneet. Kuva kaakosta.
- 125937:103 Nurmijärvi Jussila. Vanhat asutuskerrokset ovat käytännössä tuhoutuneet. Kuva kaakosta.
- 125937:104 Nurmijärvi Uotila 1. Maakellarin jäänteet, liittyen ilmeisesti Penttilän vanhaan taloon. Kuva lounaasta.
- 125937:105 Nurmijärvi Uotila 1. Taloperustuksen jäänteet. Kuva koillisesta.
- 125937:106 Nurmijärvi Uotila 1. Taloperustuksen jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125937:107 Nurmijärvi Uotila 2. Talonperustuksen nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.
- 125937:108 Nurmijärvi Uotila 3. Tulisija kiviperustan sisällä, lähikuva. Kuva koillisesta.
- 125937:109 Nurmijärvi Uotila 4. Isot nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.
- 125937:110 Nurmijärvi Uotila 5. Talonpohja ja tulisija, ilmeisesti vanha Penttilän paikka. Kuva kaakosta.
- 125937:111 Nurmijärvi Uotila 6. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva luoteesta.
- 125937:112 Nurmijärvi Uotila 7. Talon kivijalka ja tulisija. Kuva kaakosta.
- 125937:113 Nurmijärvi Uotila 8. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva lounaasta.
- 125937:114 Nurmijärvi Uotila 9. Kiviperustuksen jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125937:115 Nurmijärvi Uotila 10. Kivillä vuorattu varastokuoppa. Kuva etelästä.
- 125937:116 Nurmijärvi Uotila a. Pieni kivetty kaivo. Kuva idästä.
- 125937:117 Nurmijärvi Uotila a. Talonperusta kivistä, päälle on myöhemmin ladottu betoniharkkoja. Kuva etelästä.
- 125937:118 Nurmijärvi Uotila 11. Kivetty varastokuoppa, ympärillä maavallit. Kuva luoteesta.
- 125937:119 Nurmijärvi Uotila 12. Kivetty varastokuoppa. Kuva lounaasta.
- 125937:120 Nurmijärvi Uotila 13. Palsin talon paikalla on 1980-luvulla rakennettu talo piharakennuksineen. Kuva koillisesta.
- 125937:121 Nurmijärvi Kirkonkylä. Kierstbackan vanha kyläkeskus on pääosin tuhoutunut uudemman rakentamisen alle. Kuva Heikkarin talon kohdalta, jossa nykyään on kerrostalo. Kuva lounaasta.
- 125937:122 Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteen luoteispuolella. Kuva kaakosta.
- 125937:123 Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteen luoteispuolella. Kuva luoteesta.
- 125937:124 Nurmijärvi Valkjärvi. Tontin yläosa on tasattu ja käytännössä tuhottu. Kuva idästä.
- 125937:125 Nurmijärvi kirkonkylä. Osa Myllykosken vanhasta sähkögeneraattorista on siirretty sähkölaitoksen toimiston pihalle. Kuva idästä.

Liite 4 / digikuvaluettelo**Kuvat: T. Rostedt**

- 125939: 1 Nurmijärvi Puontila a (=Rissasen torppa). Talon kiviperustus, vahvistettu myöhemmin betonilla. Kuva lounaasta.
- 125939:2 Nurmijärvi Puontila a (=Rissasen torppa). Taloon liittyvän varastorakennuksen kiviperustus. Lounaasta.
- 125939:3 Nurmijärvi Puontila 1. Talonpohja koillisesta.
- 125939:4 Valokuva Rissasen torpasta 1930-luvulta. Alkuperäistä kuvaa säilytetään livarin talossa.
- 125939:5 Nurmijärvi Puontila b, talonpohja etelästä (ei mj).
- 125939:6 Nurmijärvi Puontila 2. Maan ja kiven sekaiset talon perustukset, Kuva lounaasta.
- 125939:7 Nurmijärvi Puontila 2. Maan ja kiven sekaiset talon perustukset, Kuva luoteesta.
- 125939:8 Nurmijärvi livari a. Hakkauksia silokalliossa, vuosiluvut 1866, 1900 ja 1968. Kuva etelästä.
- 125939:9 Nurmijärvi Puontila 3. Maan ja kivien sekainen talonperustus. Kuva etelästä
- 125939:10 Nurmijärvi Puontila 3. Asumiseen liittyvän kaivon jäänteet. Kuva koillisesta.
- 125939:11 Nurmijärvi Puontila 3. Varastokuoppa. Kuva lännestä.
- 125939:12 Nurmijärvi Puontila 4. Talonperustus. Kuva kaakosta.
- 125939:13 Nurmijärvi Puontila c. Talonperustus, vanha paja?. Kuva etelästä.
- 125939:14 Nurmijärvi Mattila. Mattilan talon tontti on myöhemmässä maankäytössä pitkälti tuhoutunut. Kuva lännestä.
- 125939:15 Nurmijärvi Sorva a. Sorvan talon navetanperusta. Kuva etelästä.
- 125939:16 Nurmijärvi Pukkila a. Vanha maakellari. Kuva lännestä.
- 125939:17 Nurmijärvi Pukkila a. Vanha maakellari sisältä. Kuva lännestä.
- 125939:18 Nurmijärvi Pukkila b. Kivijalka ja siihen liittyvä porraskivi. Kuva lounaasta.
- 125939:19 Nurmijärvi Pukkila c. Lohkokivistä tehty kivijalka. Kuva kaakosta
- 125939:20 Nurmijärvi Pukkila d. Talonperusta ja tiilistä tehty tulisija 1950-luvulta. Kuva koillisesta.
- 125939:21 Nurmijärvi Palojoki 1. Nykyisen Yli-Hemmolan talon terassoitua pihaa. Kuva lounaasta.
- 125939:22 Nurmijärvi Palojoki 1. Heikkilän tilan alueella Palojoen tien itäpuolella saattaa olla jäljellä vanhoja asutuskerrostumia. Kuva lounaasta.
- 125939:23 Nurmijärvi Palojoki 2. Maisin talon kiviperustusta. Kuva koillisesta.
- 125939:24 Nurmijärvi Palojoki 3. Lallan talon paikalla on uusi rakennus ja tontti on tasoitettu. Kuva koillisesta.
- 125939:25 Nurmijärvi Palojoki a. Lindforsin vanhaan mökkiin liittyvää kiviaitaa. Kuva pohjoisesta.
- 125939:26 Nurmijärvi Palojoki a. Lindforsin mökin kiviperustusta. Kuva etelästä.
- 125939:27 Nurmijärvi Palojoki b. Hanna Stenwallin mökin kiviperustusta. Kuva luoteesta.
- 125939:28 Nurmijärvi Riitamäki. Rajakivi. Kuva kaakosta.
- 125939:29 Nurmijärvi. Keimomyllyn juoksutusuoaman jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125939:30 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Myllytie on edelleen maastossa havaittavissa. Kuva lännestä.
- 125939:31 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Kuva idästä.
- 125939:32 Nurmijärvi Palojoen mylly. Kuva lännestä.
- 125939:33 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Mylläriin torpan perustukset. Kuva koillisesta.

- 125939:34 Nurmijärvi Kirkonkylän mylly. Talon kiviperustus, ei tulisijaa. Kuva lounaasta.
- 125939:35 Nurmijärvi Palojoen mylly. Vanhan sähkölaitoksen betoniperustus näkyy osittain, päällä täytemaata. Kuva etelästä.
- 125939:36 Nurmijärvi Rajamäki a. Kaakkoinen ilmatorjuntabunkkeri. Kuva lännestä.
- 125939:37 Nurmijärvi Rajamäki a. Luoteinen ilmatorjuntabunkkeri. Kuva lännestä.
- 125939:38 Nurmijärvi Raala Kellarinmäki 2. Varastokuoppa. Kuva etelästä.
- 125939:39 Nurmijärvi Raalan kartano. Raalan kartanon piha on pääosin tasattu ja perustuskiviä on käytetty kukkapenkkiin rakennusaineena. Kuva kaakosta.
- 125939:40 Nurmijärvi Nukari 1. Sahan juoksutusränniä joen alajuoksulla. Kuva etelästä.
- 125939:41 Nurmijärvi Nukari 3. Nukarin itäisen haaran alaosassa on pengerrettyjä kiviä myllyn vanhassa johdinuomassa. Kuva luoteesta.
- 125939:42 Nurmijärvi Nukari 4. Yli puoli metriä korkea lohkotuista kivistä ladottu aitaus. Kuva koillisesta.
- 125939:43 Nurmijärvi Nummenpää Helander a. Helanderin mökin perustukset. Kuva pohjoisesta.
- 125939:44 Nurmijärvi Nummenpää. Myyrin talo ja pihapiiri 1800-luvulta on kohtuullisen hyvin säilynyt. Kuva koillisesta.
- 125939:45 Nurmijärvi Santamäki 2. Loivia painanteita kahdella eri korkeudella. Kuva kaakosta.
- 125939:46 Nurmijärvi Nummenpää 1 (Myyri). Vanha Myyrin talon paikka. Kuva luoteesta.
- 125939:47 Nurmijärvi Nummenpää 2 (Paakka). Vanha Paakan talon paikka. Kuva lounaasta.
- 125939:48 Nurmijärvi Nummenpää 4 (Hakala). Vanha kivistä ladottu talon perusta, päällä uusi pienempi rakennus. Kuva lounaasta.
- 125939:49 Nurmijärvi Nummenpää 3 (Eskola). Vanha kivistä rakennettu varastorakennus 1800-luvun alkupuolelta. Kuva etelästä.
- 125939:50 Nurmijärvi Nummenpää 5 (Hirvi). Hirven talon arvioitu sijainti. Paikka on kaivinkoneella tuhottu ja tasattu, perustuskivet on kerätty kasaan viimeisen vuoden kuluessa. Kuva lännestä.
- 125939:51 Nurmijärvi Nummenpää 6. Maakellari lähellä Kaarlan taloa. Kuva kaakosta.
- 125939:52 Nurmijärvi Nummenpää 7. Paksu kiviperusta Nummenpään kylän kaakkoisrinteellä. Kuva etelästä.
- 125939:53 Nurmijärvi Nummenpää 8. Painanne ja siihen liittyvät vallit lähellä Kaarlan taloa. Kuva idästä.
- 125939:54 Nurmijärvi Nummenpää 8. Maavallit ja tiilistä tehty tulisija. Kuva idästä.
- 125939:55 Nurmijärvi Kytö 2. Syrjäsen metsästä löytyneen rautakirveen arvioitu löytöpaikka. Kuva idästä.
- 125939:56 Nurmijärvi Sienistö. Isovihasta 1800-luvulle käytössä ollut hautausmaan paikka. Nykyisen perunakuopan kohdalta on löytynyt pääkalloja. Kuva lännestä.
- 125939:57 Nurmijärvi Pelto-Hemmola. Perunakuoppa pellon metsäsaarekkeessa. Kuva lännestä.
- 125939:58 Nurmijärvi Leppäkorpi. Isovihasta aikainen hautauspaikka, nykyään sillä sijaitsee Leppäkorven torppa joka on rakennettu 1800-luvulla. Kuva etelästä.
- 125939:59 Nurmijärvi Mattilanmäki. Avattu hiilimiilu. Kuva pohjoisesta.
- 125939:60 Nurmijärvi Ojakkala a. Betonilla vahvistettu talonpohja. Kuva etelästä.
- 125939:61 Nurmijärvi Ojakkala b. Rajapyykki Maisin ja Ojakkalan talojen välillä, yhä käytössä. Kuva lounaasta.
- 125939:62 Nurmijärvi Vuolteenmäki. Vuolteenmäen torpan perustukset. Kuva idästä.
- 125939:63 Nurmijärvi Hakala. Hakalan torpan perustukset. Kuva lounaasta.
- 125939:64 Nurmijärvi Poffin mylly. Myllyn vedenjuoksutusuraa. Kuva etelästä.

- 125939:65 Nurmijärvi Sikonummi. Perunakuopan jäännökset. Kuva kaakosta.
- 125939:66 Nurmijärvi Nummenpää 9. Ali-Viisaan vanha betonista tehty perustus. Kuva etelästä.
- 125939:67 Nurmijärvi Nummenpää 9. Viisaan vanha talon perustus, osin uuden maaterassin alla. Kuva pohjoisesta.
- 125939:68 Nurmijärvi Nummenpää b. Vanha talonpohja. Kuva etelästä.
- 125939:69 Nurmijärvi Satuli a. Vanha kivijalka, lattia osin sementillä päällystetty. Kuva idästä.
- 125939:70 Nurmijärvi Satuli a. Vanha kivijalka, osin tuhoutunut eteläosastaan. Kuva pohjoisesta.
- 125939:71 Nurmijärvi Satuli 1. Osin romahtanut kivinen maakellari. Kuva idästä.
- 125939:72 Nurmijärvi Satuli 2. Vanha kivijalka. Kuva idästä.
- 125939:73 Nurmijärvi Numlahti. Vanha kaarisilta, yhä käytössä. Kuva koillisesta.
- 125939:74 Nurmijärvi Numlahti 4. Muonamiesten talon jäännökset. Kuva idästä.
- 125939:75 Nurmijärvi Numlahti a. Betonista tehty talonperusta. Kuva lännestä.
- 125939:76 Nurmijärvi Numlahti 5. Kuhankosken sahan jäänteitä. Kuva lounaasta.
- 125939:77 Nurmijärvi Numlahti 6. Numlahden myllyn jäännökset. Kuva lounaasta.
- 125939:78 Sama. Kuva koillisesta.
- 125939:79 Nurmijärvi Numlahti 7. Vanha talonperustus ja tulisija. Kuva etelästä.
- 125939:80 Nurmijärvi Numlahti 8. Vanhan talon jäännökset. Kuva pohjoisesta.
- 125939:81 Nurmijärvi Numlahden kartano 1. Pihapiiri on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva Lounaasta.
- 125939:82 Nurmijärvi Numlahden kartano 1. Hiekanottokuoppa. Kuva luoteesta.
- 125939:83 Nurmijärvi Numlahden kartano 2. Vanha talonpaikka. Kuva lounaasta.
- 125939:84 Nurmijärvi Numlahden kartano a. Vanhan Numlahden sahan jäänteet. Kuva lännestä.
- 125939:85 Nurmijärvi Palomäki. Kauhakorven torpan jäänteet. Kuva lännestä.
- 125939:86 Nurmijärvi Nukari 2. Adlerhofin sahan ja sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125939:87 Nurmijärvi Nukari 5. 1800-luvun lopun sahapadon jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125939:88 Nurmijärvi Nukari 5. 1800-luvun lopun sahan tiilirakenteiden jäänteet pilkottavat lehtipuiden lomasta. Kuva luoteesta.
- 125939:89 Nurmijärvi Petäjäskoski. Vanha Hämeen ja Uudenmaan rajan iso rajakivi. Kuva kaakosta.
- 125939:90 Nurmijärvi Hanhisuo. Rajakivi lähellä vanhaa Hämeen ja Uudenmaan rajaa. Kuva etelästä.
- 125939:91 Nurmijärvi Kiljava. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva koillisesta.
- 125939:92 Nurmijärvi Röykkä. Rajakivi Hämeen ja Uudenmaan vanhalla rajalla. Kuva kaakosta
- 125939:93 Nurmijärvi Kaisaniemi. Rajakivi, yhä käytössä. Kuva idästä.
- 125939:94 Nurmijärvi Kaisaniemi. Rajakivi tilusrajalalla, yhä käytössä. Kuva lännestä.
- 125939:95 Nurmijärvi Leppälampi. Sahapadon betoniset jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125939:96 Nurmijärvi Kislä. Vanhan talon paikka on tasattu, vanhoja asutuskerroksia tuskin on jäljellä. Kuva lounaasta.
- 125939:97 Nurmijärvi Valkjärvi a. Vanha talonpaikka. Kuva idästä.
- 125939:98 Nurmijärvi Valkjärvi b. Talon nurkkakivet traktoriuralla. Kuva idästä.
- 125939:99 Nurmijärvi Valkjärvi c. Vanha tulisija kivistä ja tiilestä. Kuva etelästä.
- 125939:100 Nurmijärvi Valkjärvi 2. Vanhan tallirakennuksen perustukset. Kuva etelästä.
- 125939:101 Nurmijärvi Nummenpää 10. Varastokuoppa. Kuva koillisesta.
- 125939:102 Nurmijärvi Lehmälampi. Pieni tervahauta. Kuva pohjoisesta.

- 125939:103 Nurmijärvi Suosillansuo. Avaamaton hiilimiilu. Kuva lännestä.
- 125939:104 Nurmijärvi Hirvikorpi. Tilusrajalla oleva rajakivi ja siihen liittyvät viisarikivet, yhä käytössä. Kuva luoteesta.
- 125939:105 Nurmijärvi Ketunnummi. Punaisten teloitus- ja hautapaikka. Kuva kaakosta.
- 125939:106 Nurmijärvi Ketunnummi b. Rintamalla kuolleitten punaisten hautapaikka lähellä Ketunnummea. Kuva lounaasta.
- 125939:107 Nurmijärvi Ali-Korpi. Vanhan talon perustusvallit. Kuva pohjoisesta.
- 125939:108 Nurmijärvi Korven mylly. Korven vanhan myllyn jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125939:109 Nurmijärvi Numlahti 3. Perttulan myllyn jäänteet, lähikuva. Kuva kaakosta.
- 125939:110 Nurmijärvi Numlahti 3. Perttulan myllyn jäänteet. Kuva kaakosta
- 125939:111 Nurmijärvi Tapola. Tapolan tontilla on uusi omakotitalo ja terassoitu piha. Vanhoja asutuskerroksia saattaa olla vielä jäljellä maamassojen alla. Kuva kaakosta.
- 125939:112 Nurmijärvi Mikkola. Mikkola on todennäköisesti kokonaan tuhoutunut uudisrakentamisen alle. Kuva lounaasta.
- 125939:113 Nurmijärvi Frantsila. Paikalla on tasoitettu nurmikko ja puutarha, tuskin on paljoa vanhoja kerroksia säilyneenä.
- 125939:114 Nurmijärvi Pitkälä. Navetta- ja huoltorakennuksia, vanhat asutuskerrokset käytännössä tuhoutuneet. Kuva etelästä.
- 125939:115 Nurmijärvi Perttula. Vanhat asutuskerrokset ovat käytännössä kokonaan tuhoutuneet. Kuva kaakosta.
- 125939:116 Nurmijärvi Jussila. Vanhat asutuskerrokset ovat käytännössä tuhoutuneet. Kuva kaakosta.
- 125939:117 Nurmijärvi Uotila 1. Maakellarin jäänteet, liittyen ilmeisesti Penttilän vanhaan taloon. Kuva lounaasta.
- 125939:118 Nurmijärvi Uotila 1. Taloperustuksen jäänteet. Kuva koillisesta.
- 125939:119 Nurmijärvi Uotila 1. Taloperustuksen jäänteet. Kuva kaakosta.
- 125939:120 Nurmijärvi Uotila 2. Talonperustuksen nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.
- 125939:121 Nurmijärvi Uotila 3. Tulisija kiviperustan sisällä, lähikuva. Kuva koillisesta.
- 125939:122 Nurmijärvi Uotila 4. Isot nurkkakivet ja tulisija. Kuva idästä.
- 125939:123 Nurmijärvi Uotila 5. Talonpohja ja tulisija, ilmeisesti vanha Penttilän paikka. Kuva kaakosta.
- 125939:124 Nurmijärvi Uotila 6. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva luoteesta.
- 125939:125 Nurmijärvi Uotila 7. Talon kivijalka ja tulisija. Kuva kaakosta.
- 125939:126 Nurmijärvi Uotila 8. Talonpohja maavalleilla ja tulisijalla. Kuva lounaasta.
- 125939:127 Nurmijärvi Uotila 9. Kiviperustuksen jäänteet. Kuva lounaasta.
- 125939:128 Nurmijärvi Uotila 10. Kivillä vuorattu varastokuoppa. Kuva etelästä.
- 125939:129 Nurmijärvi Uotila a. Pieni kivetty kaivo. Kuva idästä.
- 125939:130 Nurmijärvi Uotila a. Talonperusta kivistä, päälle on myöhemmin ladottu betoniharkkoja. Kuva etelästä.
- 125939:131 Nurmijärvi Uotila 11. Kivetty varastokuoppa, ympärillä maavallit. Kuva luoteesta.
- 125939:132 Nurmijärvi Uotila 12. Kivetty varastokuoppa. Kuva lounaasta.
- 125939:133 Nurmijärvi Uotila 13. Vanhalla Palsin talon paikalla on 1980-luvulla rakennettu talo piharakennuksineen. Kuva koillisesta.
- 125939:134 Nurmijärvi Kirkonkylä. Kierstbackan vanha kyläkeskus on pääosin tuhoutunut uudemman rakentamisen alle. Kuva Heikkarin talon kohdalta, jossa nykyään on kerrostalo. Kuva lounaasta.
- 125939:135 Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteen luoteispuolella. Kuva kaakosta.
- 125939:136 Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteen luoteispuolella. Kuva luoteesta.

125939:137 Nurmijärvi Helkku. Isovihan aikaisia venäläisten puolustusrakenteita rinteen kaakkoispuolella. Kuva etelästä.

125939:138 Nurmijärvi Valkjärvi. Tontin yläosa on tasattu ja käytännössä tuhottu. Kuva idästä.

125939:139 Nurmijärvi kirkonkylä. Osa Myllykosken vanhasta sähkögeneraattorista on siirretty sähkölaitoksen toimiston pihalle. Kuva idästä.

125939:140 Nurmijärvi Herustenjärvi a. Rajamerkki. Kuva idästä.

Liite 5/ Karttaluettelo

Nurmijärvi, kaikki tarkastetut kohteet

Kohteet 1-5

Kohde 6

Kohteet 7-9, 37-38 ja 42

Kohteet 10-11

Kohteet 12-13

Kohteet 14-16

Kohteet 17-21

Kohteet 22, 50 ja 79

Kohteet 23-35

Kohde 36

Kohde 39

Kohteet 40-41

Kohteet 43-49

Kohde 51

Kohde 52

Kohde 53

Kohde 54

Kohteet 55-56

Kohteet 57-58

Kohteet 59-60

Kohteet 61-62

Kohteet 63-76

Kohde 77

Kohde 78

Kohde 80

Kohteet 81-84

Kohteet 85-89

Kohteet 90-91

Kohde 92

Kohde 93

Kohde 94

Kohteet 95-96, 99-100 ja 104

Kohteet 97-98

Kohde 101

Kohteet 102-103

Kohde 105

Kohteet 106-108

Kohteet 109-110

Kohde 111

Nurmijärvi, kaikki tarkastetut kohteet

Muinaisjäänökset merkitty punaisella, muut tarkastetut kohteet sinisellä.

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 1-5

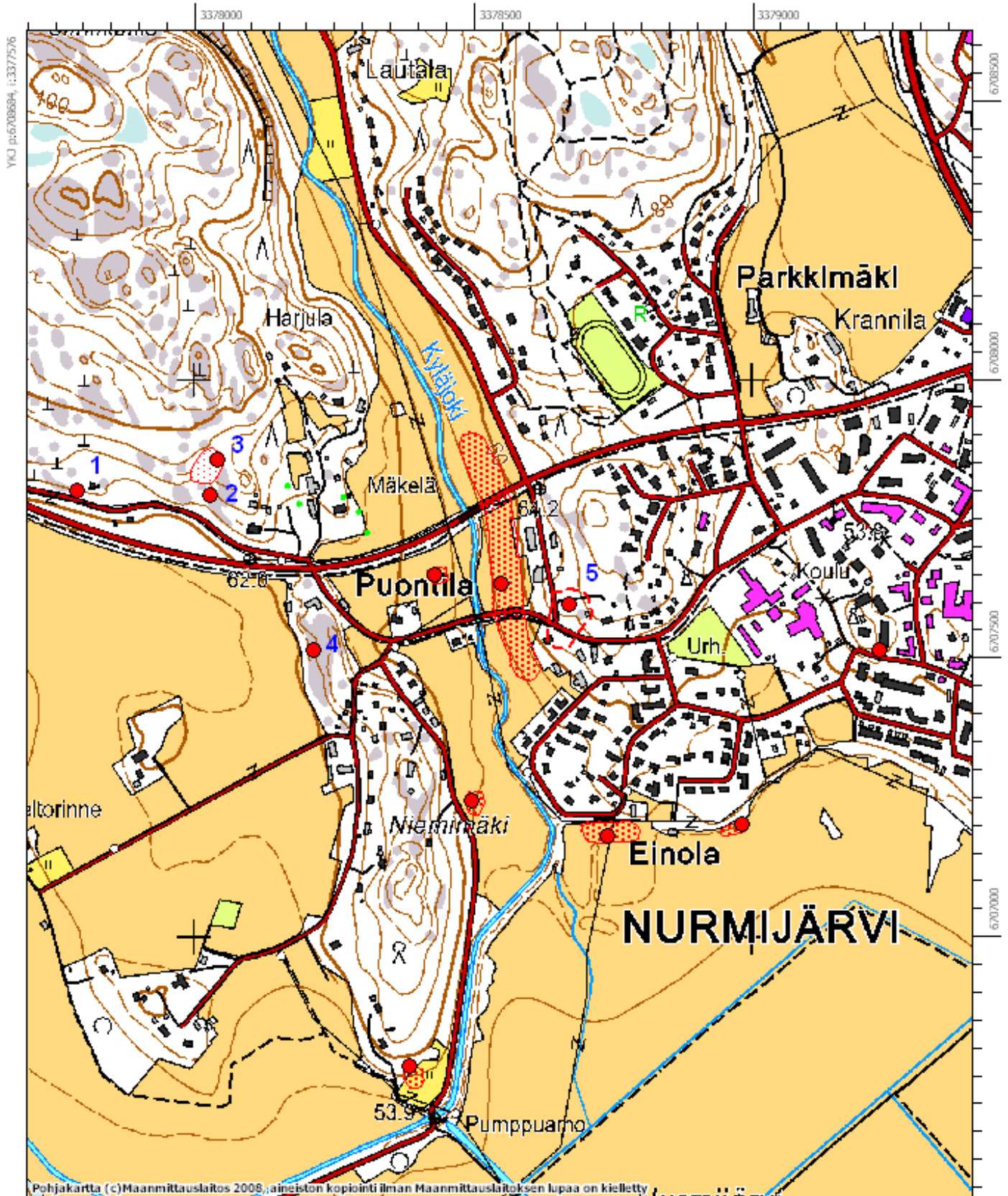
1 Puontila 1

2 Puontila 2

3 Puontila 3

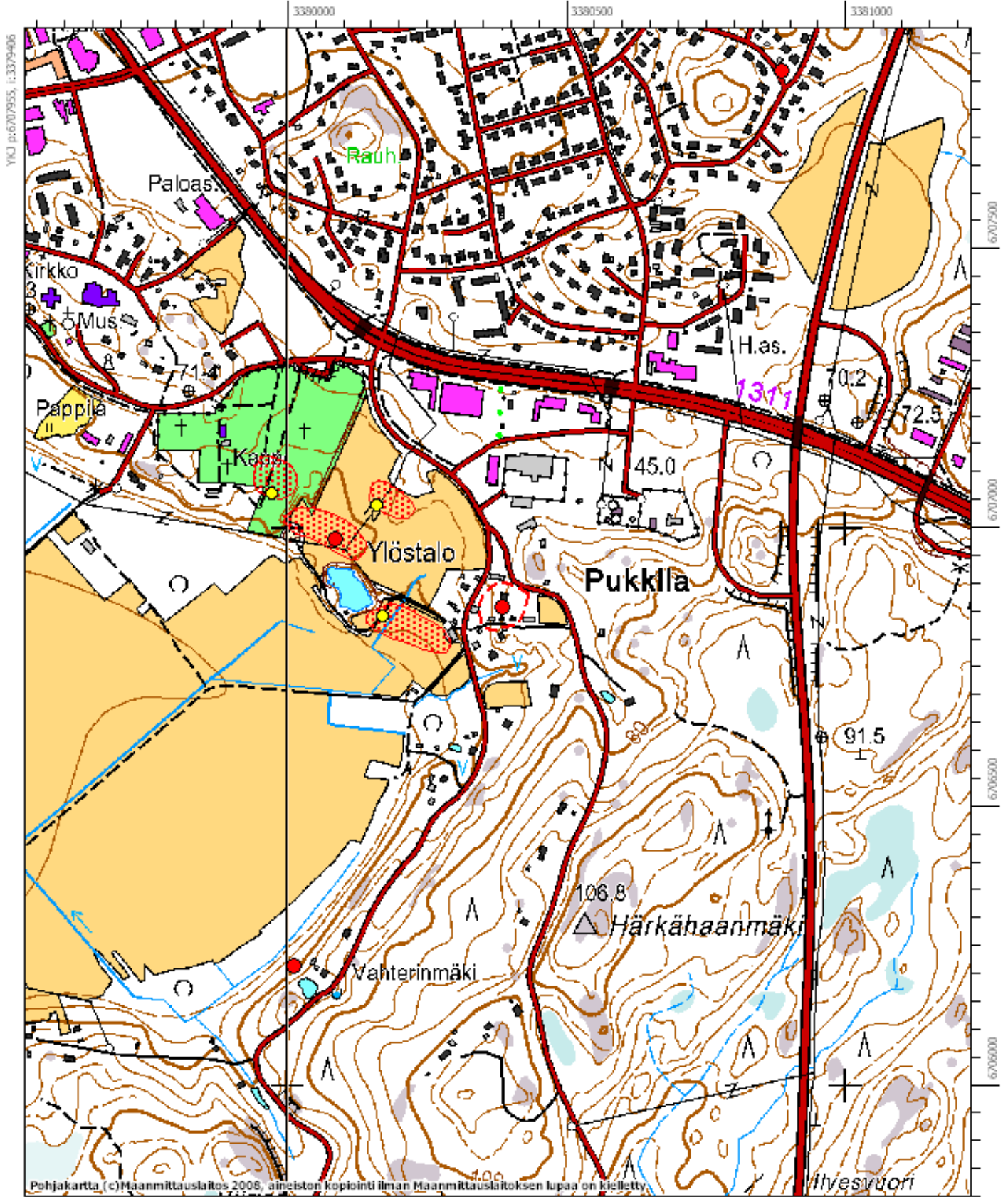
4 Puontila 4

5 Mattila ja Einola

Nurmijärvi 2008

Kohde 6
6 Pukkila

Nurmijärvi 2008

Kohteet 7-9, 37-38 ja 42

7 Palojoki 1

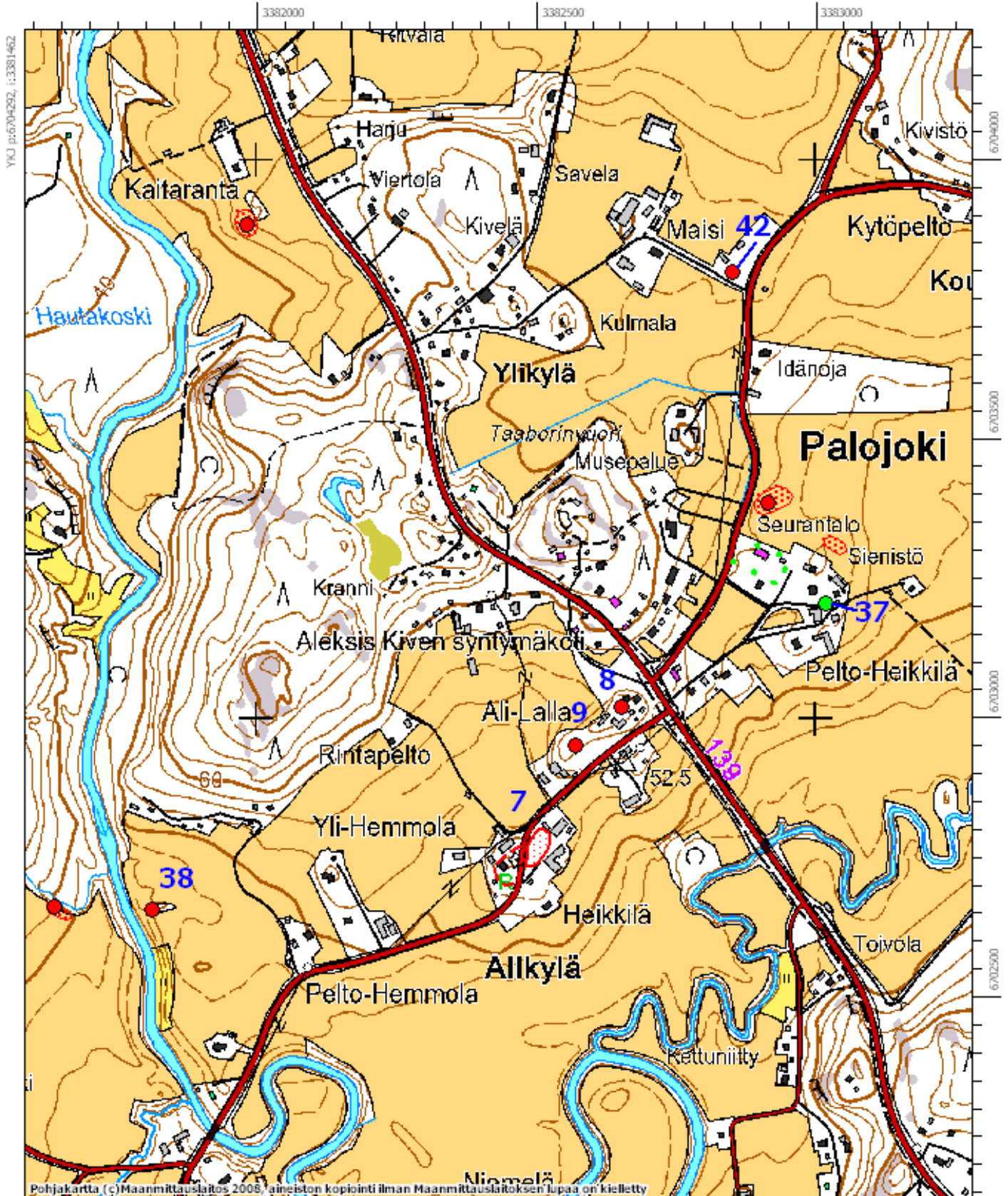
8 Palojoki 2 (Masi)

9 Palojoki 3 (Lalla)

37 Sienistö

38 Pelto-Hemmola

42 Sikonummi

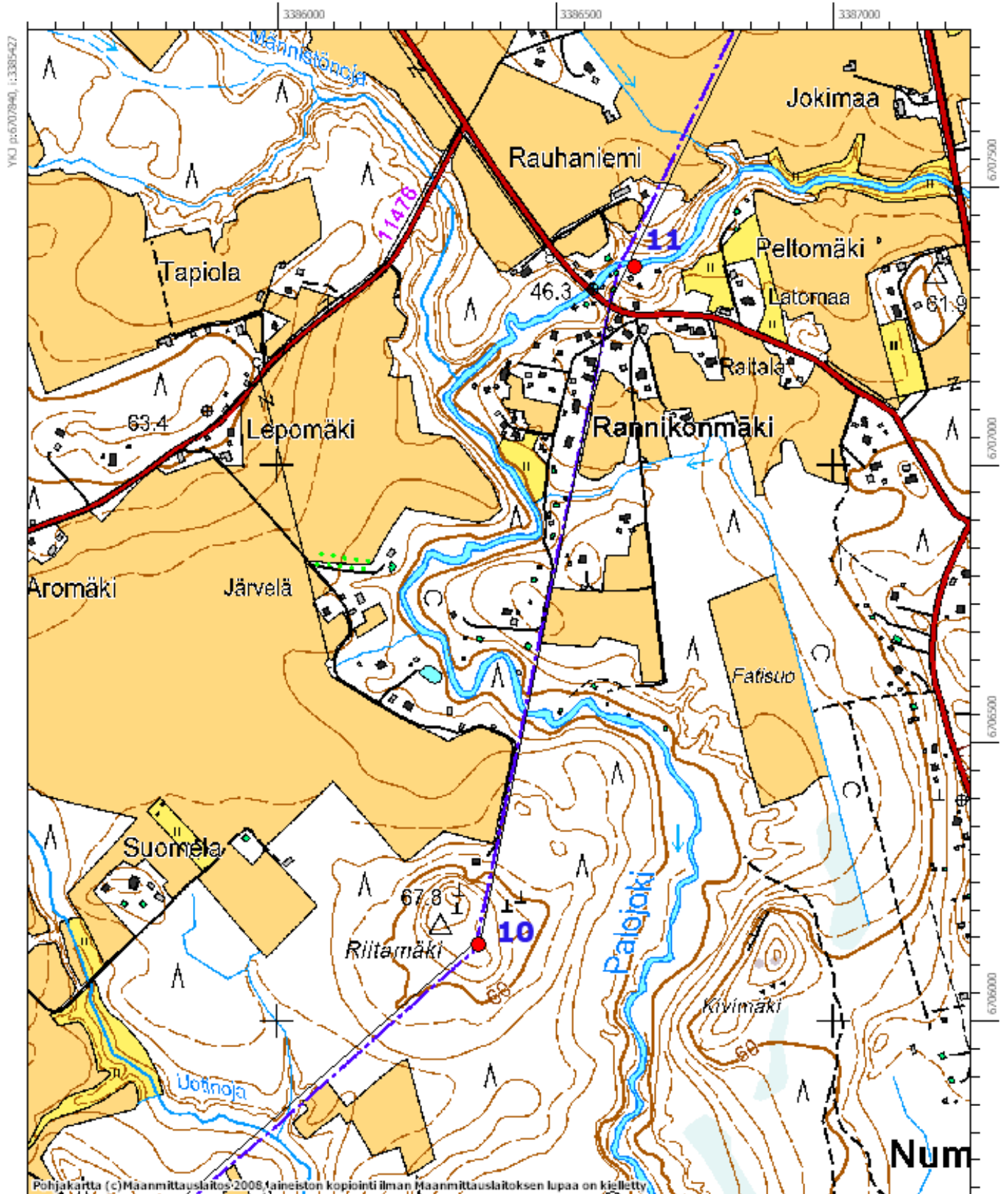

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 10-11

10 Riitamäki

11 Keimomylly

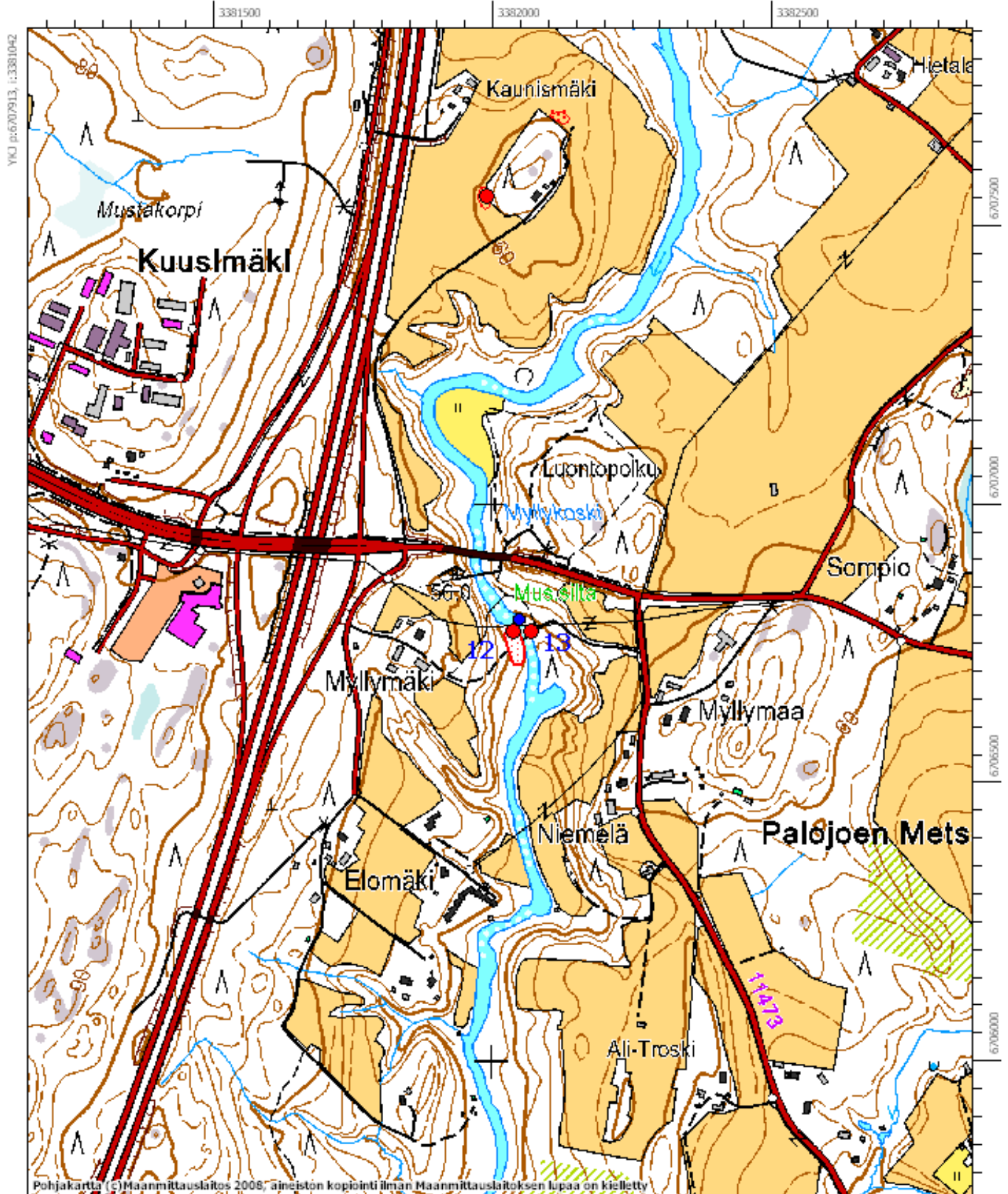

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 12-13

12 Kirkonkylän mylly

13 Palojoen mylly

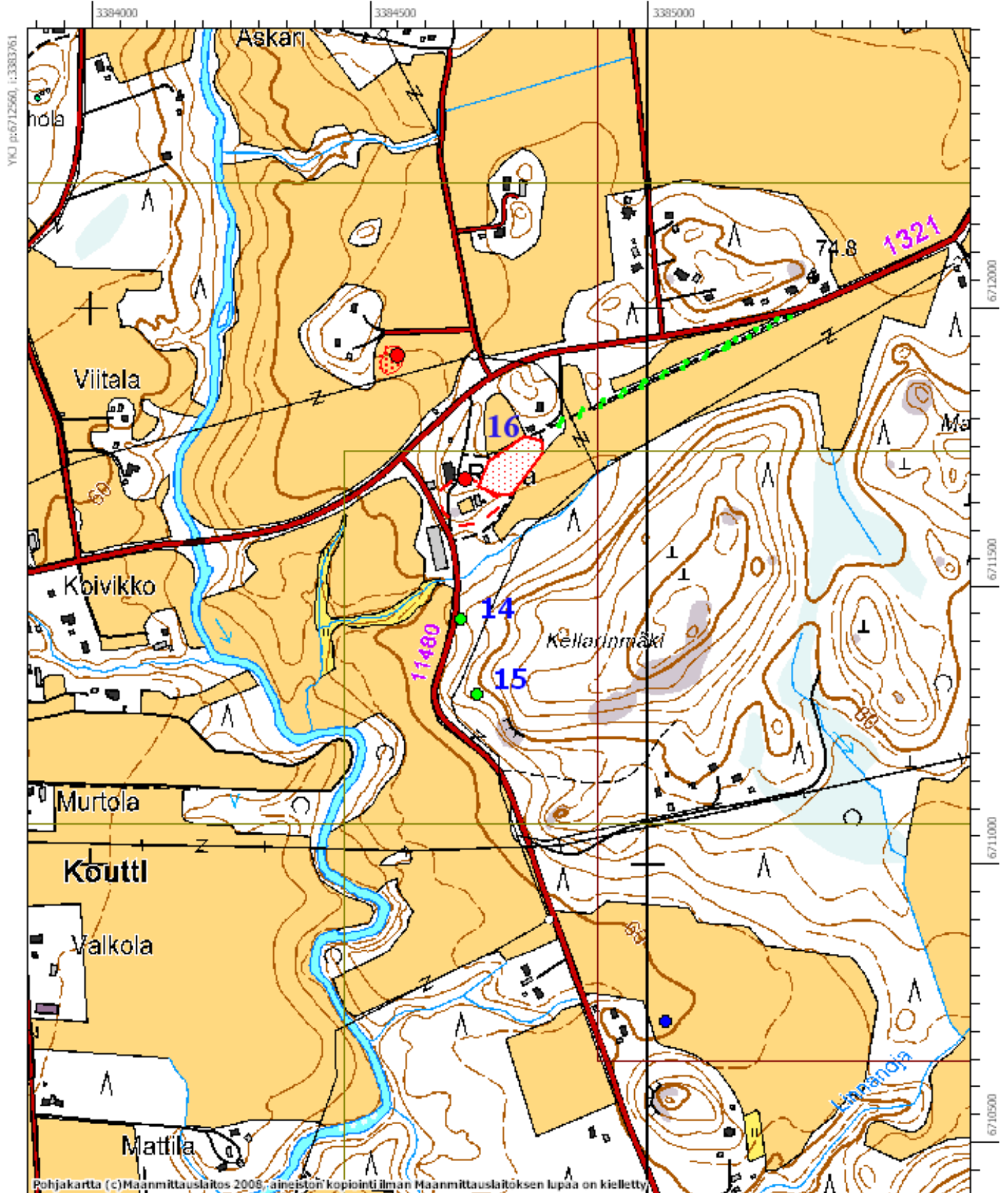
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 14-16

14 Raala Kellarinmäki 1

15 Raala Kellarinmäki 2

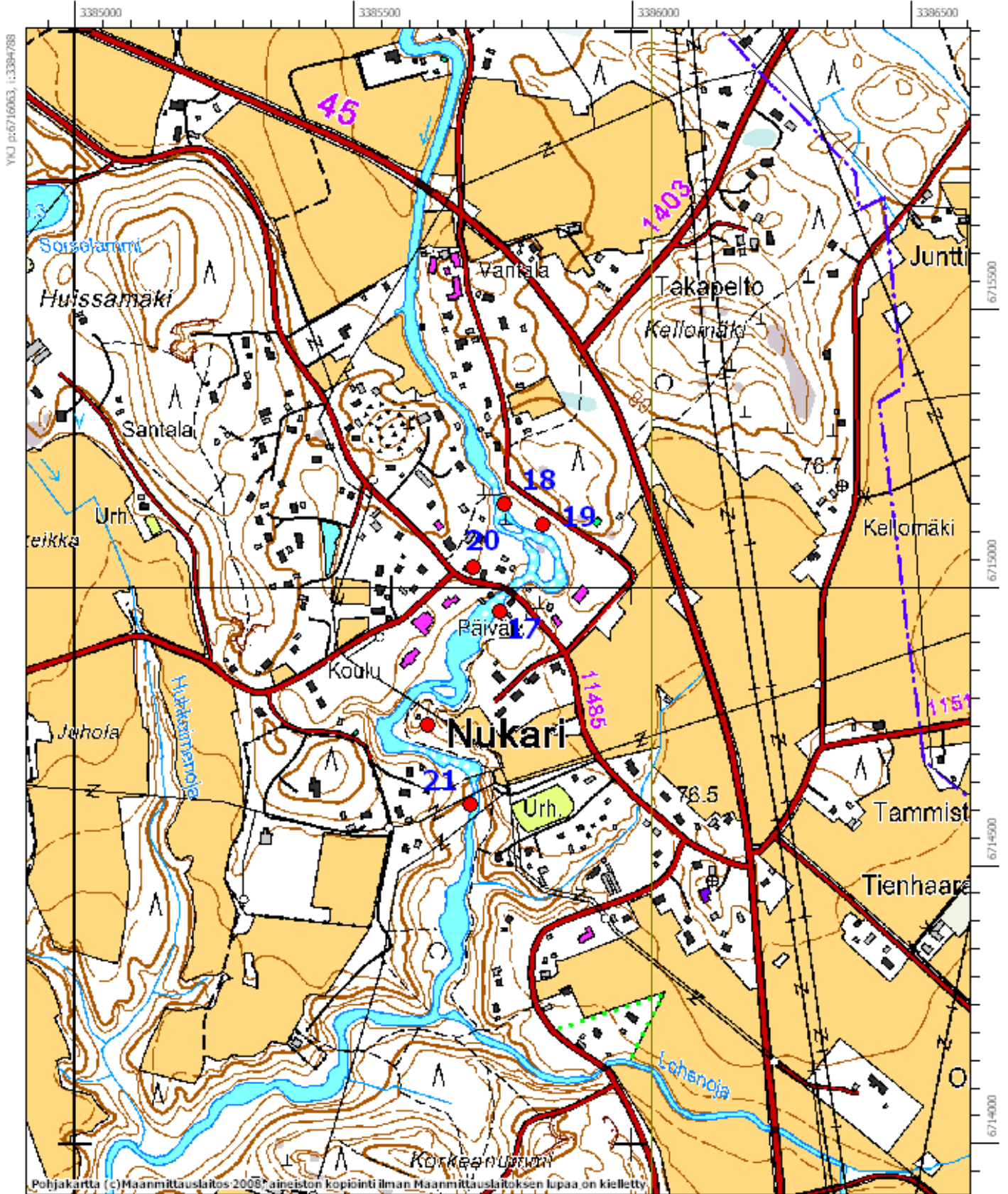
16 Raalan Kartano

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 17-21

- 17 Nukari 1
- 18 Nukari 2
- 19 Nukari 3
- 20 Nukari 4
- 21 Nukari 5

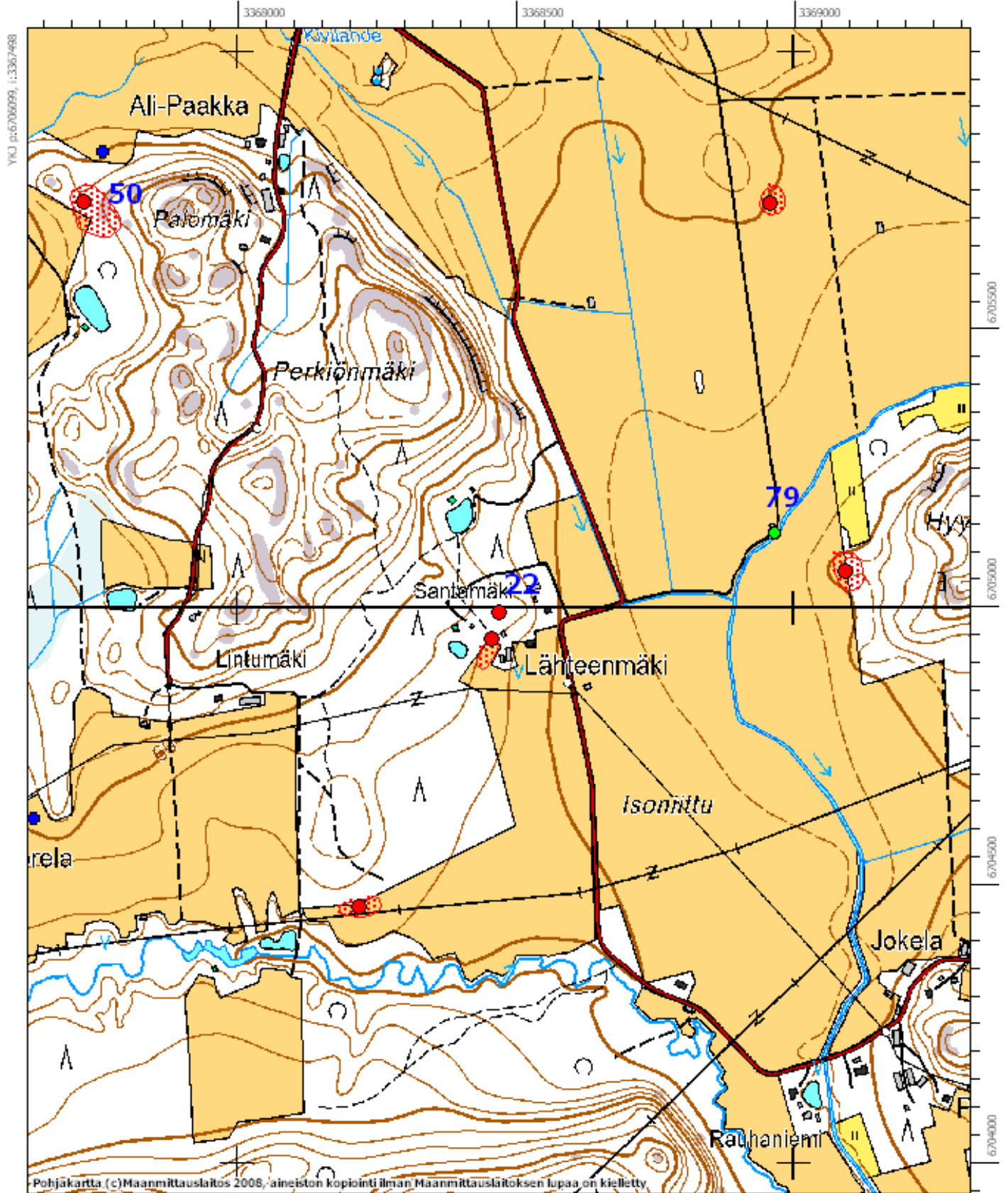
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 22, 50 ja 79

22 Santamäki 2

50 Palomäki

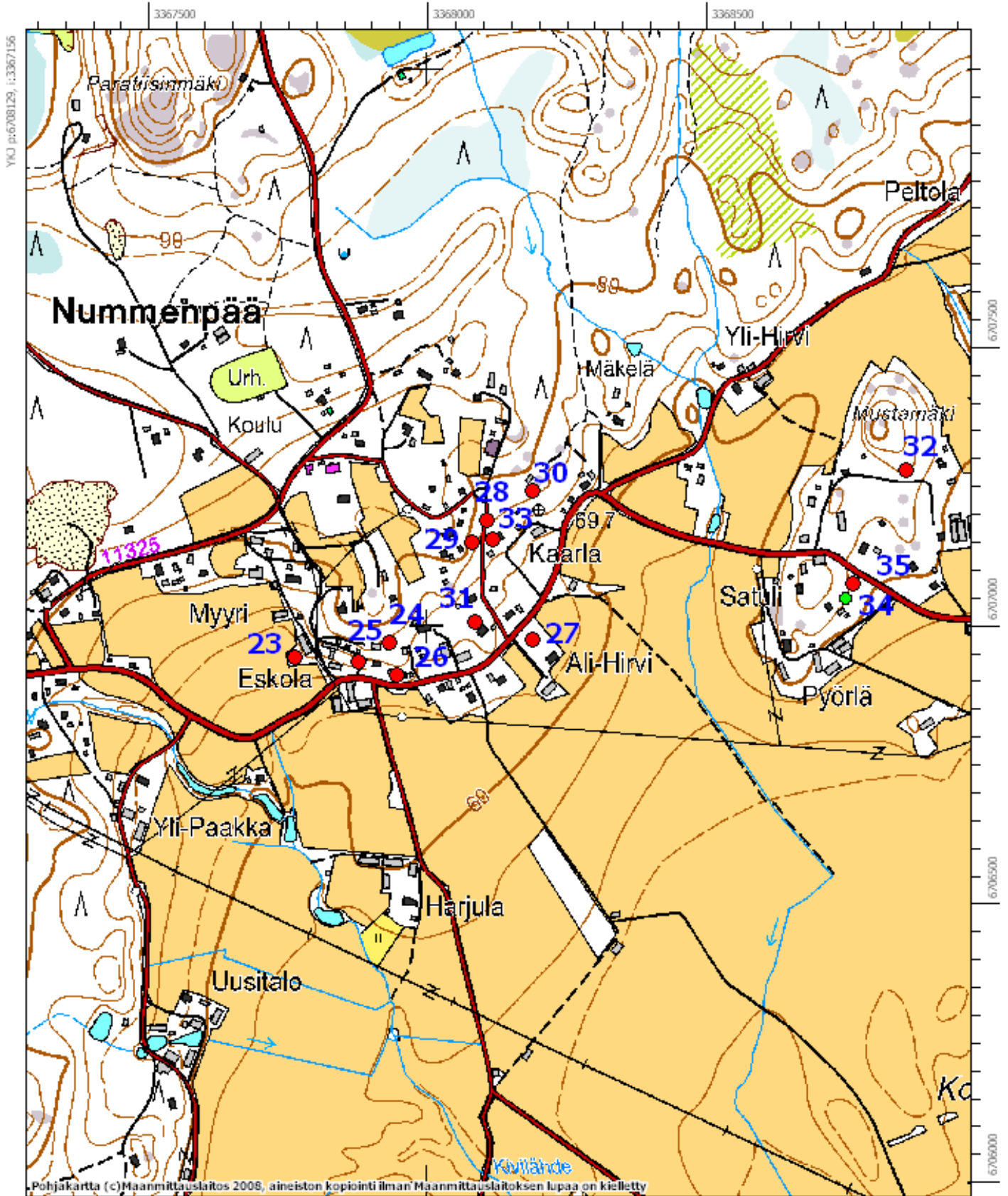
79 Hyypiönmäki 2

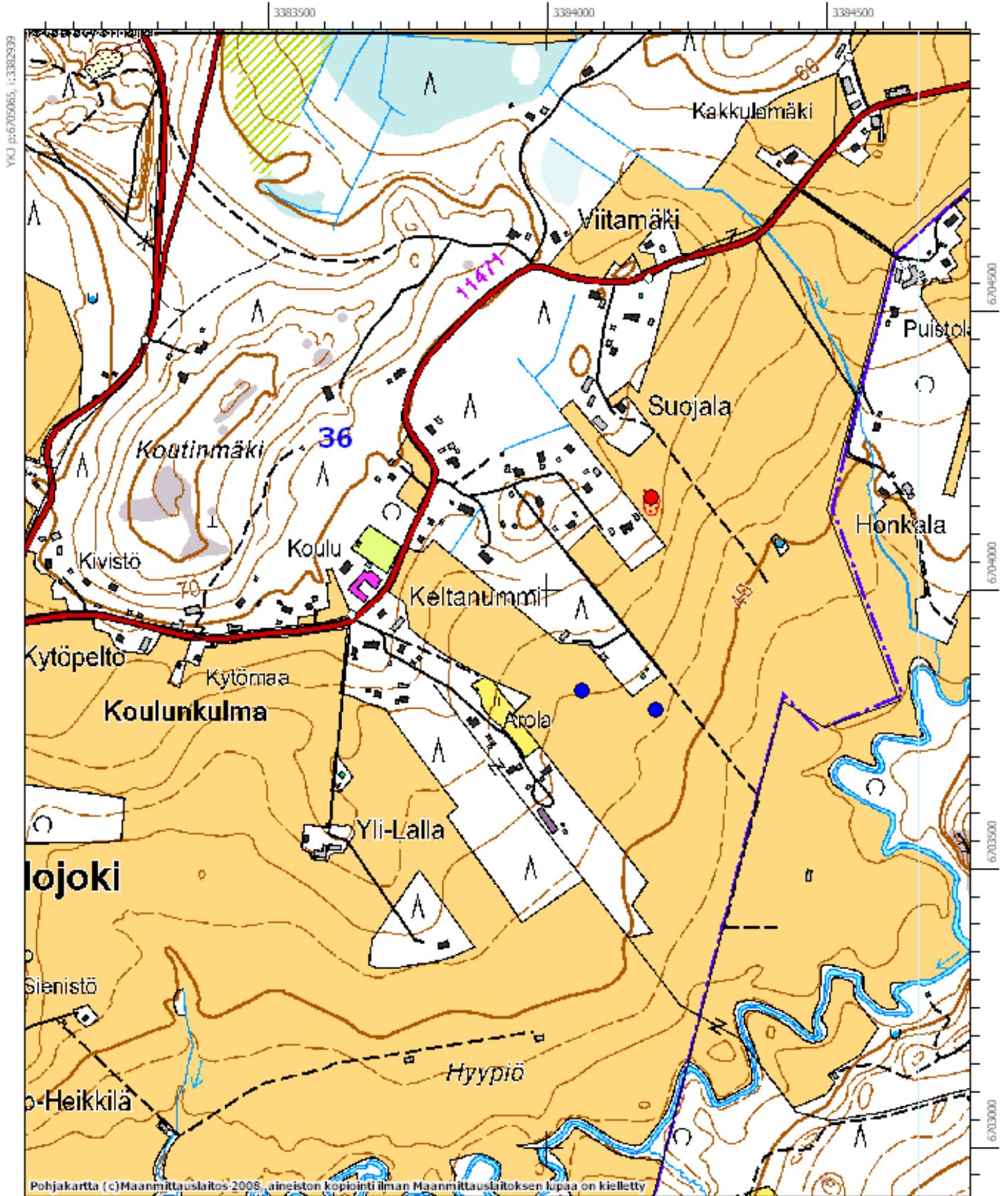
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 23-35
23-33 Nummenpää 1-11
34 Satuli 1
35 Satuli 2

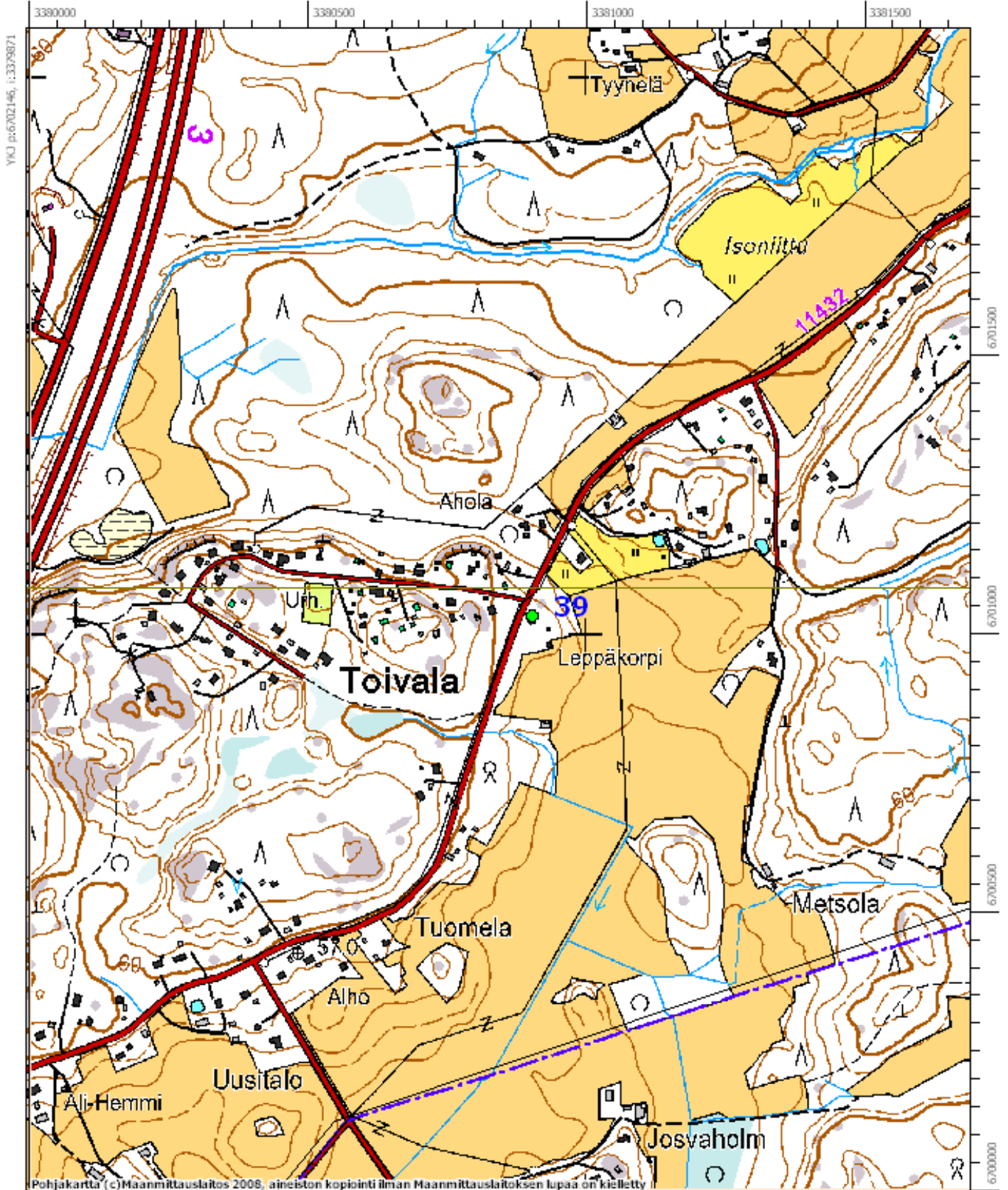
Kohde 36. Kirveen oletettu löytöpaikka merkitty numerolla 36.

Aikaisemmin tiedossa olevat löytöpaikat on merkitty sinisillä ympyröillä.

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 39
39 Leppäkorpi

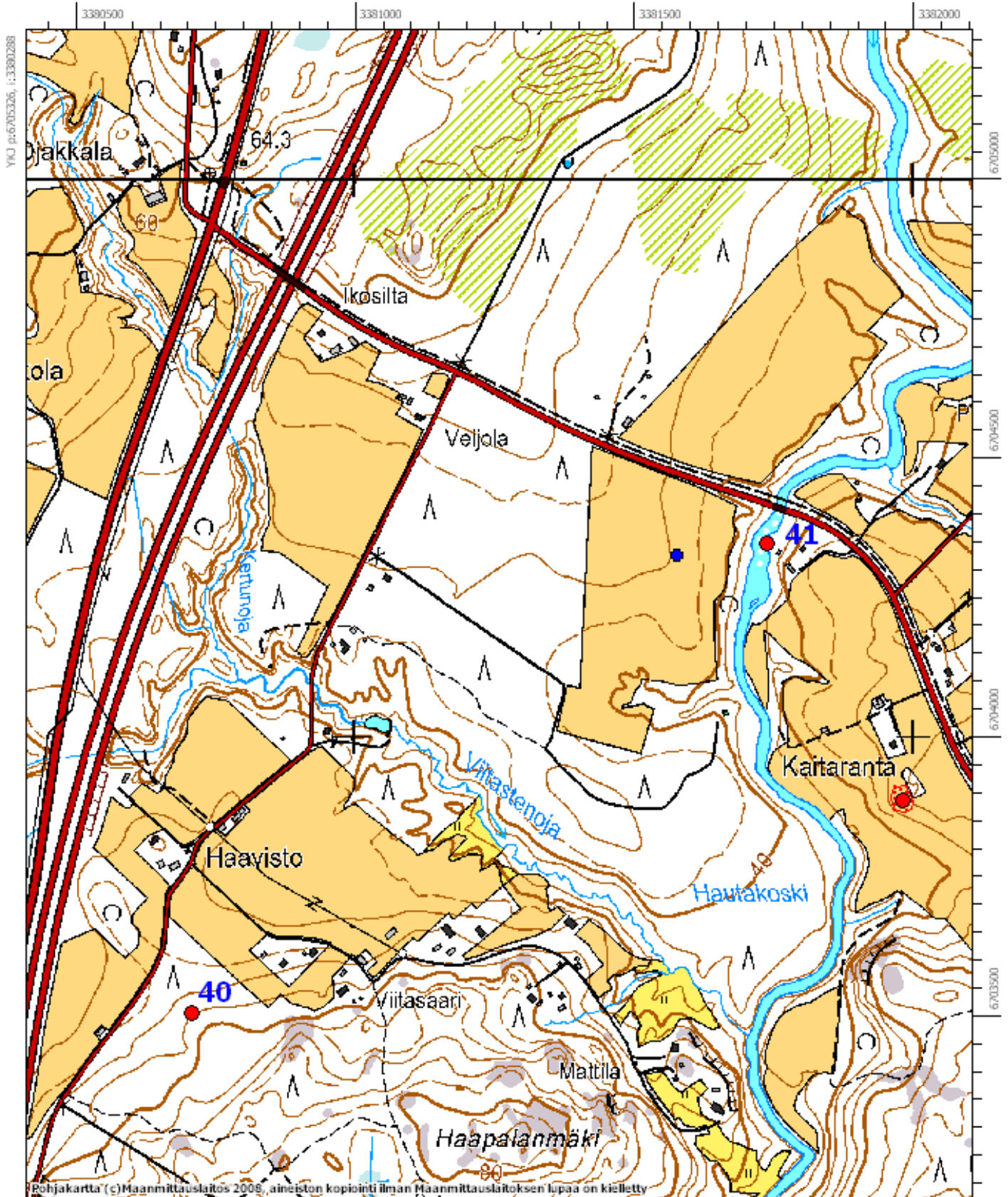

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 40-41

40 Mattilanmäki

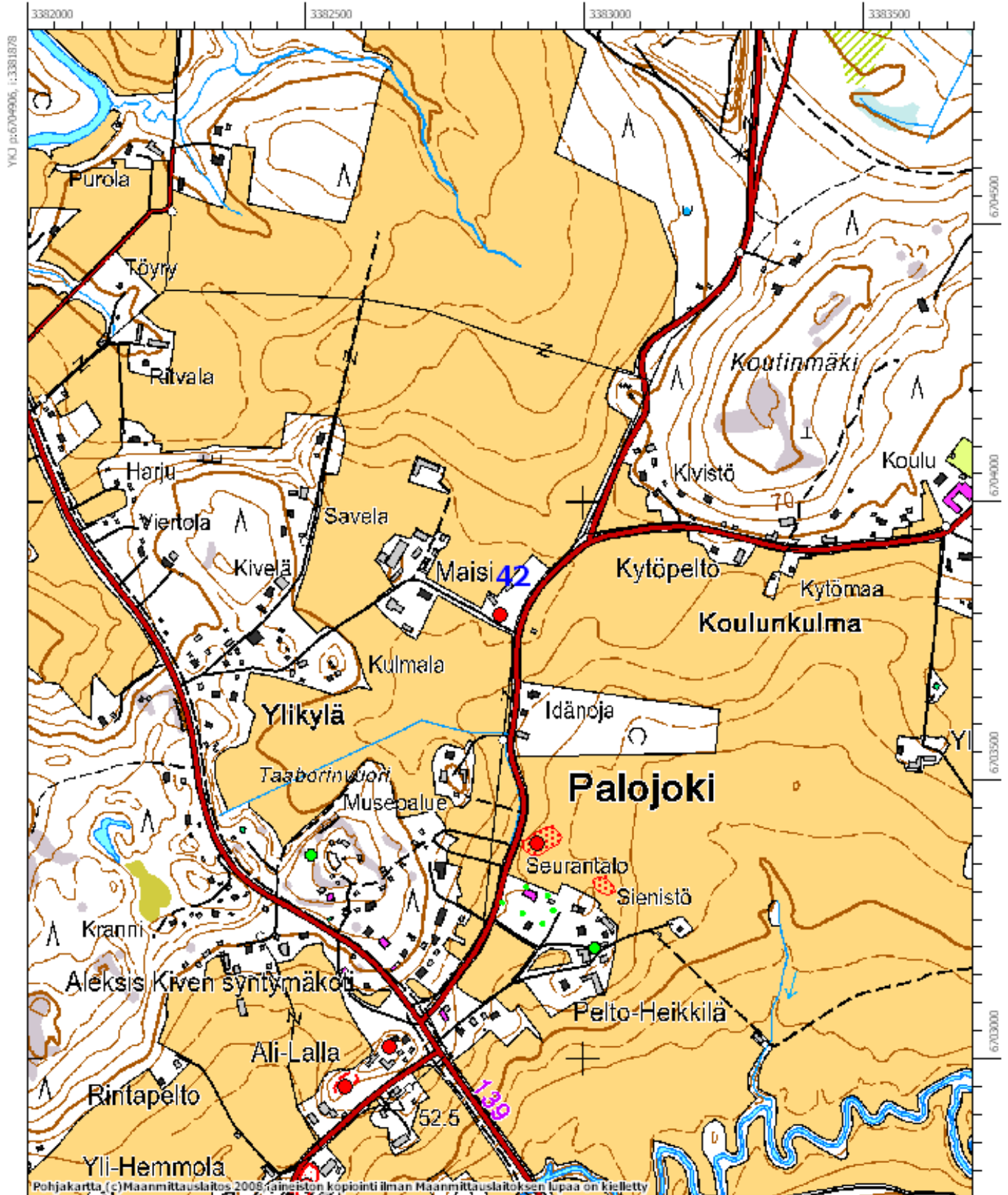
41 Poffin mylly

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 42

42 Sikonummi

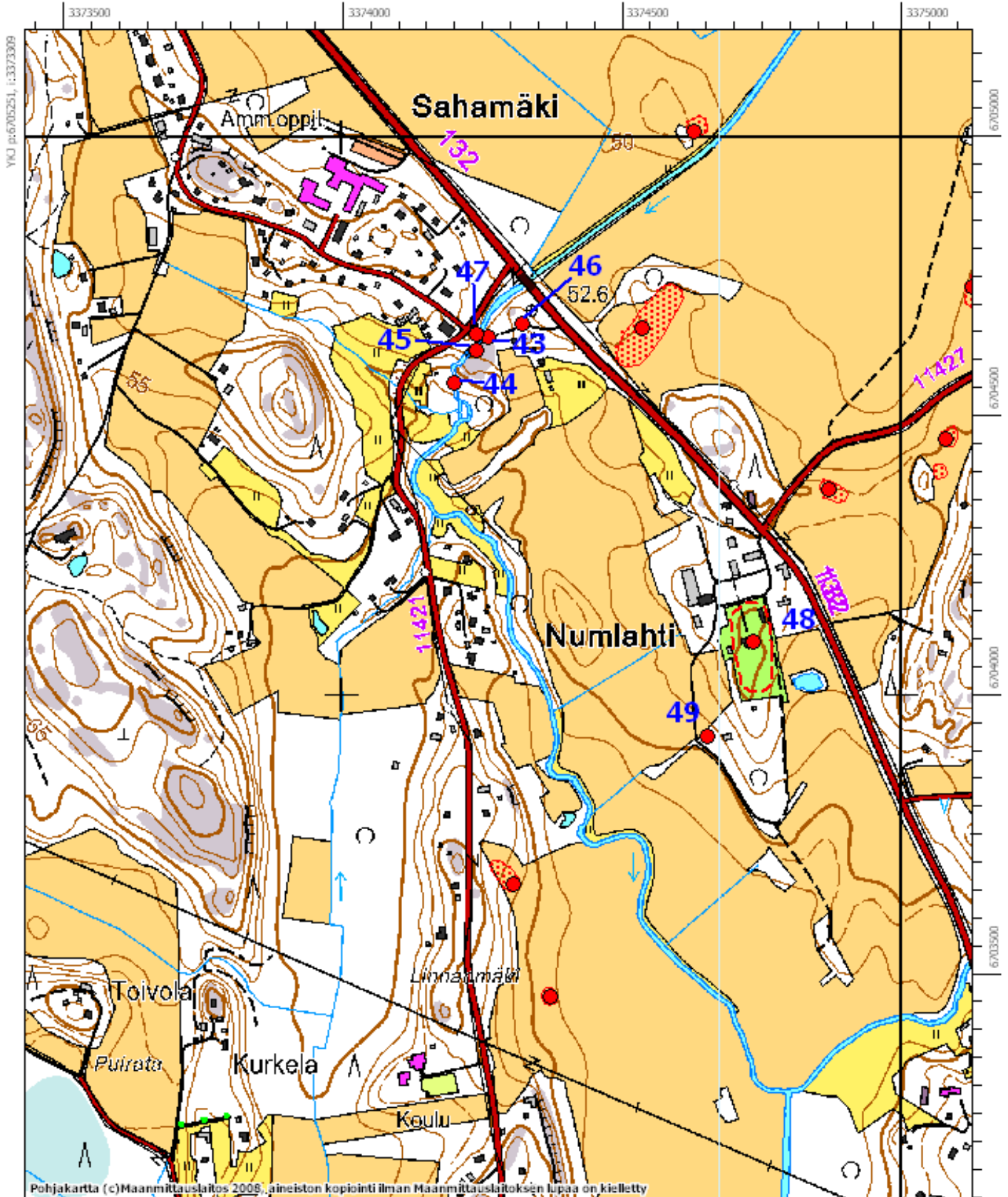
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 43-49

43-47 Numlahti 4-8

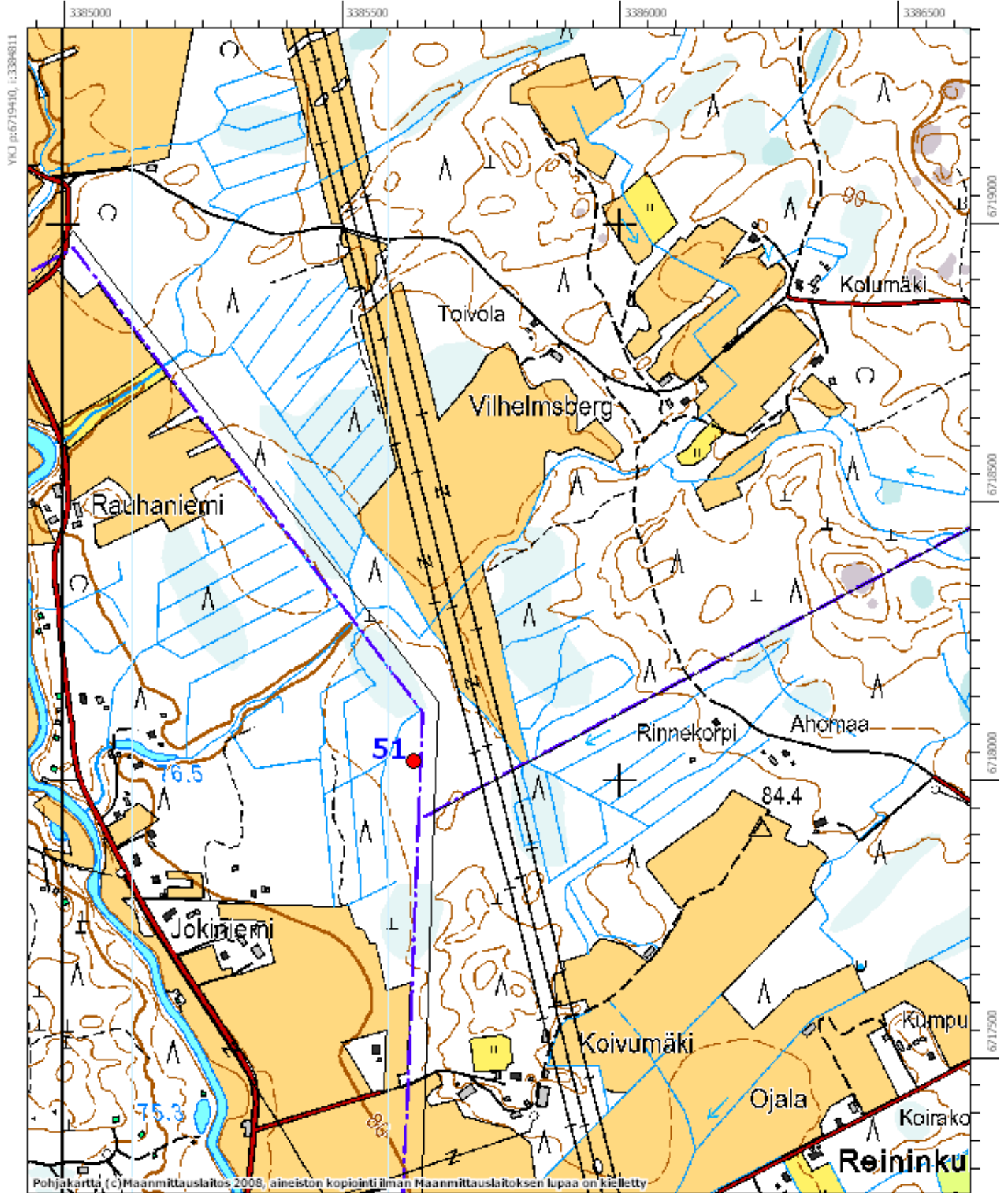
48 Numlahden kartano 1

49 Numlahden kartano 2

Nurmijärvi 2008

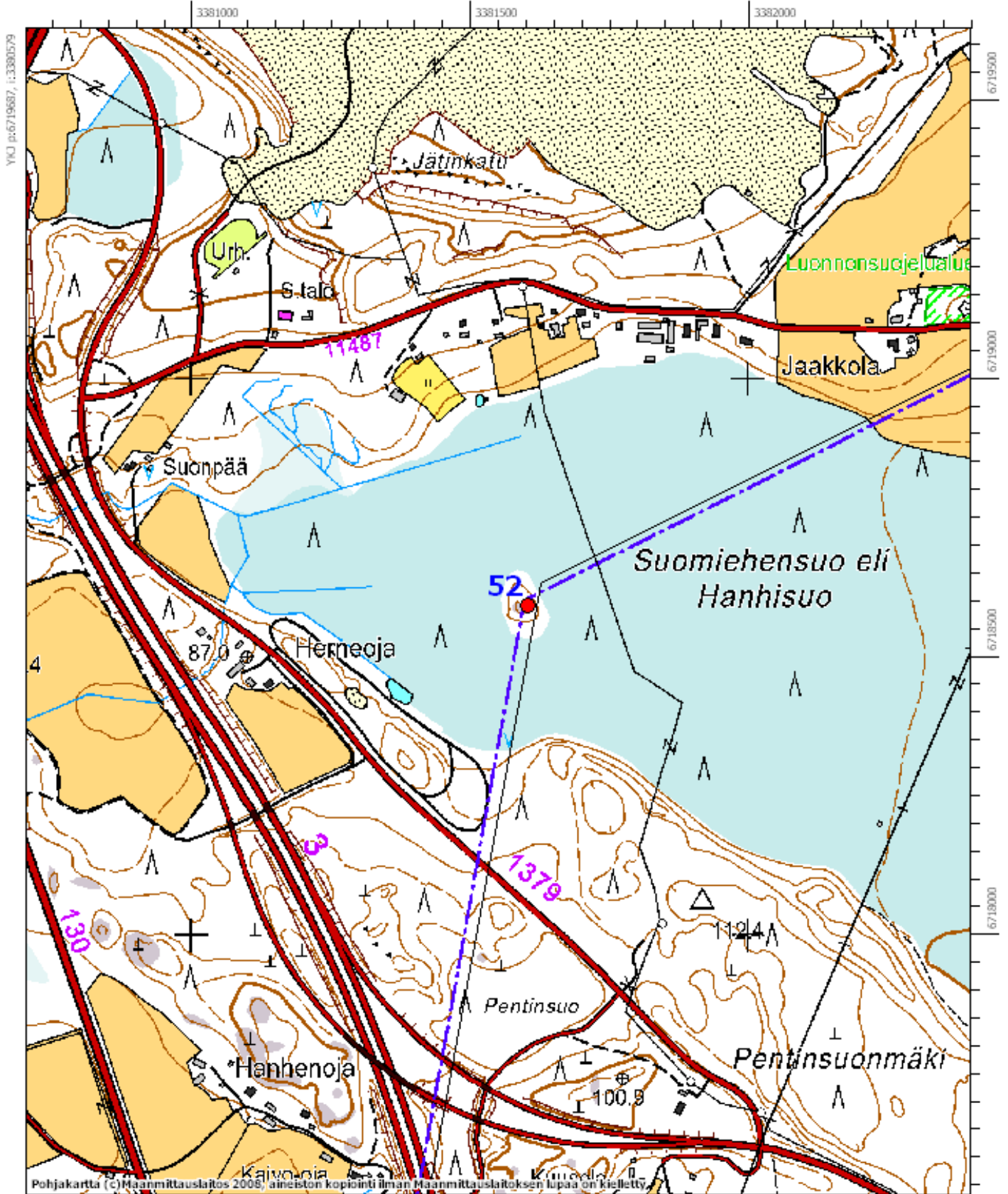
Hist. ajan kohde 51
51 Petäjäsoski

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008. Aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.

Nurmijärvi 2008

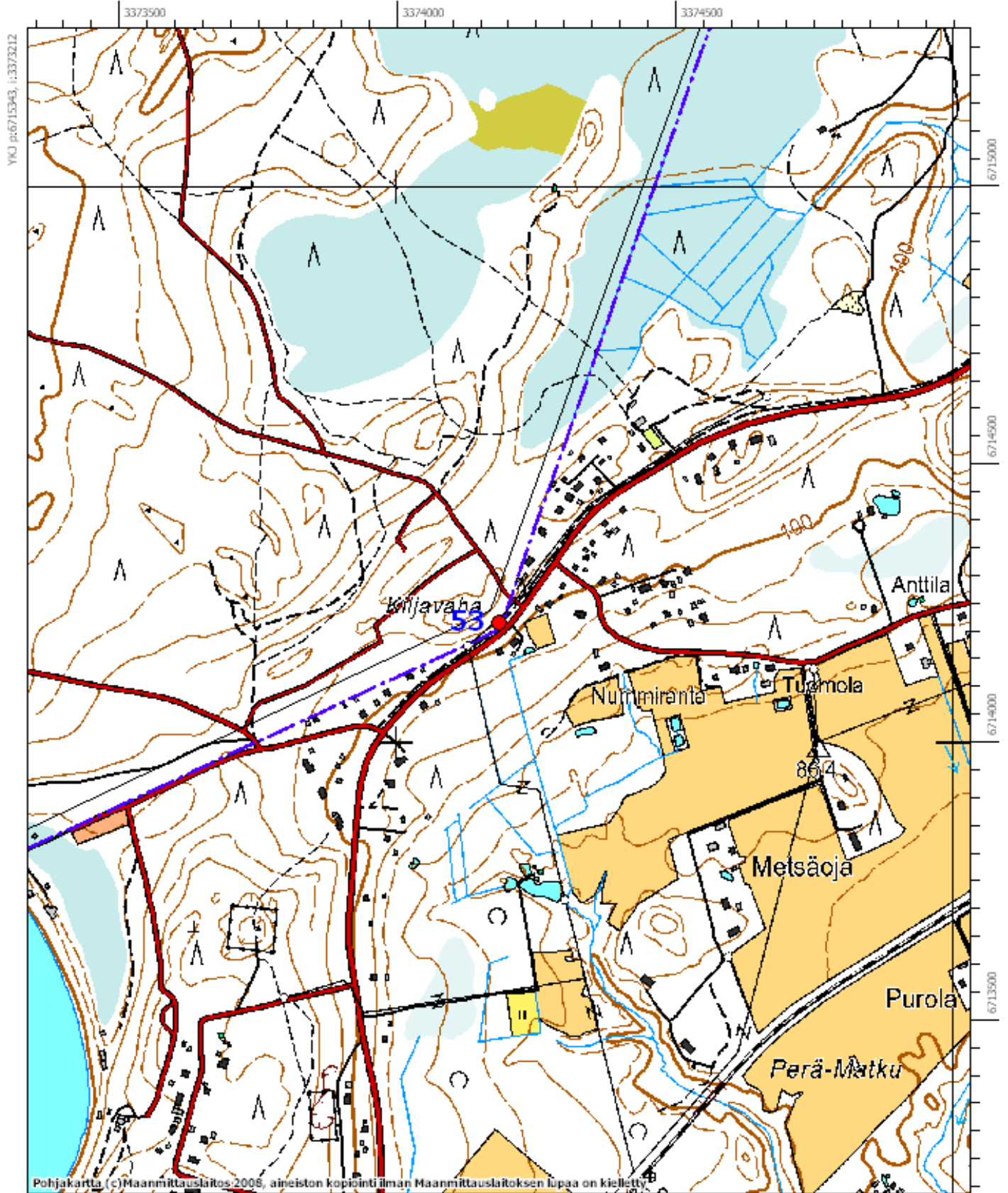
Hist. ajan kohde 52
52 Hanhisaunsaari

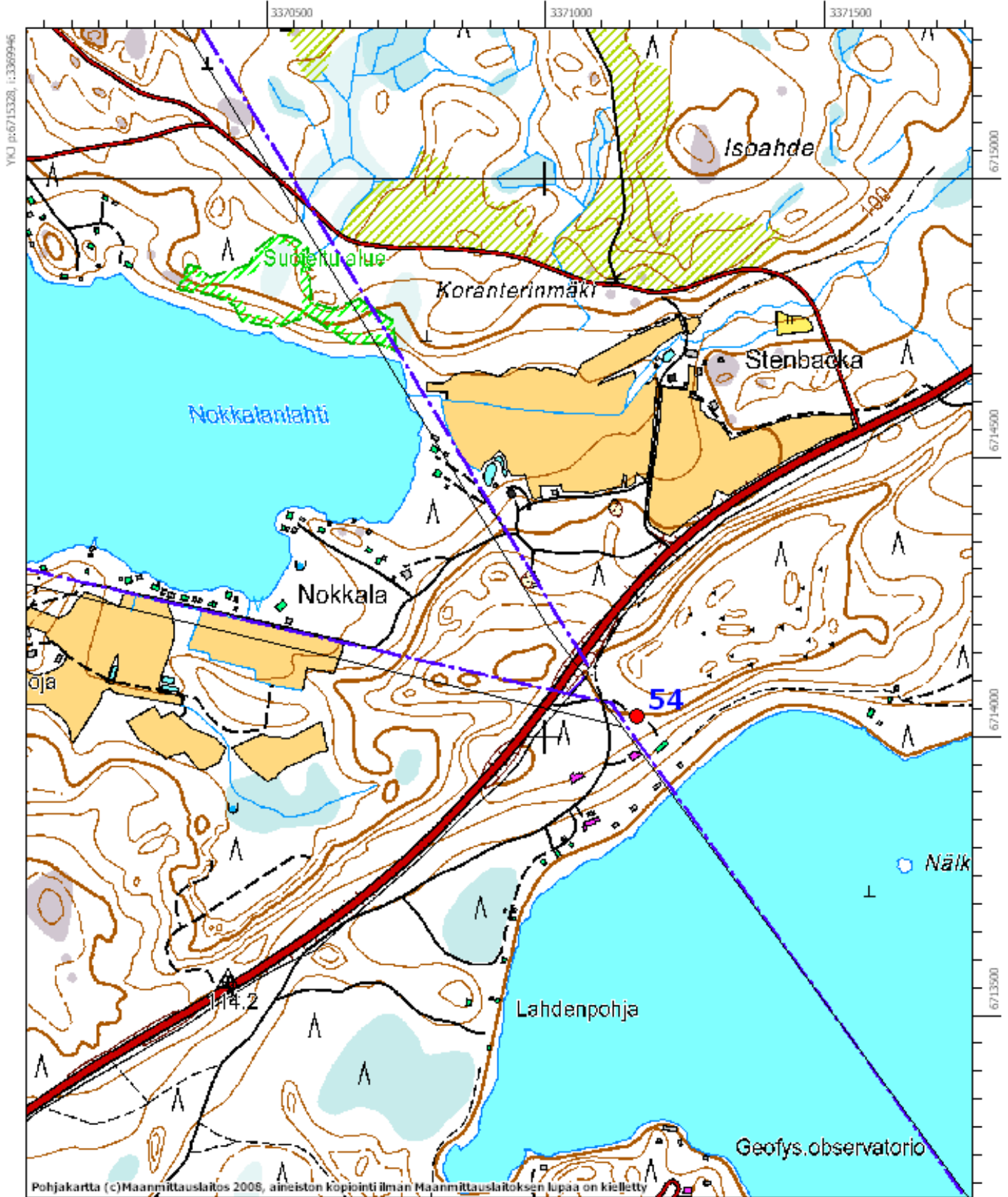
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 53
53 Kiljava

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 54
54 Sääksjärven Röykkä

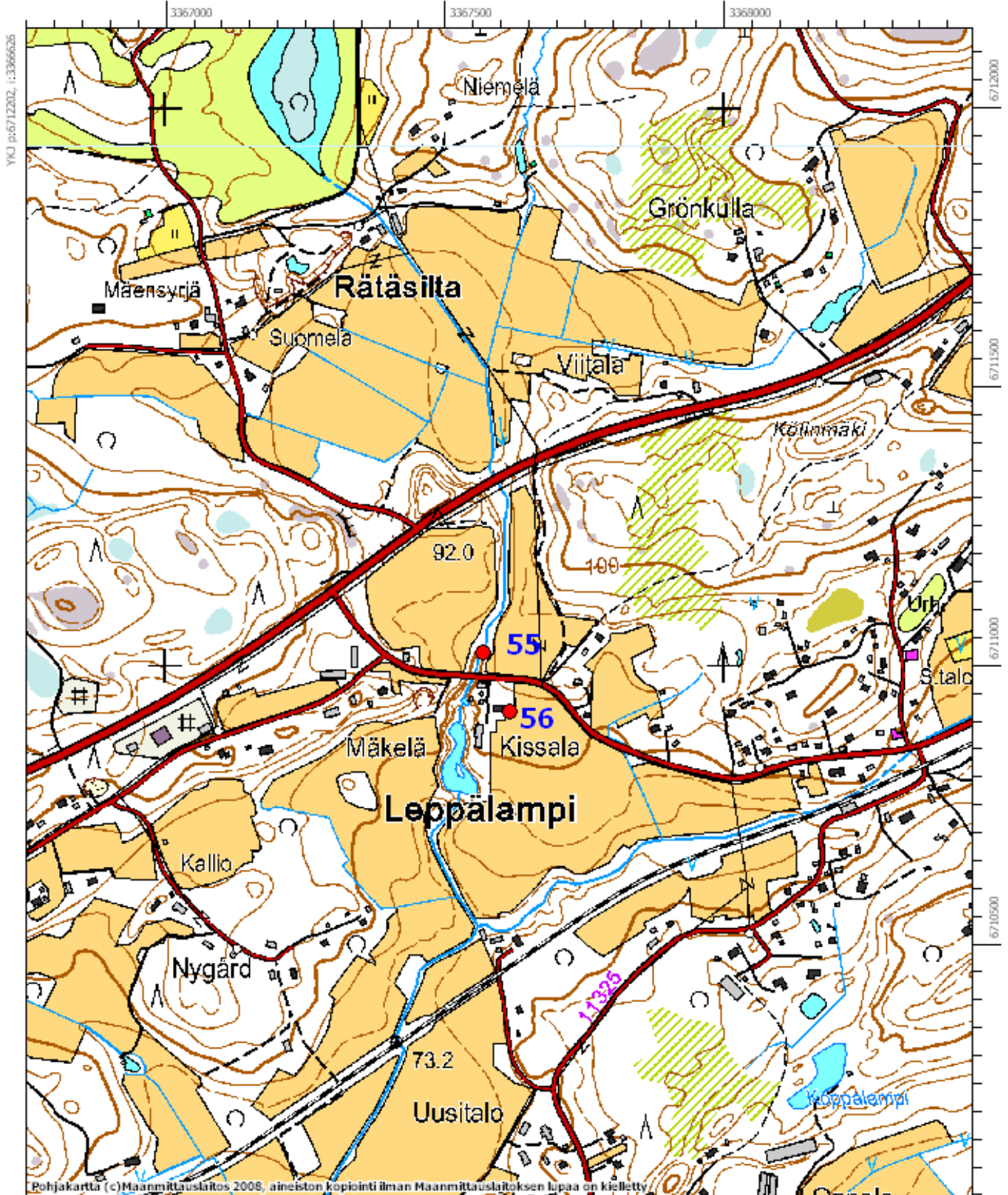

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 55-56

55 Leppälampi

56 Kissala (Kisla)

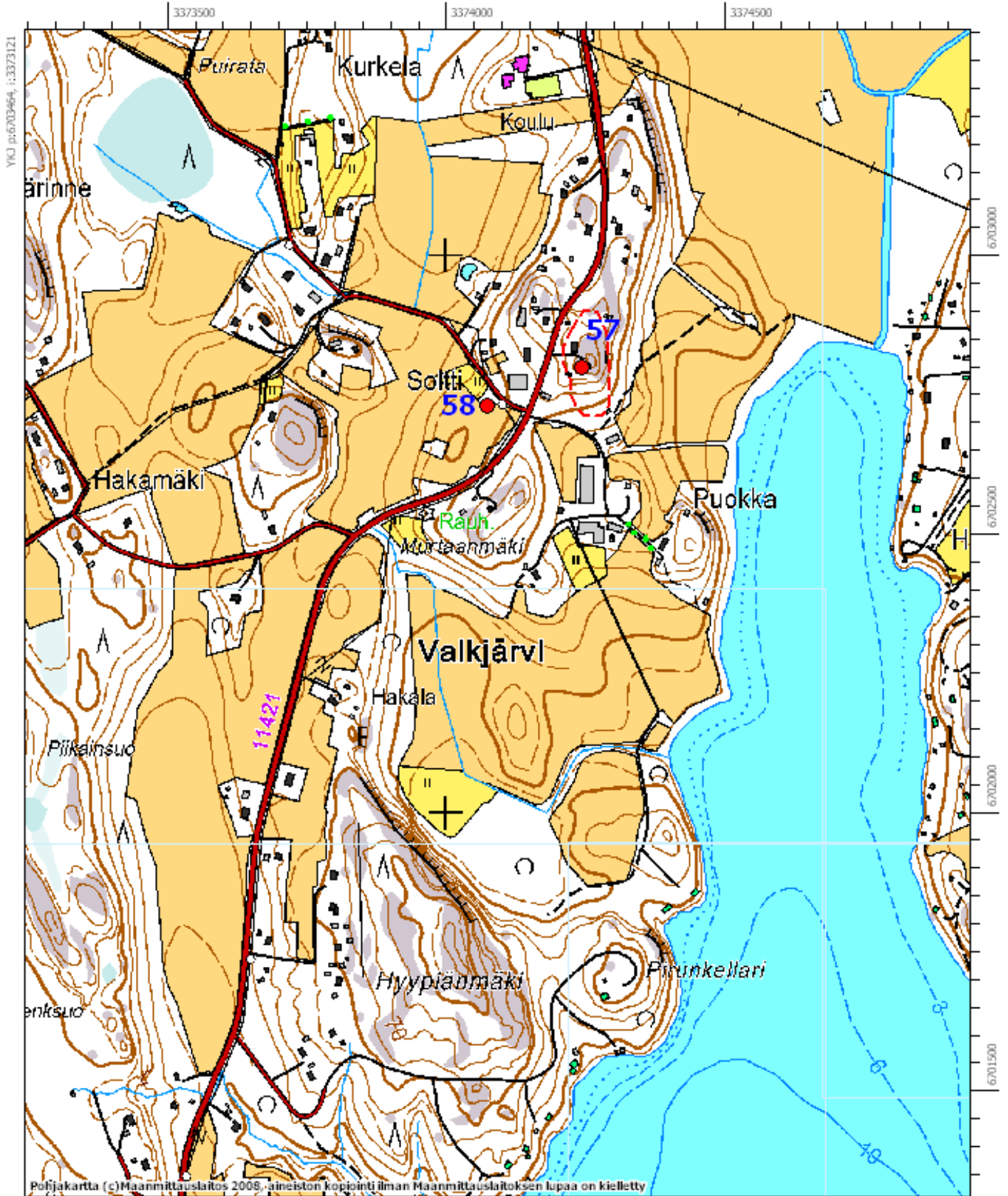

Nurmijärvi 2008

Kohteet 57-58

57 Valkjärvi 1

58 Valkjärvi 2

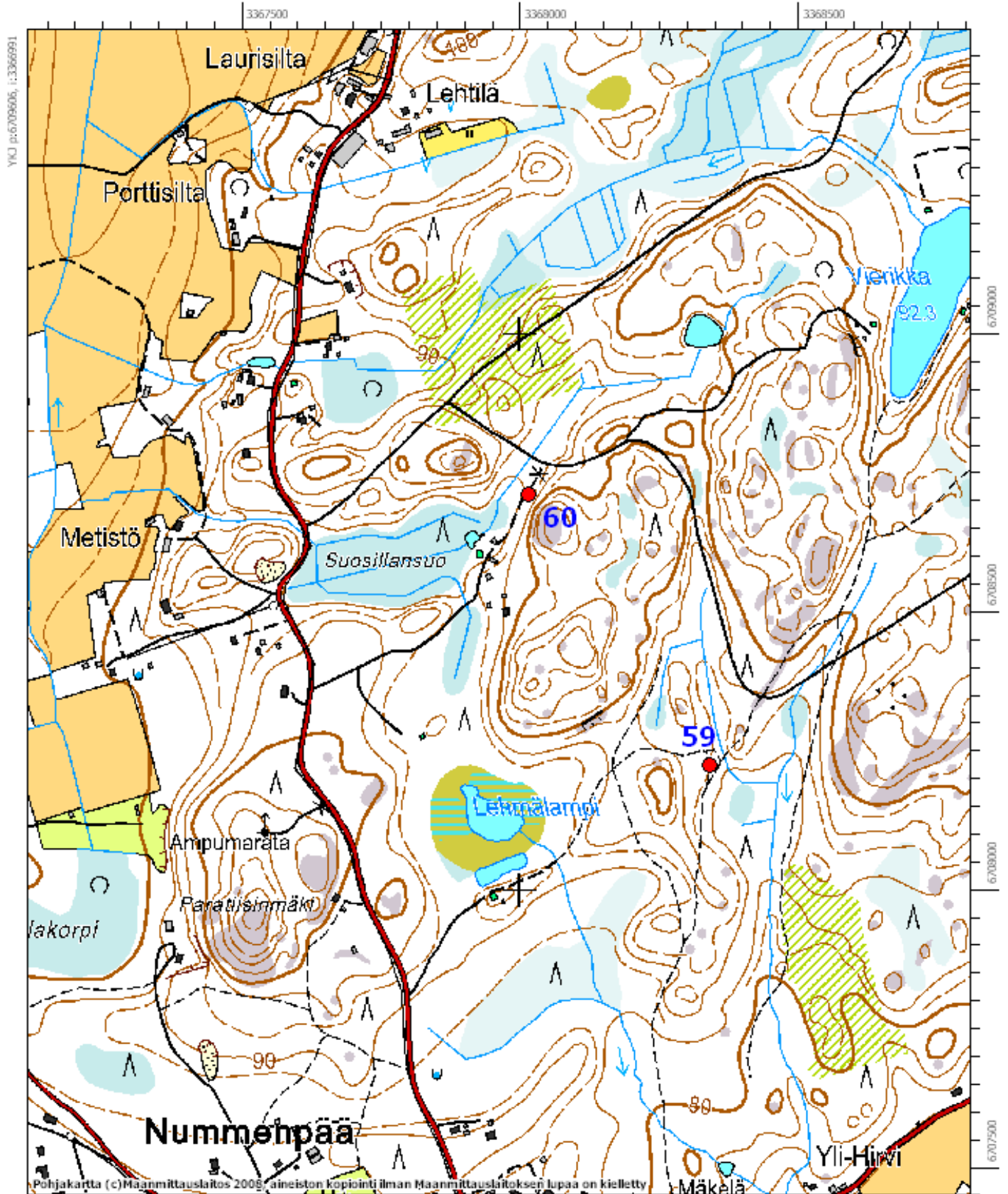

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 59-60

59 Lehmälampi

60 Suosillansuo

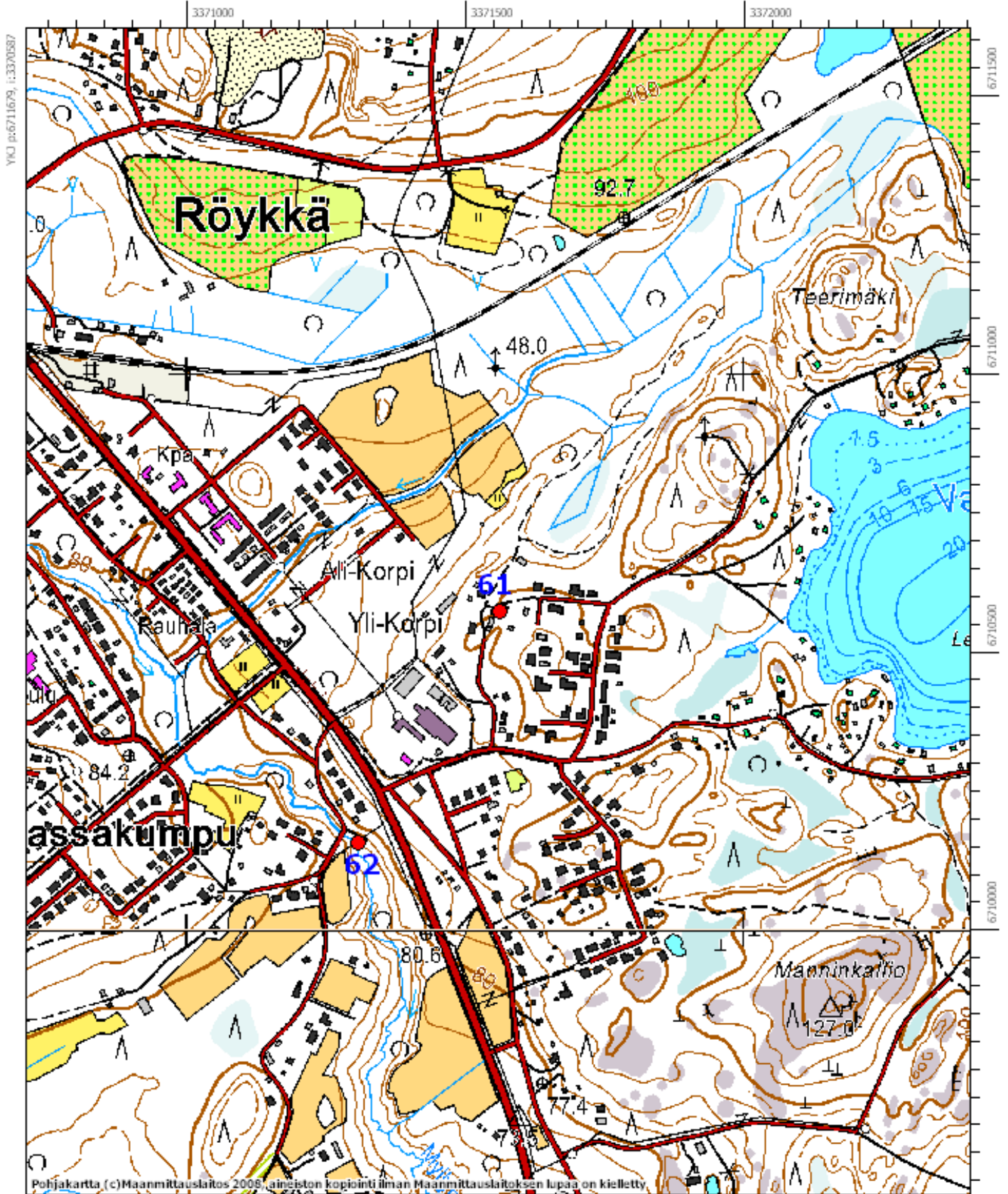

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 61-62

61 Ali-Korpi

62 Korven mylly

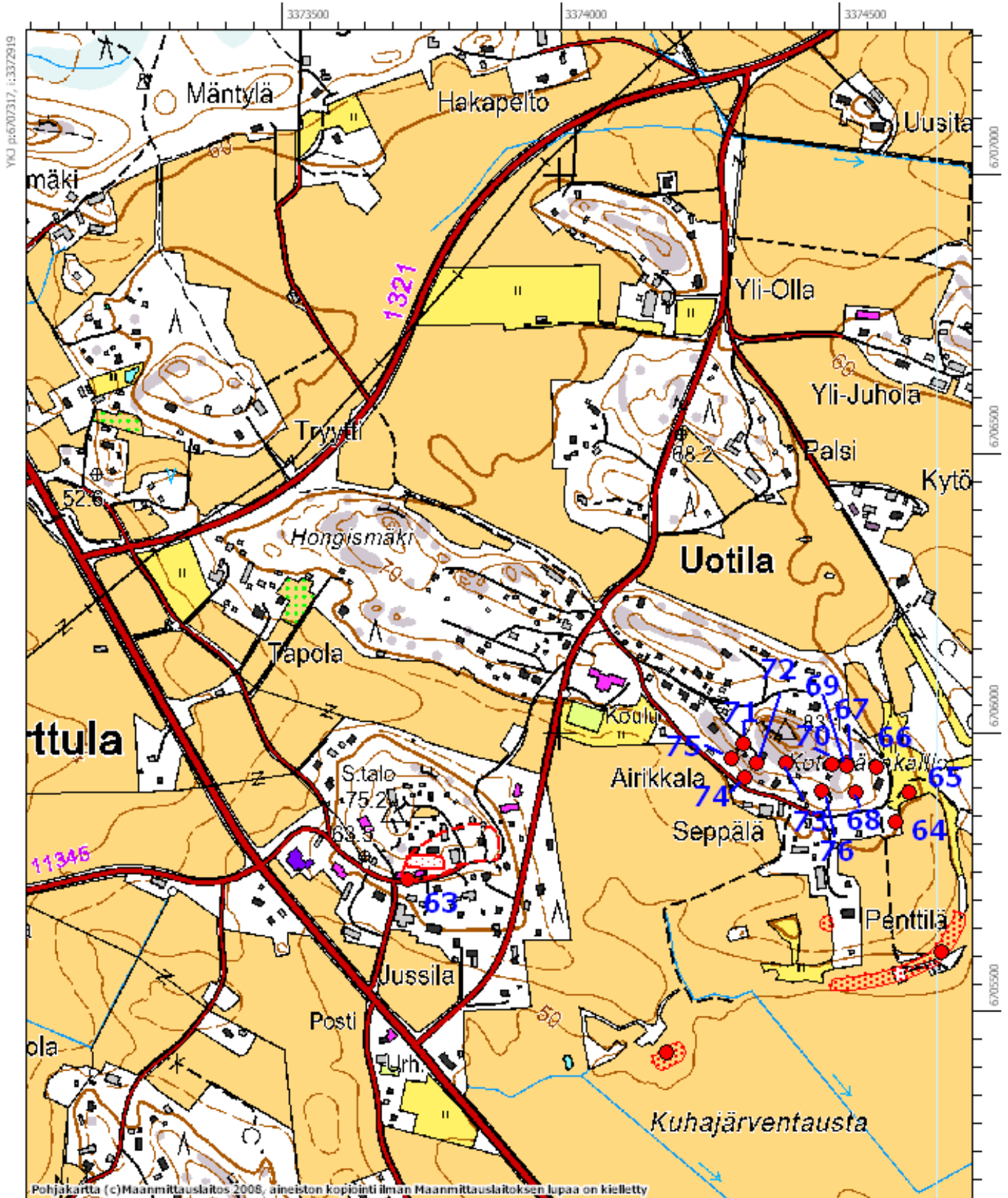

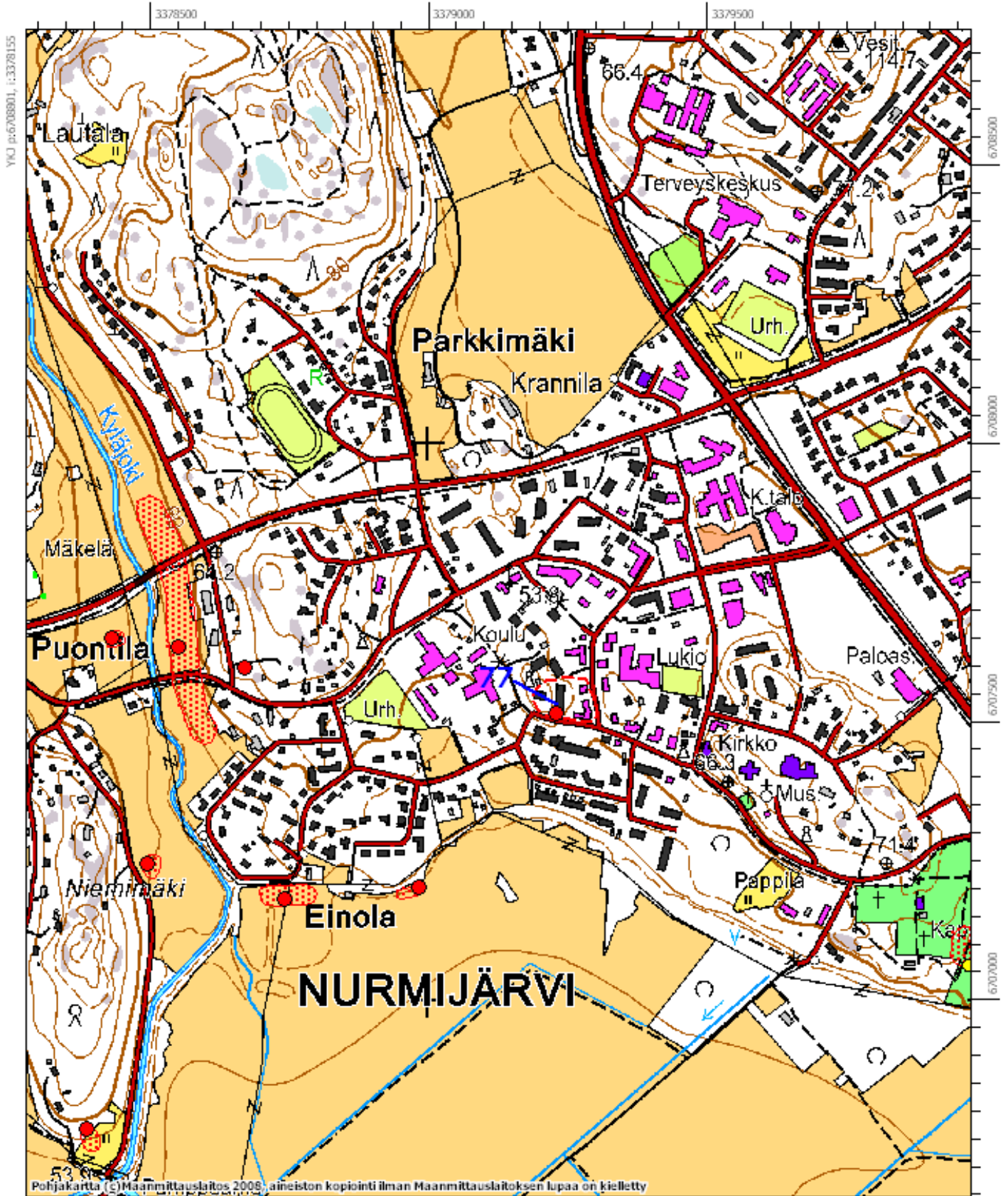
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 63-76

63 Perttula

64-76 Uotila 1-13

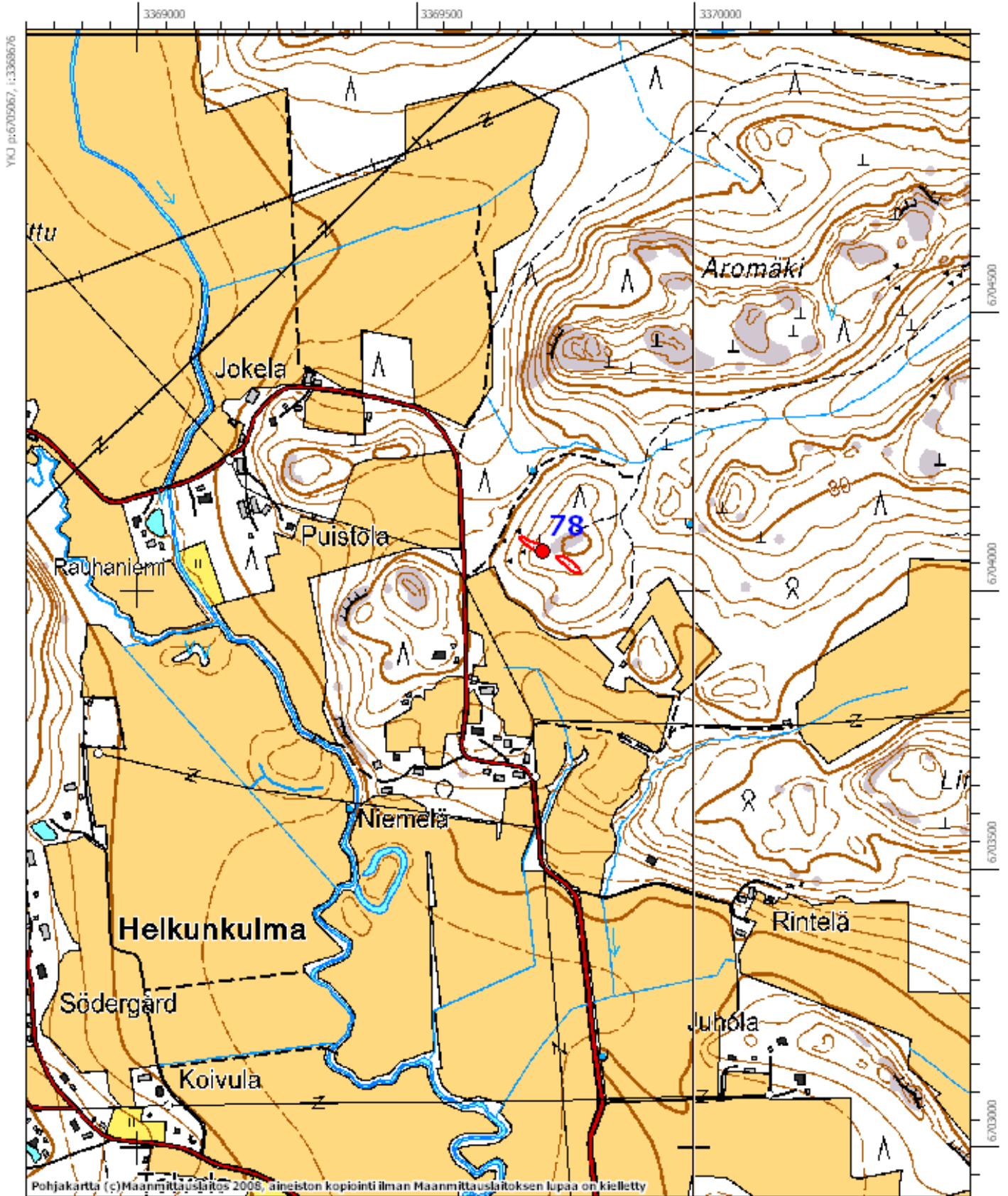

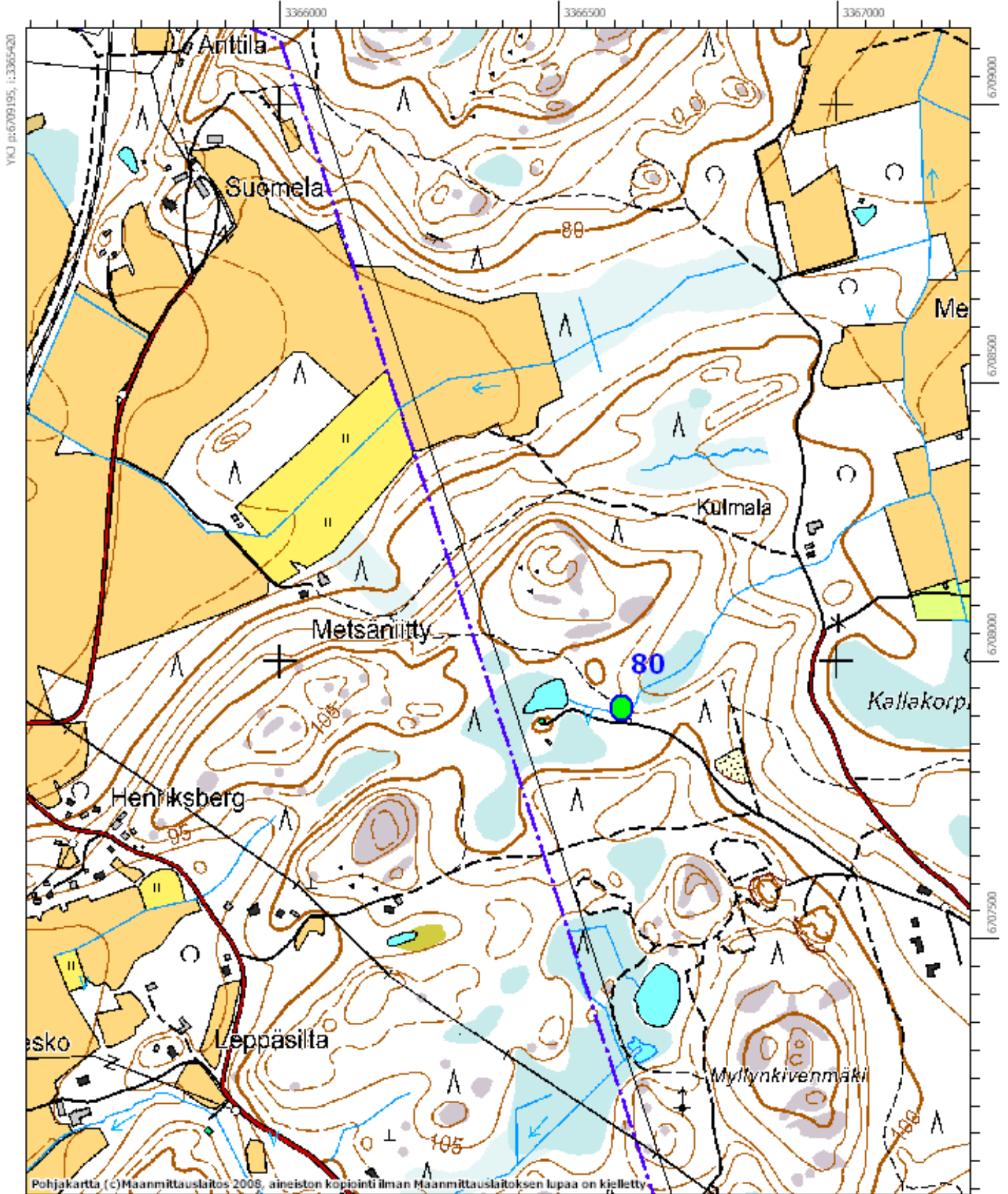
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 78
78 Helkku

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 80
80 Metsälampi

Nurmijärvi 2008

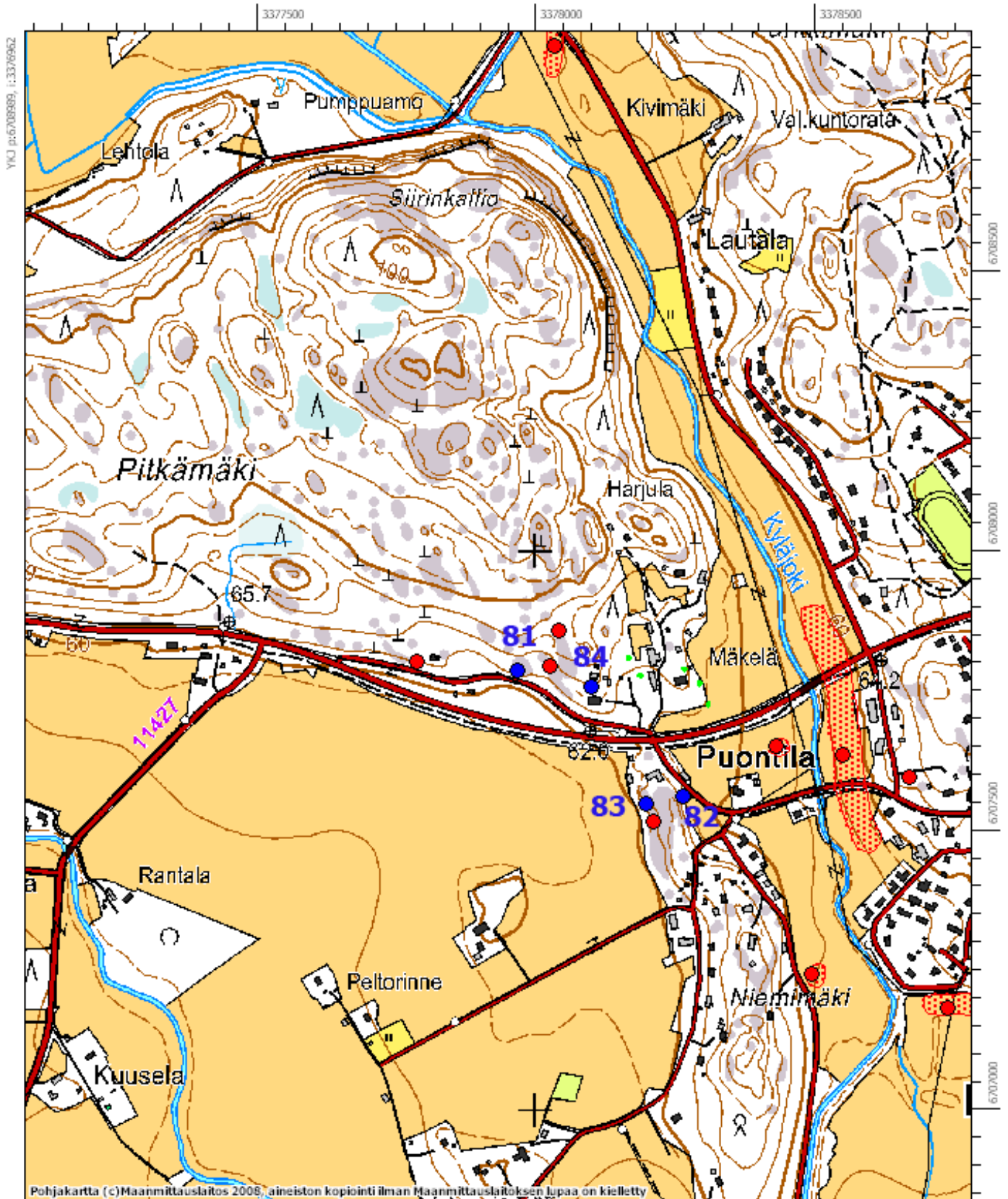
Hist. ajan kohteet 81-84 (Eivät muinaisjäänhöksiä, merkitty sinisellä)

81 Puontila a

82 Puontila b

83 Puontila c

84 Iivari a

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 85-89 (Eivät muinaisjäänöksiä, merkitty sinisellä)

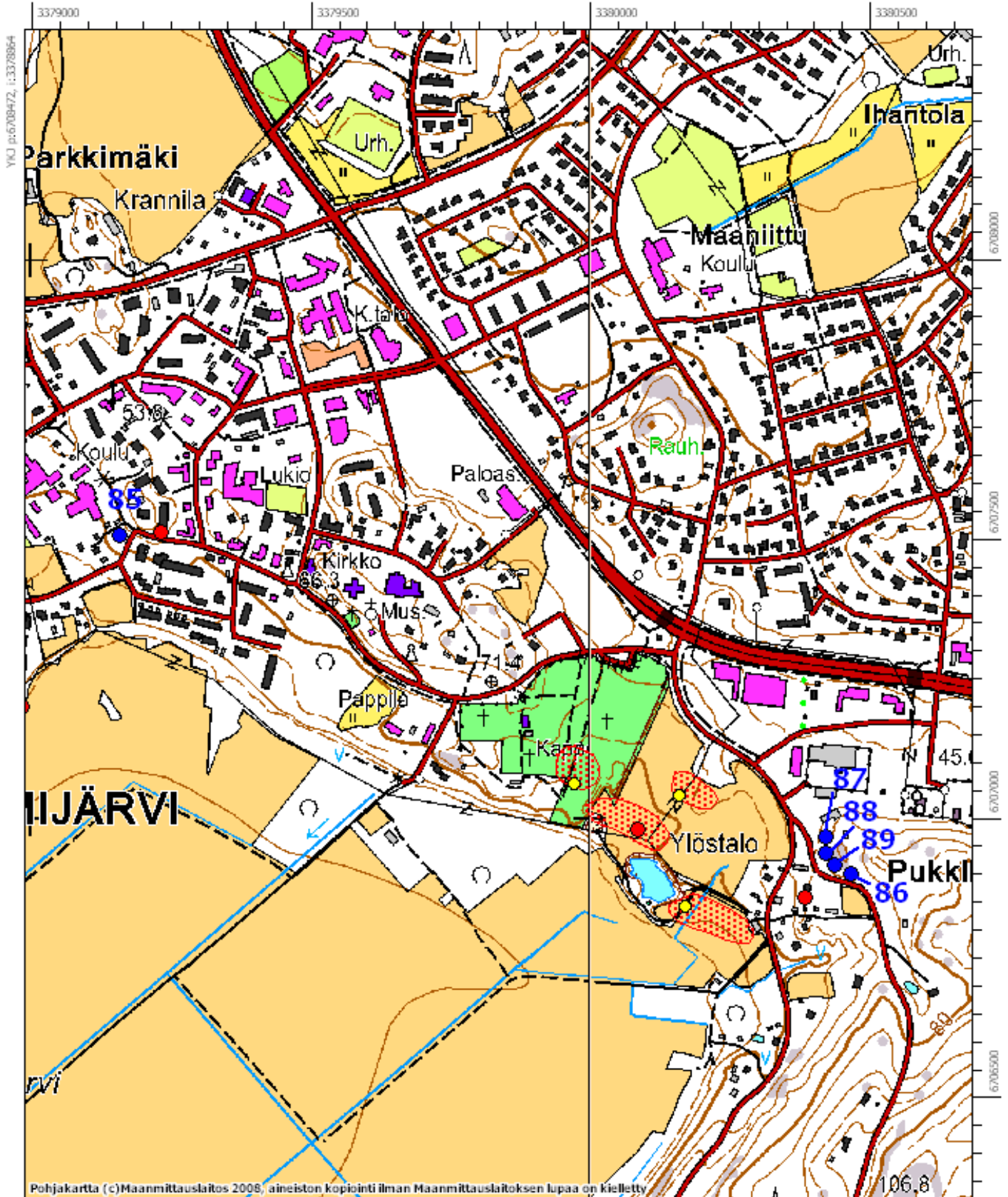
85 Sorva a

86 Pukkila a

87 Pukkila b

88 Pukkila c

89 Pukkila d

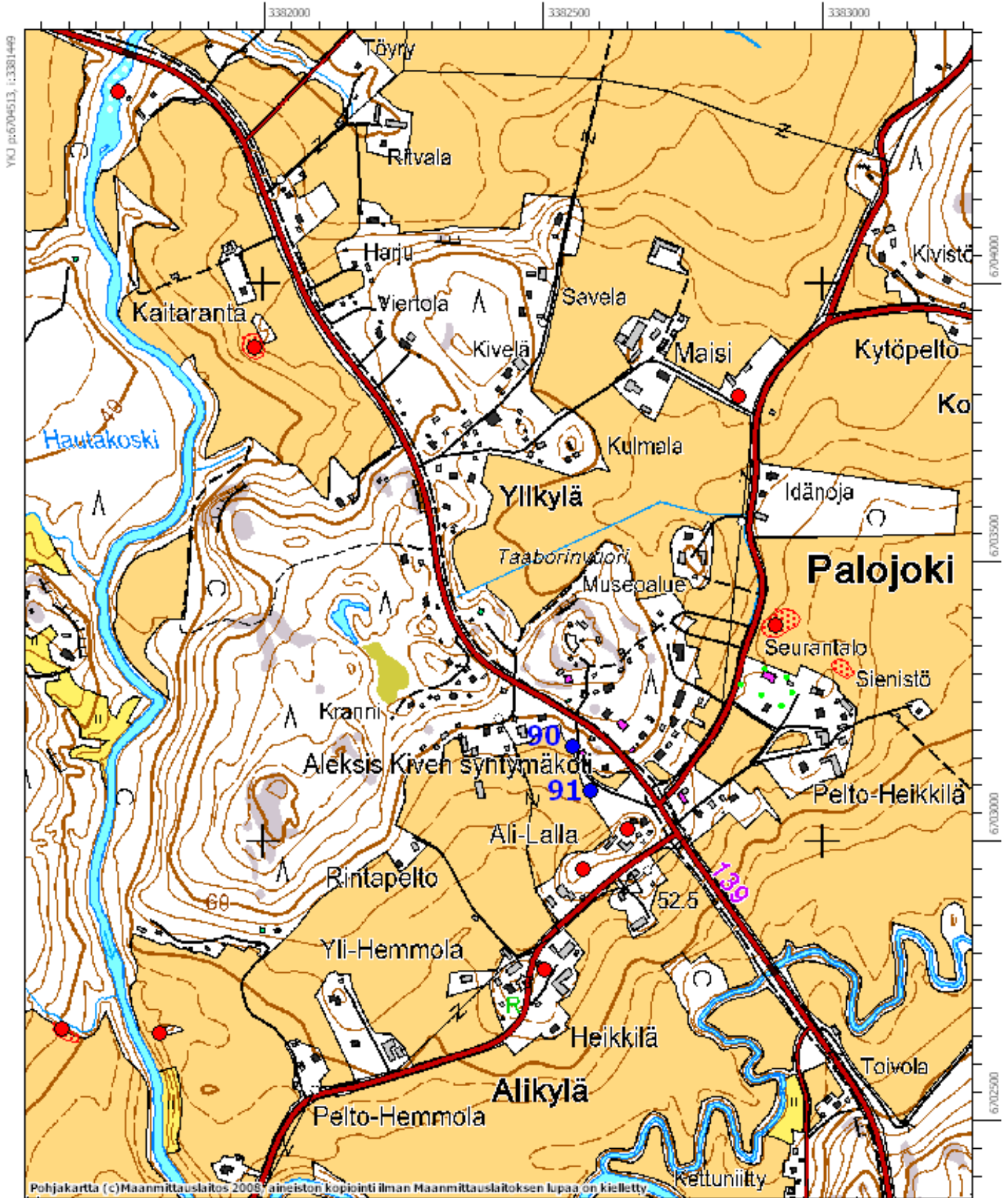

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 90-91 (Eivät muinaisjäännöksiä, merkitty sinisellä)

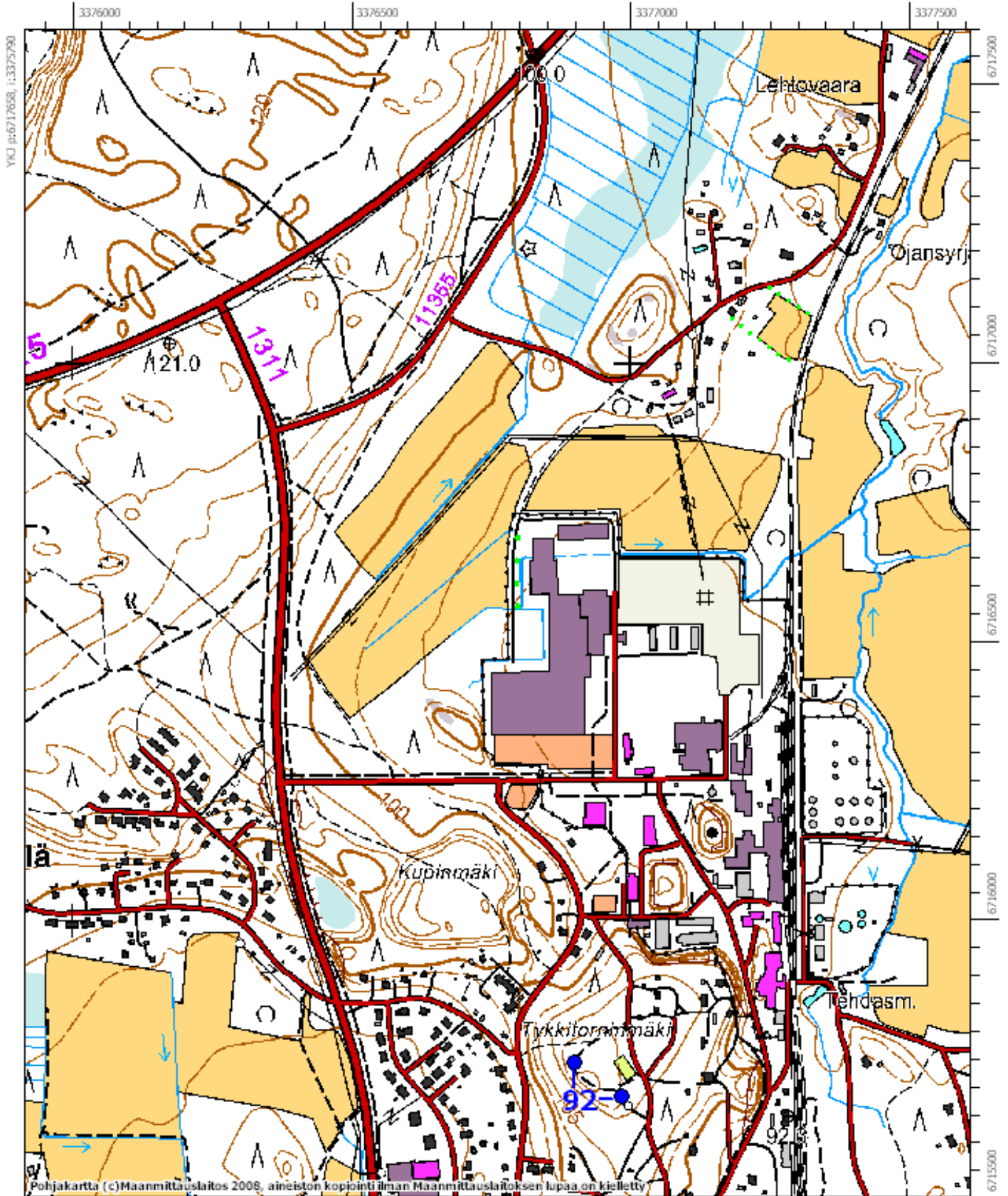
90 Palojoki a

91 Palojoki b

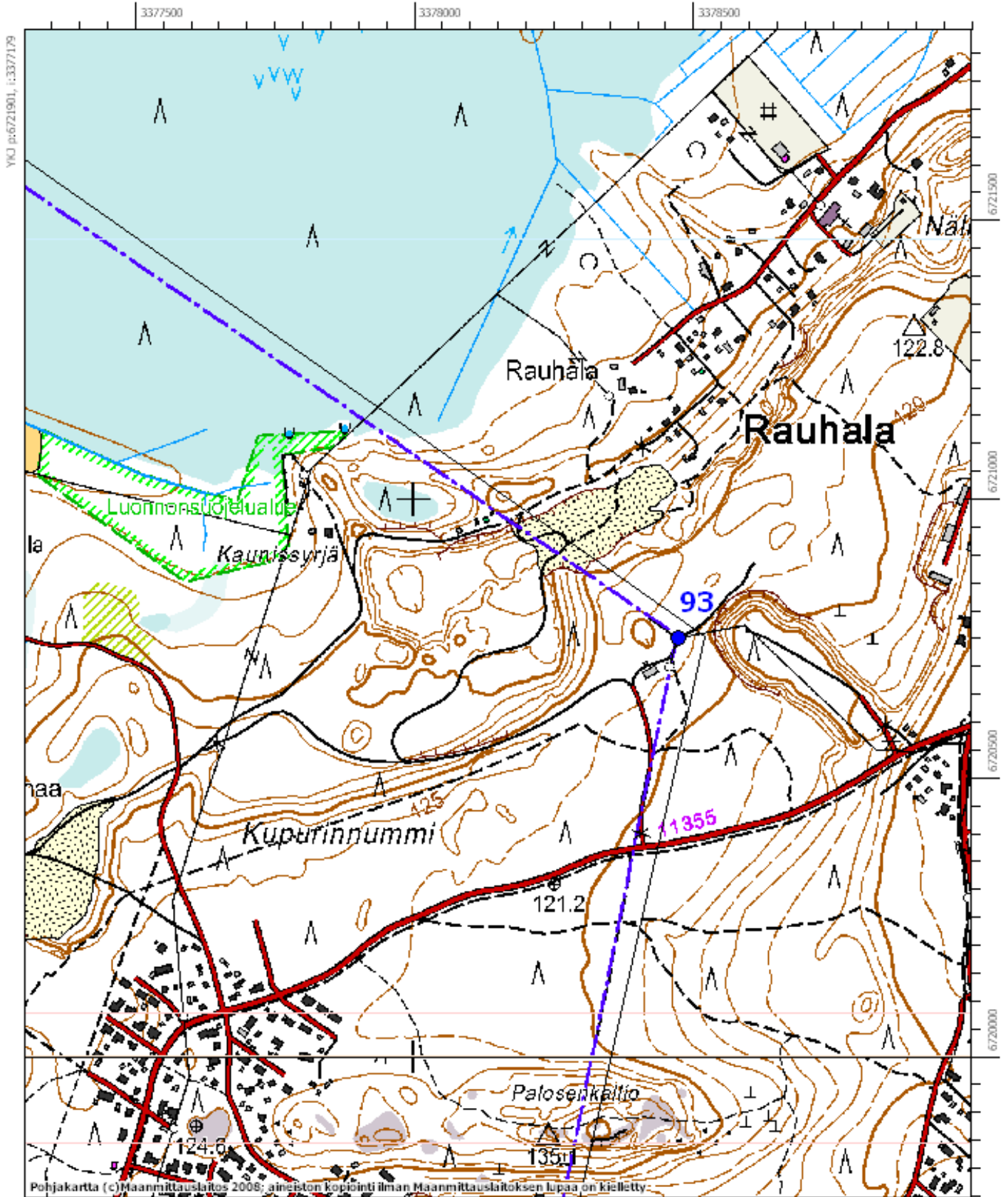
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 92 (Ei muinaisjäänös, merkitty sinisellä)
92 Rajamäki a

Nurmijärvi 2008

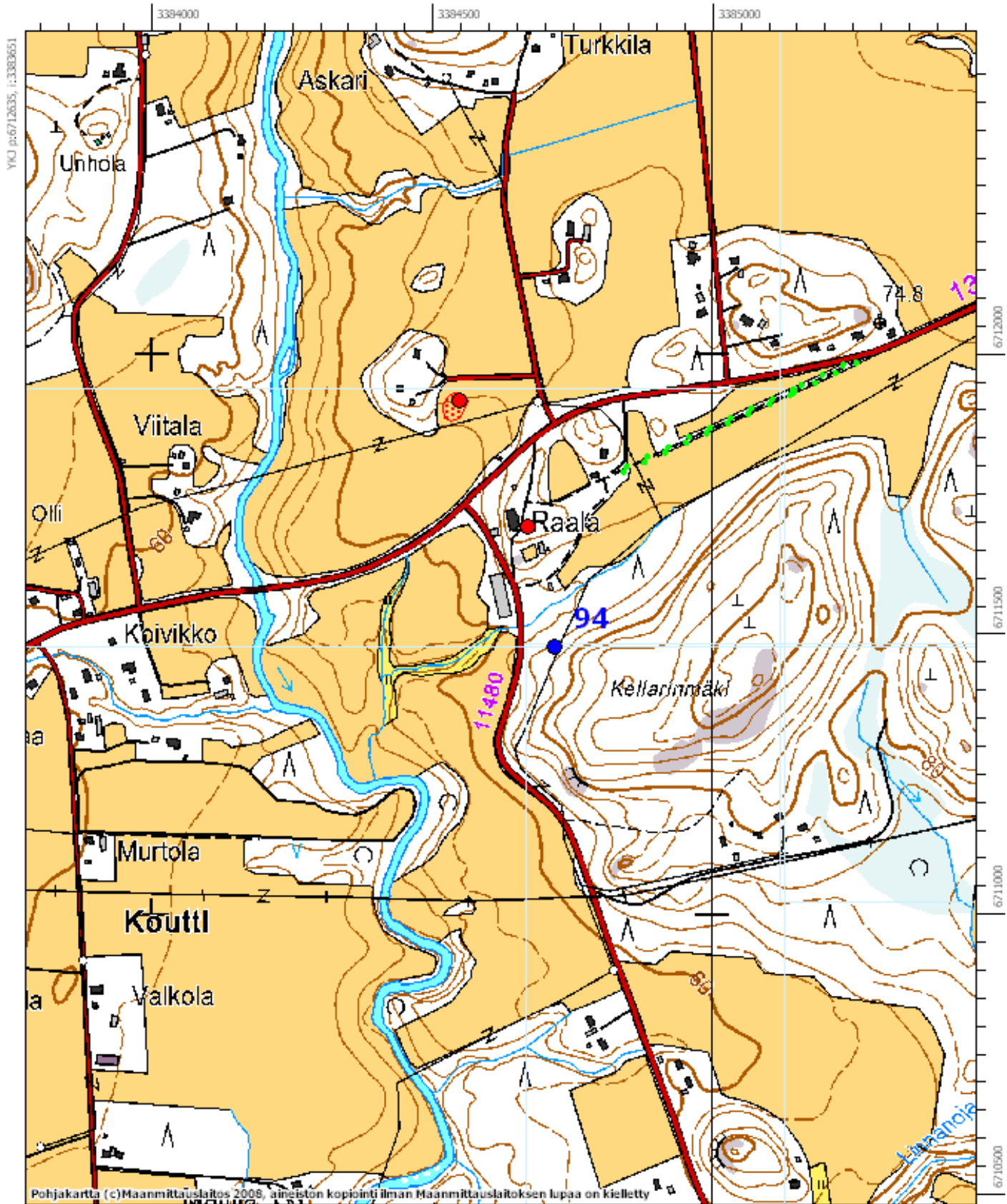
Hist. ajan kohde 93 (Ei muinaisjäänös, merkitty sinisellä)
93 Herusten järvi a

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 94 (Ei muinaisjäännös, merkitty sinisellä)

94 Raala Kellarinmäki a

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 95-96, 99-100 ja 104 (Eivät muinaisjännöksiä, merkitty sinisellä)

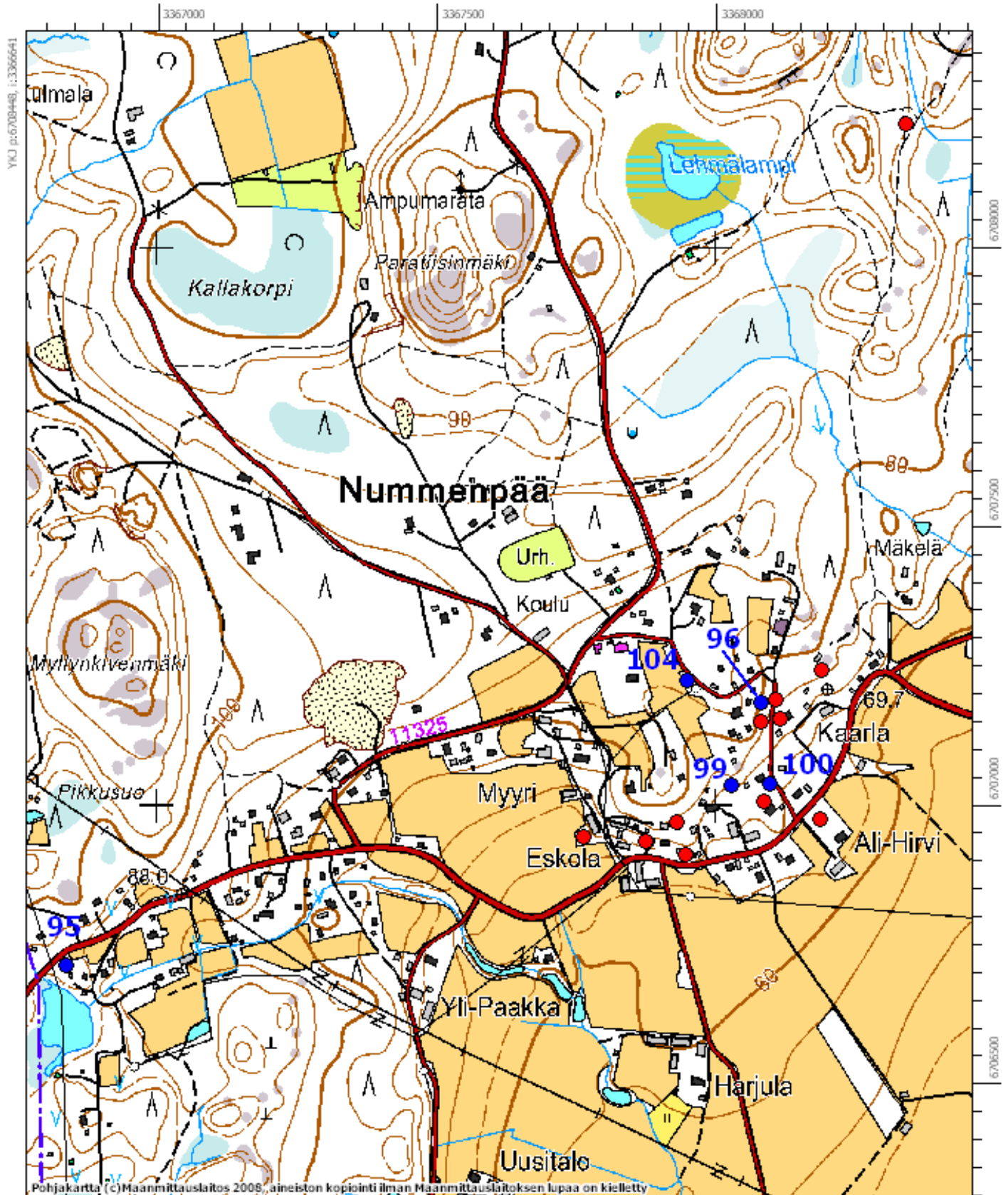
95 Nummenpää Helander a

96 Nummenpää a

99 Nummenpää b

100 Nummenpää c

104 Nummenpää d

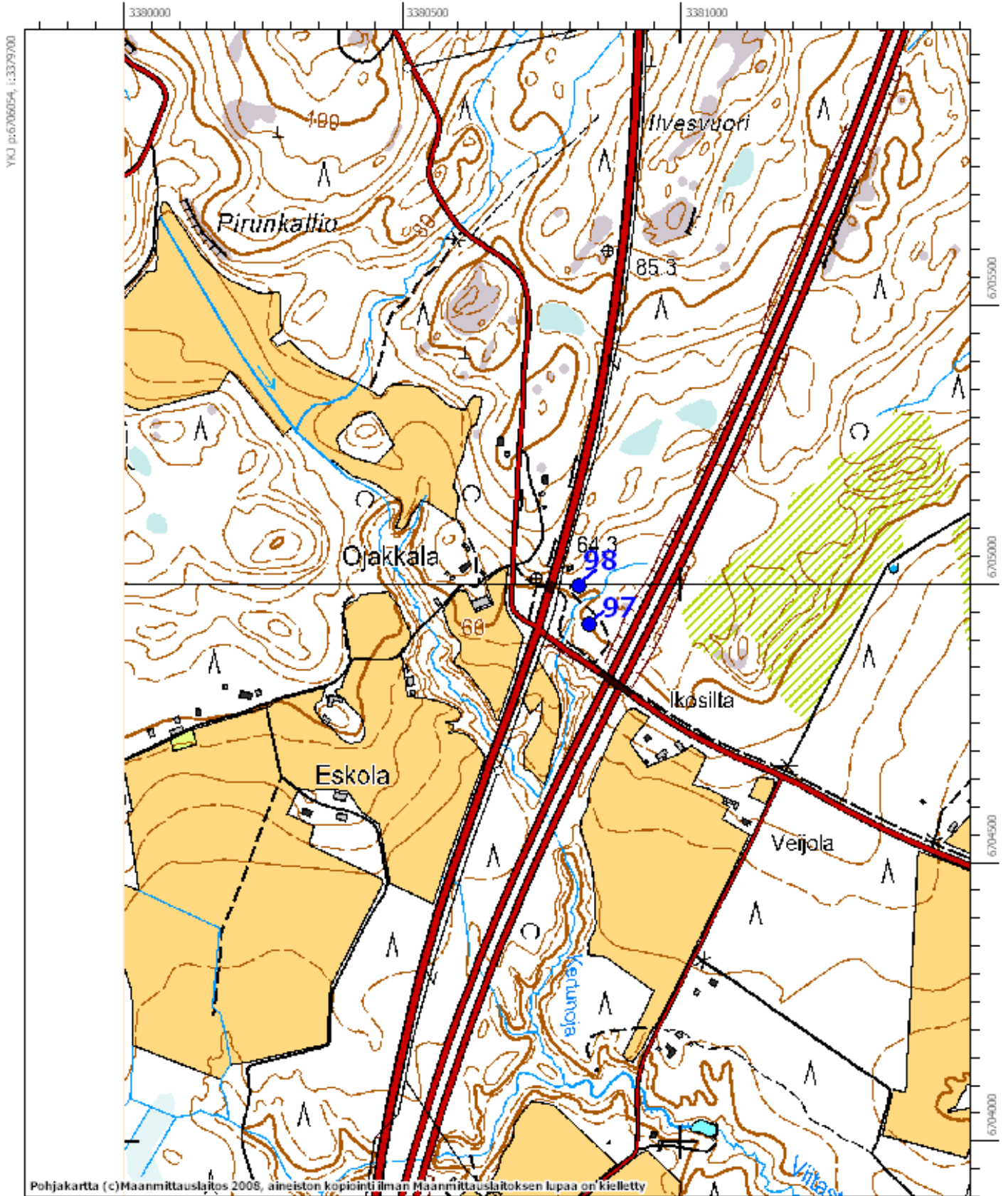

Nurmijärvi 2008

Kohteet 97-98 (Eivät muinaisjäännöksiä, merkitty sinisellä)

97 Ojakkala a

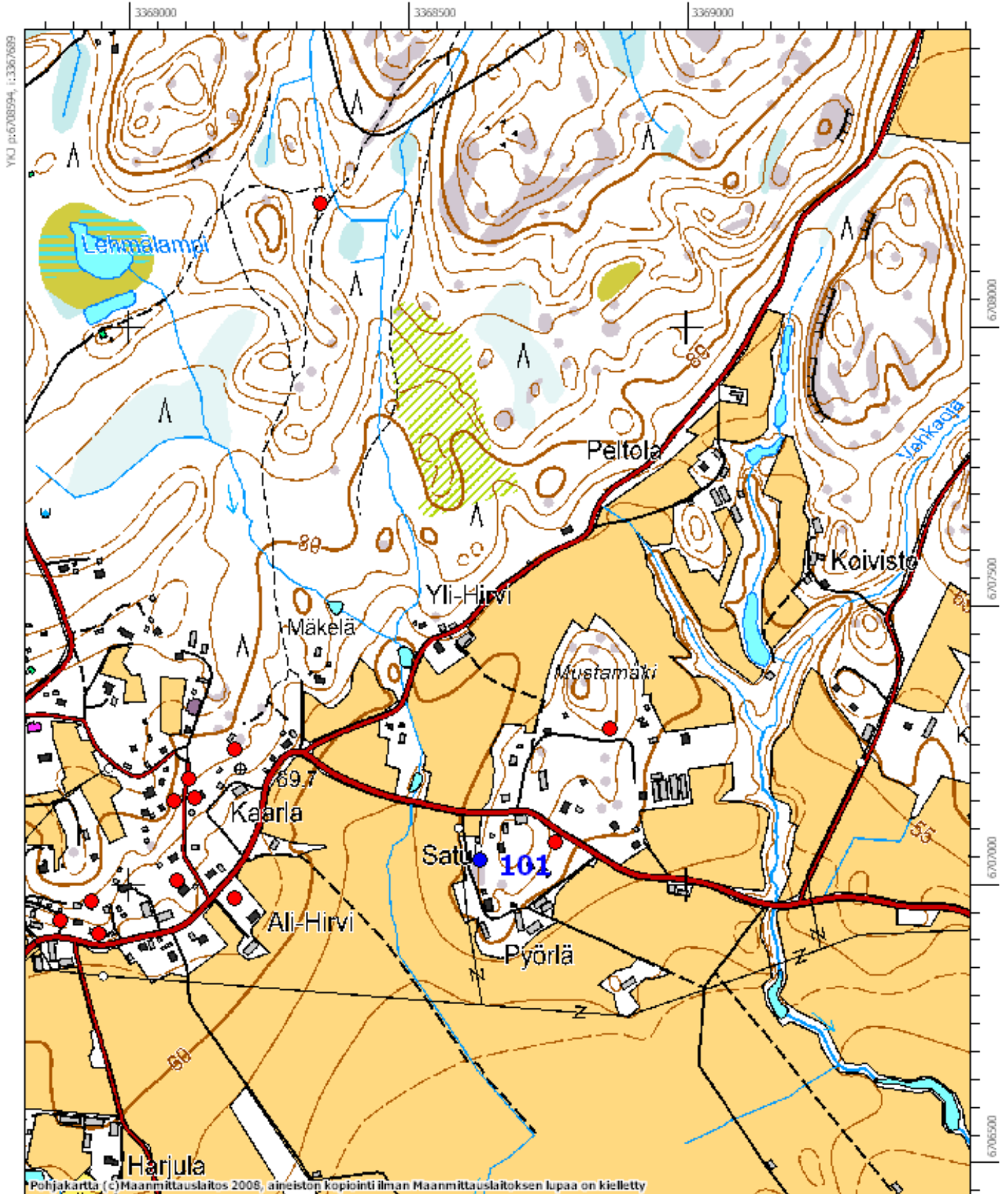
98 Ojakkala b

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 101 (Ei muinaisjännös, merkitty sinisellä)

101 Satuli a

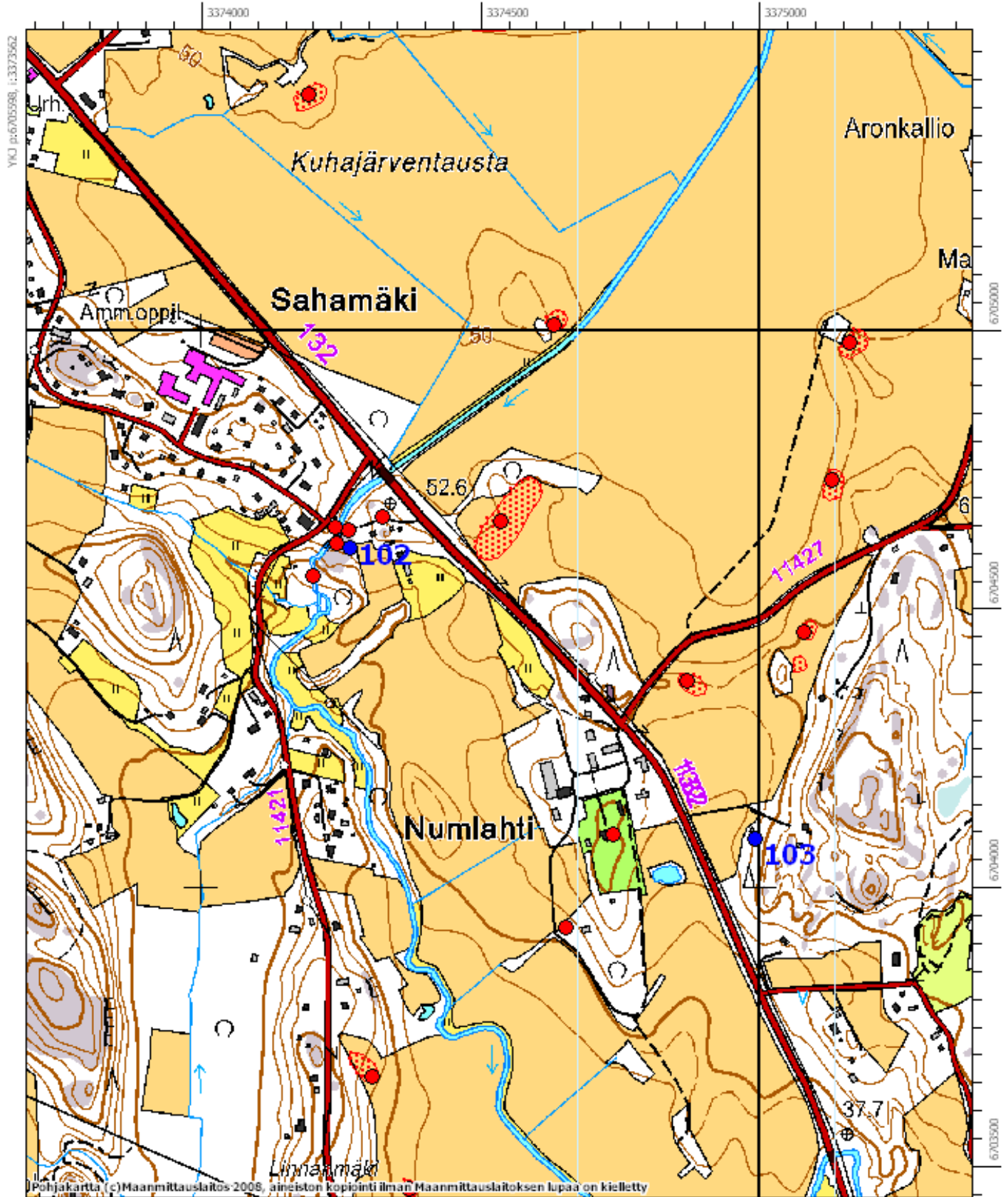

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 102-103 (Eivät muinaisjäänöksiä, merkitty sinisellä)

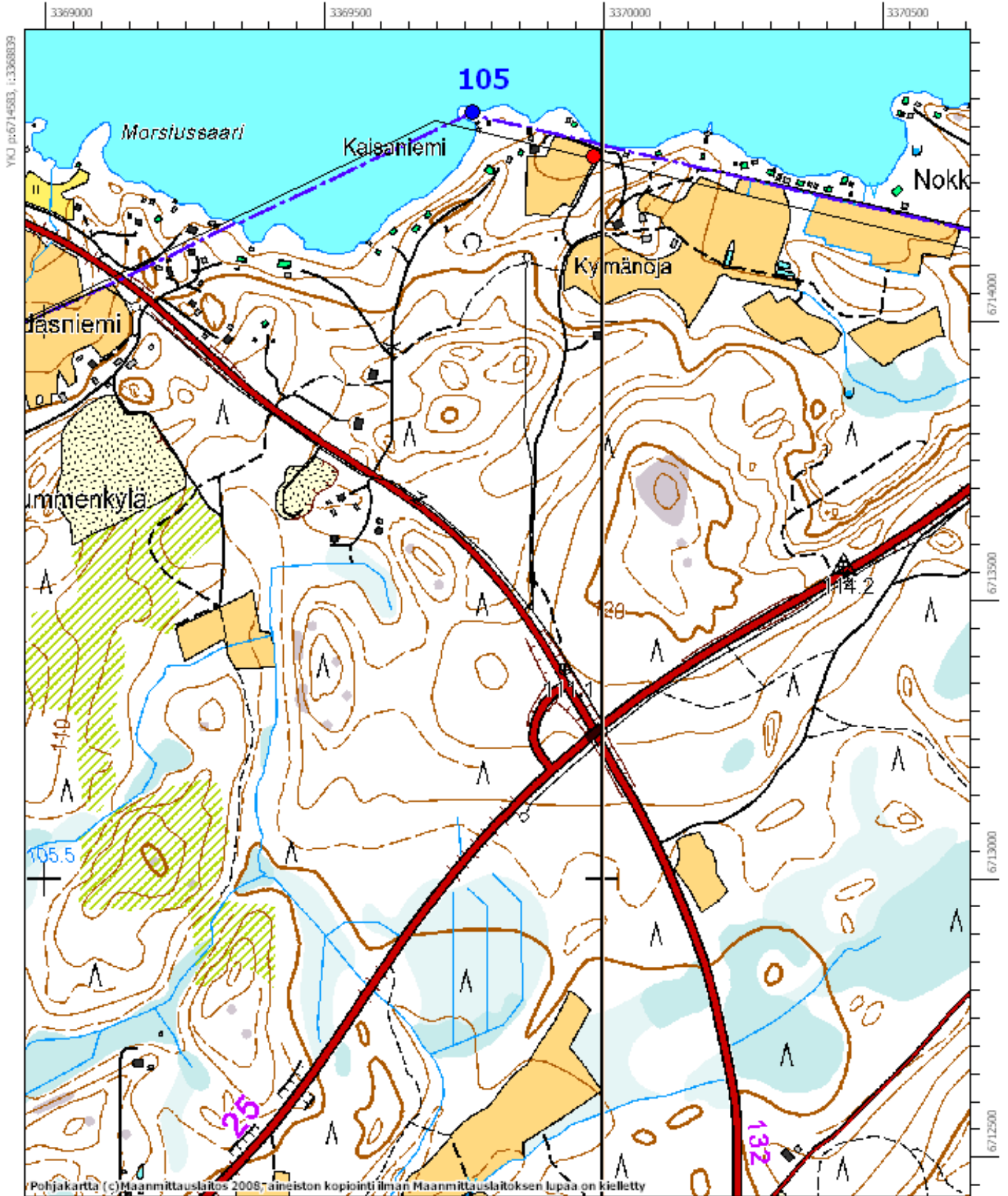
102 Numlahti a

103 Numlahden kartano a

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 105 (Ei muinaisjännös, merkitty sinisellä)
105 Kaisaniemi

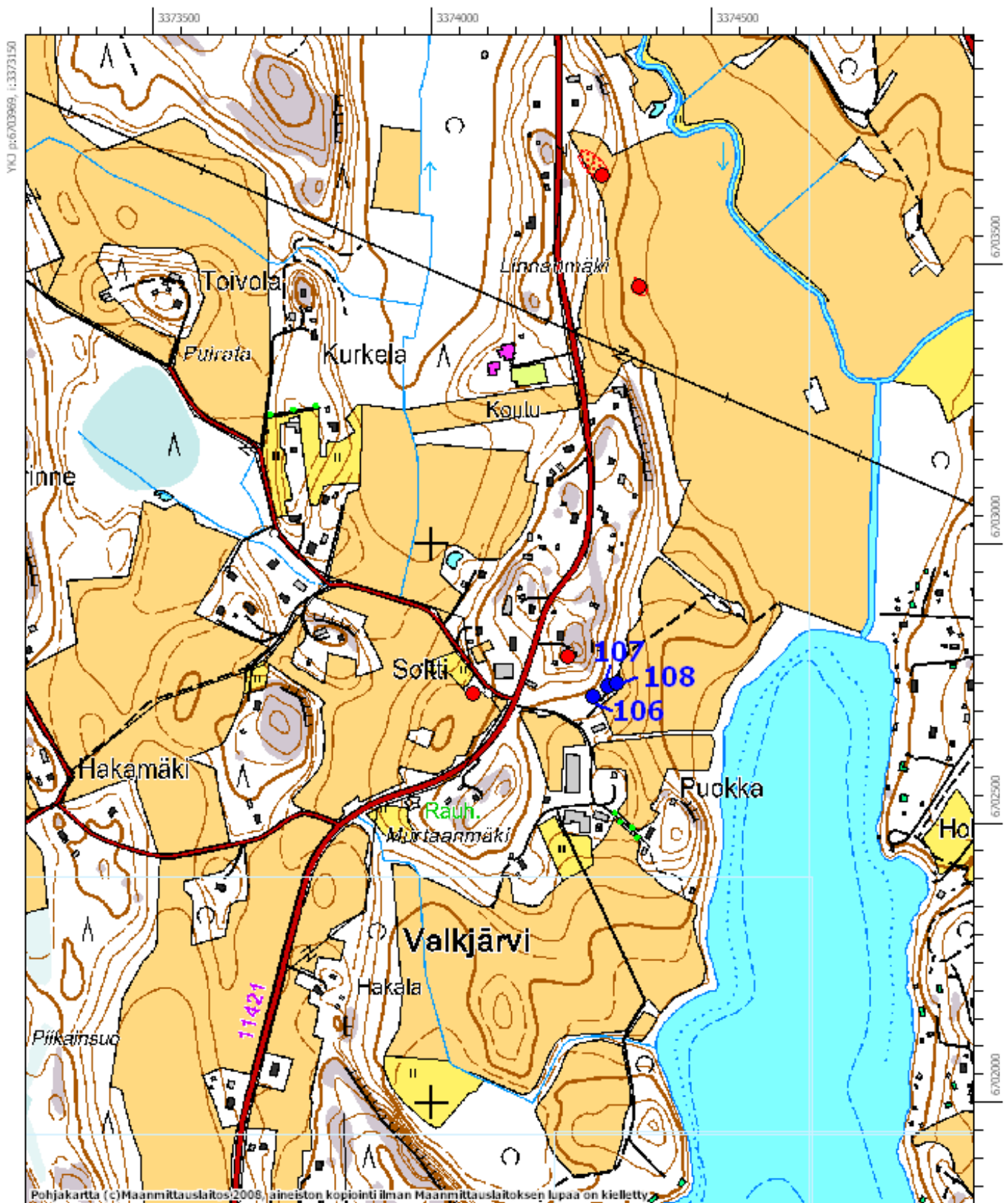
Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 106-108 (Eivät muinaisjäännöksiä, merkitty sinisellä)

106 Valkjärvi a

107 Valkjärvi b

108 Valkjärvi c

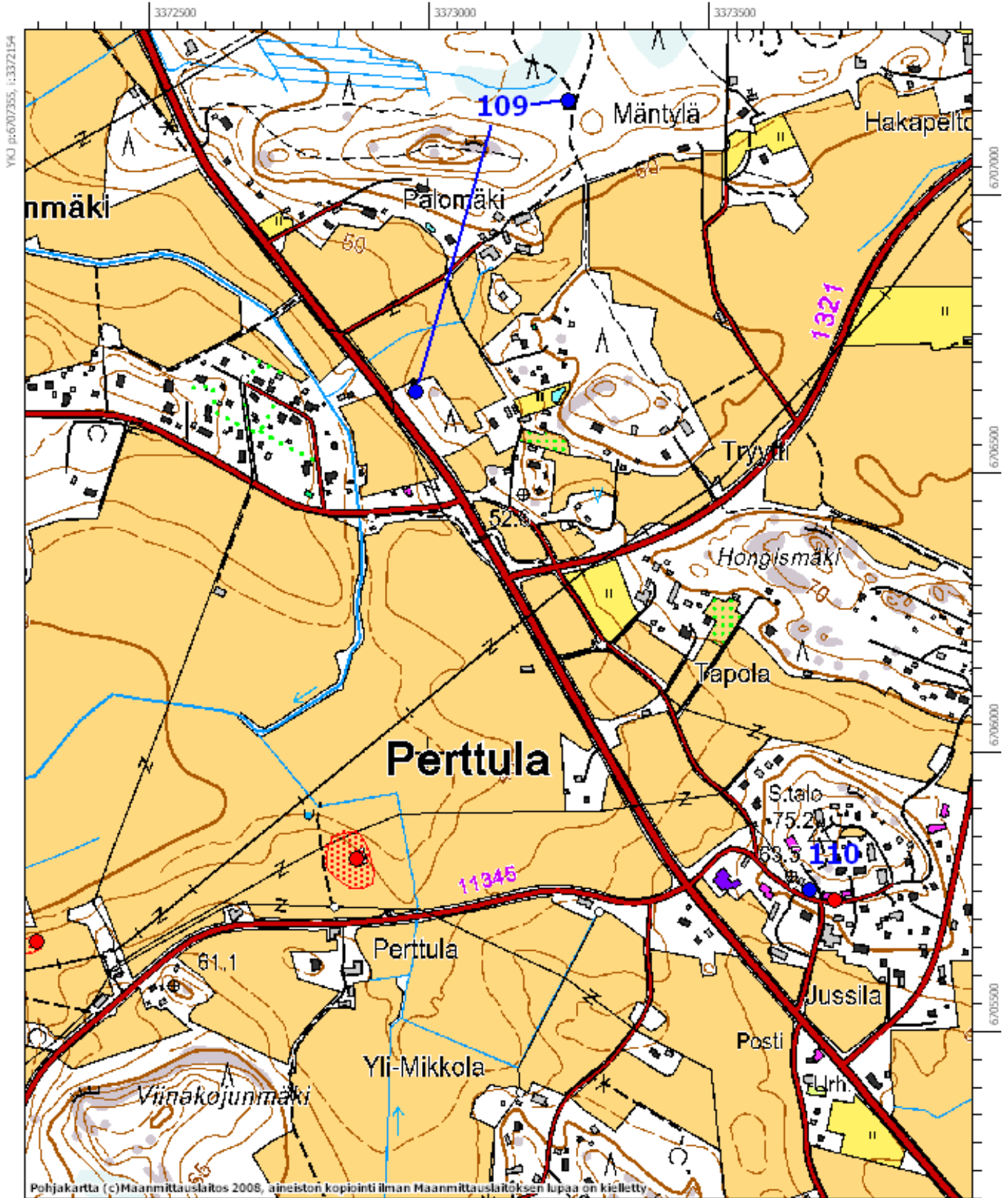

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohteet 109-110 (Eivät muinaisjäänöksiä, merkitty sinisellä)

109 Ketunnummi a

110 Perttula a

Nurmijärvi 2008

Hist. ajan kohde 111 (Ei muinaisjännös, merkitty sinisellä)
111 Uotila a

